Γνωμοδότηση της Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής για:

— το «Πέμπτο Πρόγραμμα-πλαίσιο έρευνας και τεχνολογικής ανάπτυξης (1998-2002) Έγγραφο εργασίας της Επιτροπής σχετικά με τα ειδικά προγράμματα: πρώτο υλικό για συζήτηση»,

— τις «Οκτώ προτάσεις απόφασης του Συμβουλίου σχετικά με ειδικά προγράμματα εφαρμογής του 5ου προγράμματος-πλαίσιο των κοινοτικών δράσεων στον τομέα της έρευνας, της τεχνολογικής ανάπτυξης και της επίδειξης (1998-2002)» και

— τις «Δύο προτάσεις απόφασης του Συμβουλίου σχετικά με τα ειδικά προγράμματα εφαρμογής του 5ου προγράμματος-πλαίσιο για τις δράσεις στον τομέα της έρευνας και διδασκαλίας της Ευρωπαϊκής Κοινότητας Ατομικής Ενέργειας (ΕΥΡΑΤΟΜ) (1998-2002)»[1]

(98/C 407/24)

Στις 10 Νοεμβρίου 1997, και σύμφωνα με το άρθρο 198 της Συνθήκης περί ιδρύσεως της Ευρωπαϊκής Κοινότητας, η Επιτροπή αποφάσισε να ζητήσει τη γνωμοδότηση της Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής για το «Πέμπτο Πρόγραμμα-πλαίσιο έρευνας και τεχνολογικής ανάπτυξης (1998-2002)».

Το Συμβούλιο αποφάσισε επίσης, στις 9 Ιουλίου 1998 και σύμφωνα με το άρθρο 130 Θ, παράγραφος 4, της Συνθήκης περί ιδρύσεως της Ευρωπαϊκής Κοινότητας και το άρθρο 170 της Συνθήκης περί ιδρύσεως της Ευρωπαϊκής Κοινότητας Ατομικής Ενέργειας, να ζητήσει τη γνωμοδότηση της Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής για τις ακόλουθες προτάσεις.

Το τμήμα ενέργειας, πυρηνικών θεμάτων και έρευνας, στο οποίο ανατέθηκε η προετοιμασία των σχετικών εργασιών της ΟΚΕ, υιοθέτησε τη γνωμοδότησή του στις 22 Ιουλίου 1998 με βάση τις εκθέσεις του εισηγητή, κ. Bernabei, και των συνεισηγητών, κ. Cassina, Colombo, Hernández Bataller, Lyons, Malosse, Morgan και Nilsson.

Κατά την 357η σύνοδο ολομέλειάς της (συνεδρίαση της 10ης Σεπτεμβρίου 1998), η Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή υιοθέτησε με 66 ψήφους υπέρ, μία κατά και μία αποχή την ακόλουθη γνωμοδότηση.

1. **Συστάσεις**

Η ΟΚΕ, έχοντας υπόψη:

1.1. το γενικό πλαίσιο των προτάσεων της Επιτροπής για τα ειδικά προγράμματα του 5ου ΠΠ, την κοινή θέση του Συμβουλίου της 23ης Μαρτίου 1998 για αυτές τις προτάσεις, καθώς και τη σχετική γνωμοδότηση του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου·

1.2. τη νέα διάρθρωση του ΠΠ σε τέσσερα ειδικά θεματικά προγράμματα, τρία ειδικά οριζόντια προγράμματα και το πρόγραμμα για το ΚΚΕρ, η οποία στηρίχθηκε σε μια οπτική ολοκληρωμένης προσέγγισης και ρήξης με τις παλαιότερες προσεγγίσεις του προγράμματος·

1.3. ότι το καινοτόμο μέσο της κεντρικής δράσης αποτελεί το κύριο χαρακτηριστικό στοιχείο αυτής της νέας προσέγγισης, η οποία αποσκοπεί στην επίτευξη μεγαλύτερης συγκέντρωσης, περισσότερης ευελιξίας και αμεσότερου προσανατολισμού των δραστηριοτήτων σε συγκεκριμένους στόχους επίλυσης προβλημάτων του πολίτη, της επιχείρησης και της κοινωνίας από την άποψη νέων επαγγελμάτων, νέας απασχόλησης, νέων υπηρεσιών, νέων επιχειρήσεων και νέας ανταγωνιστικότητας·

1.4. ότι η «αξία του κοινοτικού προϊόντος» είναι απαραίτητη για να αποκατασταθεί η εμπιστοσύνη των ερευνητικών φορέων στους μηχανισμούς δράσης του 5ου ΠΠ· η αξία αυτή μπορεί να διασφαλισθεί μέσω νέων μεθόδων διαχείρισης, νέων διαδικασιών και νέων διεργασιών διαβούλευσης από τη βάση προς τα άνω και εκ των υστέρων αξιολόγησης των βραχυπρόθεσμων και μεσοπρόθεσμων επιπτώσεων της κεντρικής δράσης·

1.5. την ανάγκη να εξασφαλισθούν επαρκείς χρηματοδοτικοί πόροι για τις εσωτερικές και εξωτερικές προκλήσεις που καλείται να αντιμετωπίσει η ευρωπαϊκή έρευνα και, πιο συγκεκριμένα, να γίνει θετικό το πρόσημο της τάσης των συνολικών κοινοτικών δαπανών, τηρώντας ταυτόχρονα τους περιορισμούς του γενικού πλαισίου του προϋπολογισμού·

1.6. την ανάγκη να ορισθεί εκ των προτέρων, με τη λήψη των κατάλληλων αποφάσεων, ένα στρατηγικό πλαίσιο για τις τεχνολογικές επιλογές των ευρωπαϊκών οργάνων, καθώς επίσης να καθιερωθεί ένα συστηματικό πλαίσιο παρακολούθησης, μέσω δεικτών επιδόσεων, για την αξιολόγηση, την ολοκλήρωση και τον αναπροσανατολισμό των κεντρικών δράσεων, βάσει ενός ουσιαστικού, αποτελεσματικού, ορατού και ενέχοντα πραγματική ευρωπαϊκή προστιθέμενη αξία μηχανισμού επίλυσης των προβλημάτων·

[1] ΕΕ C 236 της 28.7.1998, σ. 10.

1.7. την ανάγκη για ανοικτή συνεργασία σε θέματα Ε&ΤΑ με τις τρίτες χώρες και τους διεθνείς οργανισμούς, με βάση την επίλυση προβλημάτων αμοιβαίου ενδιαφέροντος και την καθιέρωση στενού συντονισμού από άποψη συνοχής και υφιστάμενων συνεργιών μεταξύ των διάφορων διεθνών πτυχών των κεντρικών δράσεων, καθώς και μεταξύ των εθνικών και κοινοτικών πολιτικών επιστημονικής και τεχνολογικής συνεργασίας, μεταξύ των άλλων και από την άποψη της επιθυμητής ενεργοποίησης των άρθρων 130 Κ, Λ και Ν της Συνθήκης ΕΕ·

1.8. την απαίτηση για συνεχώς στενότερη συνεργασία μεταξύ των ειδικών προγραμμάτων του 5ου ΠΠ και των μη κοινοτικών ευρωπαϊκών οργανισμών και πρωτοβουλιών στον τομέα της έρευνας και, ειδικότερα, το Ευρήκα, το Cost και το ESA·

1.9. την καθοριστική σημασία που έχει για την επιτυχία του 5ου ΠΠ η προαγωγή της καινοτομίας και της συμμετοχής των ΜΜΕ, σε πλαίσιο ενεργού διάδοσης και αξιοποίησης των αποτελεσμάτων των δραστηριοτήτων Ε&ΤΑ, ιδίως όσον αφορά τις επιπτώσεις τους στην ανταγωνιστικότητα, την ανάπτυξη και την απασχόληση της ΕΕ, για την οριστική ανατροπή του ευρωπαϊκού παραδόξου της καινοτομίας·

1.10. τη σημασία της ενίσχυσης του νέου ρόλου του Κοινού Κέντρου Ερευνών και της προνομιακής του θέσης ως παρατηρητηρίου της Κοινότητας, που του επιτρέπει να προβλέπει τις αναφυόμενες επιστημονικές και τεχνολογικές προτεραιότητες, να στηρίζει την κοινοτική διοργανική διαδικασία λήψης αποφάσεων, να συμβάλει στην ανάπτυξη μιας διεθνούς ευρωπαϊκής διάστασης της Ε&ΤΑ και να εγγυάται επαρκή επίπεδα ποιότητας των κοινοτικών πολιτικών ιδίως στον τομέα των προτύπων, των μετρήσεων και των δοκιμών και της προστασίας και ασφάλειας του πολίτη.

Συνιστά στο Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, στο Συμβούλιο και στην Ευρωπαϊκή Επιτροπή:

1.11. να αφιερωθεί στο 5ο ΠΠ σημαντικά υψηλότερο ποσοστό των συμπληρωματικών κοινοτικών πόρων από αυτό που προτείνεται στην κοινή θέση του Συμβουλίου·

1.12. να διατεθούν για κάθε κεντρική δράση επαρκείς πόροι ώστε να υποκινηθεί η συγκέντρωση μιας κρίσιμης μάζας συνολικών πόρων, ικανής να παράσχει βραχυπρόθεσμες, μεσοπρόθεσμες και μακροπρόθεσμες λύσεις σε σύνθετα προβλήματα βάσει προκαθορισμένων ποσοτικών και χρονικών στόχων, με την επικέντρωση ή ενδεχομένως και τη θέσπιση διάφορων κεντρικών δράσεων·

1.13. να εφαρμοσθούν αποτελεσματικά συστήματα τεχνολογικής και βιομηχανικής αξιολόγησης, ένας πίνακας ελέγχου των κοινοτικών και εθνικών μέτρων για την αυξανόμενη διευκόλυνση της κοινής δράσης και ένα πλαίσιο δεικτών επιδόσεων για την παρακολούθηση των προγραμμάτων και των κεντρικών δράσεων, σε στενή σύνδεση με την κεντρική δράση που αφορά τη βελτίωση των κοινωνικοοικονομικών βάσεων·

1.14. να καθιερωθούν αποτελεσματικά συστήματα διαβουλεύσεων από τη βάση προς τα άνω, προσθέτοντας στις ευρωπαϊκές συμβουλευτικές ομάδες ένα δίκτυο εθνικών συμβουλευτικών ομάδων αναφοράς οι οποίες θα παρακολουθούν και θα ελέγχουν τη συμβατότητα των αποτελεσμάτων με τους στρατηγικούς στόχους, μεταξύ άλλων και για να αποφευχθεί η εκ νέου δημιουργία κλειστών λεσχών·

1.15. να εξασφαλισθεί η αποτελεσματικότητα και η διαφάνεια της ολοκληρωμένης προσέγγισης μέσω ενιαίου προγραμματισμού, κυψελών καινοτομίας και ενιαίου συντονισμού·

1.16. να προσδιορισθούν οι συγκεκριμένες ευθύνες κάθε κεντρικής δράσης με σαφή και ανεξάρτητη διαχείριση, μέσω μόνιμων φόρουμ διαλόγου και αντιπαράθεσης για την εθελοντική σύσταση ομάδων σχεδίων με σαφώς προσδιορισμένους ποσοτικά και χρονικά στόχους και ενδιάμεσες εκθέσεις κατά προκαθορισμένα διαστήματα·

1.17. να προσδιορισθούν συγκεκριμένα κριτήρια και τρόποι αξιολόγησης των προτάσεων με όρους διαφανείς, βέβαιους, προκαθορισμένους και δεδηλωμένους και με επαρκή ομοιογένεια ώστε να επιτρέπεται η εύκολη και ασφαλής πρόσβαση σε όλους·

1.18. να διαμορφωθούν νέες δυνατότητες διαχείρισης της πολυεπιστημονικότητας και της διακλαδικότητας από άποψη ομαδοποίησης και ταυτόχρονης αρχιτεκτονικής διάρθρωσης, μέσω εφαρμοσμένης, γενικής και βασικής έρευνας και δράσεων επίδειξης και της ενσωμάτωσης ΜΜΕ, τελικών χρηστών, δράσεων τυποποίησης, καινοτομίας και αξιοποίησης του ανθρώπινου δυναμικού·

1.19. να τεθούν σε εφαρμογή, ιδίως σε διεθνές επίπεδο, δράσεις αξιολόγησης, οι οποίες θα προηγούνται, θα συνοδεύουν και θα ακολουθούν τα σχέδια που αναπτύσσονται σε κάθε γεωγραφική περιφέρεια, με τον προσανατολισμό τους προς συγκεκριμένα οφέλη για την επίλυση πραγματικών προβλημάτων προς το αμοιβαίο συμφέρον και με προσφυγή ως επί το πλείστον στο μέσο της συντονισμένης δράσης και των κοινών πρωτοβουλιών·

1.20. να ενεργοποιηθούν μέσα καινοτομίας και συμμετοχής των ΜΜΕ, διευκρινίζοντας τον ρόλο του συντονισμού των κυψελών καινοτομίας σε κάθε κεντρική δράση, εξορθολογίζοντας και απλοποιώντας τις διαδικασίες διαχείρισης και τους κανόνες συμμετοχής για τις ΜΜΕ και τους οργανισμούς υποστήριξης και εκπροσώπησής τους, θέτοντας σε εφαρμογή τα «έξυπνα» δίκτυα μεσολάβησης με συγκριτική αξιολόγηση των βέλτιστων πρακτικών, ένα σύστημα κινητικότητας των ερευνητών στις επιχειρήσεις και το δίκτυο «Ιδρύοντας επιχει-

ρήσεις στην Ευρώπη» και εγκρίνοντας απλοποιημένες δραστηριότητες συνεργατικής έρευνας·

1.21. να στοχοθετηθούν οι δράσεις αξιολόγησης του ερευνητικού ανθρώπινου δυναμικού σε στενή σύνδεση με τις κεντρικές δράσεις των διάφορων θεματικών προγραμμάτων, με ριζικό αναπροσανατολισμό των δραστηριοτήτων προς πιο στενές σχέσεις ολοκλήρωσης του ακαδημαϊκού και του βιομηχανικού κόσμου και τη στροφή τους, μεταξύ άλλων, στην κατάρτιση νέων επαγγελματικών ειδικεύσεων, συνδεόμενων κατά πρώτο λόγο με την απόκτηση νέων τεχνολογιών παραγωγής·

1.22. να αναπροσανατολιστεί το πρόγραμμα Ευρατόμ, αφενός, προς την αύξηση της έμφασης στην κεντρική δράση της πυρηνικής σχάσης, προκειμένου να κατοχυρωθεί η ασφάλεια των ευρωπαϊκών πυρηνικών εργοστασίων, και να αναθεωρηθεί ο προσανατολισμός του προγράμματος διάθεσης των πυρηνικών αποβλήτων προς τη βελτίωση της ανταγωνιστικότητας της ευρωπαϊκής βιομηχανίας, και, τη συνέχιση της υποστήριξης προς το πρόγραμμα σύντηξης παρά τις σημερινές του δυσκολίες·

1.23. να προσδιορισθεί ο νέος στρατηγικός ρόλος του ΚΚΕρ, ενισχύοντας τη λειτουργία της επιστημονικής και τεχνολογικής του υποστήριξης κατά τη χάραξη, την εφαρμογή και την παρακολούθηση των πολιτικών της ΕΕ, με όρους ανεξαρτησίας και ουδετερότητας, στρατηγικής υποστήριξης της διαδικασίας λήψης αποφάσεων των οργάνων και συστημάτων ποιότητας, προτύπων και προστασίας του καταναλωτή, και στοχοθετώντας ταυτόχρονα τις δραστηριότητητές του σε ορισμένους τομείς αριστείας, προκειμένου να διασφαλισθεί κρίσιμη μάζα, προβολή και απτότητα των αποτελεσμάτων.

2. **Γενικές πτυχές**

2.1. *Εισαγωγή*

2.1.1. Με την παρουσίαση των επίσημων προτάσεων αποφάσεων του Συμβουλίου σχετικά με τα ειδικά προγράμματα υλοποίησης του 5ου ΠΠ δράσεων Ε&ΤΑ της Ευρωπαϊκής Κοινότητας και της Ευρατόμ (1998-2000) στις 10 Ιουνίου 1998 ([1]), η Ευρωπαϊκή Επιτροπή ολοκλήρωσε το πλαίσιο των νομοθετικών προτάσεων που προβλέπεται από τον τίτλο XV της Συνθήκης ΕΕ.

2.1.2. Κατά τη σύνοδό του του Δεκεμβρίου 1997, το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο υιοθέτησε τη γνωμοδότησή του σε πρώτη ανάγνωση, ενώ το Συμβούλιο υιοθέτησε την κοινή του θέση επί του θέματος στις 23 Μαΐου 1998. Το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο ολοκλήρωσε εν συνεχεία τη διαδικασία της δεύτερης ανάγνωσης, υιοθετώντας μια σειρά τροπολογιών κατά τη σύνοδο ολομέλειάς του του Ιουνίου 1998.

2.1.3. Η ΟΚΕ είχε επανειλημμένα την ευκαιρία να εκφράσει τη γνώμη της για τα προκαταρκτικά έγγραφα και τις επίσημες προτάσεις του 5ου ΠΠ και, συγκεκριμένα, στις 26-27 Φεβρουαρίου 1998 για την ανακοίνωση «Για να διαπλάσουμε το μέλλον», στις 1-2 Οκτωβρίου 1997 για το έγγραφο εργασίας σχετικά με τους «Επιστημονικούς και τεχνολογικούς στόχους» και τις προτάσεις αποφάσεων για το 5ο ΠΠ ΕΚ και Ευρατόμ και, τέλος, στις 10-11 Δεκεμβρίου 1997 για τις τροποποιημένες προτάσεις αποφάσεων για το 5ο ΠΠ ΕΚ και Ευρατόμ και στις 29-30 Απριλίου 1998 για τις προτάσεις αποφάσεων σχετικά με τους κανόνες συμμετοχής και τη διάδοση των αποτελεσμάτων της έρευνας.

2.1.4. Η ΟΚΕ υπογράμμισε ιδιαίτερα:

— την επείγουσα ανάγκη αναπροσδιορισμού του πολυετούς προγραμματισμού των δράσεων Ε&ΤΑ βάσει μιας πραγματικής κοινής ευρωπαϊκής στρατηγικής,

— την ανάγκη άμεσης συμμετοχής των ερευνητικών φορέων και των τελικών χρηστών, και ιδίως των ΜΜΕ, στον σχεδιασμό, την εφαρμογή και την εκτέλεση του ΠΠ,

— την ανάγκη συγκέντρωσης της δράσης σε περιορισμένο αριθμό κεντρικών δράσεων, προκειμένου να τονισθεί η ευρωπαϊκή πρόσθετη αξία από άποψη προβολής και απτότητας των αποτελεσμάτων και της συνακόλουθης εμπλοκής των πολιτών, μέσω μιας ελάχιστης κρίσιμης μάζας δημόσιων και ιδιωτικών πόρων ύψους 1 000 Ecu για κάθε κεντρική δράση,

— την απαίτηση μιας διαφανούς, συνεκτικής και ευέλικτης αρχιτεκτονικής του προγράμματος και μιας διαχείρισης περιορισμένου κόστους,

— την ανάγκη ολοκληρωμένης προσέγγισης των εθνικών, κοινοτικών και ευρωπαϊκών δημόσιων και ιδιωτικών ερευνητικών προσπαθειών,

— την απαίτηση εξασφάλισης κοινοτικών χρηματοδοτικών πόρων ίσων με 17 000 εκατ. Ecu για το σύνολο του ΠΠ,

— τη δυνατότητα συνεχούς παρακολούθησης της εφαρμογής των ειδικών προγραμμάτων και ενδιάμεσης αξιολόγησής τους.

2.1.5. Συνεπώς, η Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή αποφάνθηκε υπέρ της χρηματοδότησης του ΠΠ με 15 333 εκατ. Ecu για τις δράσεις της Ευρωπαϊκής Κοινότητας και 1 467 εκατ. Ecu για το πρόγραμμα Ευρατόμ, προσδιορίζοντας σε δέκα περίπου κεντρικές δράσεις το επίπεδο συγκέντρωσης που απαιτείται για την αποτελεσματική υλοποίηση των στόχων, οι οποίοι θα πρέπει να προσδιορισθούν ποσοτικά και χρονικά, βραχυπρόθεσμα και μεσοπρόθεσμα και να αφορούν την επίλυση προβλημάτων των πολιτών, των επιχειρήσεων και της κοινωνίας.

2.1.6. Η ΟΚΕ έχει, εξάλλου, επισημάνει στον στόχο που αφορά την άρση του ευρωπαϊκού παραδόξου της καινοτομίας μια προτεραιότητα γενικεύσιμη σε όλο το κοινοτικό προγραμματικό πλαίσιο και έχει υπογραμμίσει την ανάγκη δημιουργίας πλαισίων συνεργασίας και συντονισμού μεταξύ των κοινοτικών προγραμμάτων και των αντίστοιχων εθνικών: μόνο με τη συνένωση των προσπαθειών που καταβάλλονται στα διάφορα επίπεδα θα μπορέσει να αντιμετωπισθεί επιτυχώς η πρόκληση της παγκοσμιοποίησης της ελευθέρωσης των αγορών και της επιτάχυνσης της διεργασίας της καινοτομίας.

([1]) COM(98) 305 και COM(98) 306.

2.2. *Γενικό πλαίσιο των προτάσεων*

2.2.1. Η ΟΚΕ σημειώνει την απόφαση της Επιτροπής να οργανώσει την πρώτη δράση του 5ου ΠΠ σε τέσσερα ειδικά προγράμματα με τα εξής θέματα:

I. Ποιότητα ζωής και διαχείριση των έμβιων συστημάτων

II. Κοινωνία των πληροφοριών φιλική προς τον χρήστη

III. Ανταγωνιστική και αειφόρος ανάπτυξη

IV. Διατήρηση του οικοσυστήματος.

Στα προγράμματα αυτά προστίθενται τα τρία οριζόντια προγράμματα που προβλέπονται για τη δεύτερη, την τρίτη και την τέταρτη δράση και το ειδικό πρόγραμμα για το ΚΚΕρ, ενώ στο πρόγραμμα-πλαίσιο Ευρατόμ προβλέπονται άλλα δύο ειδικά προγράμματα.

2.2.2. Η ΟΚΕ έχει ήδη υπογραμμίσει θετικά τη ρήξη με το παρελθόν, ιδίως όσον αφορά τον ορισμό του νέου μέσου της κεντρικής δράσης ως «συμπλέγματος μικρών και μεγάλων σχεδίων εφαρμοσμένης, γενικής και βασικής έρευνας και, εάν χρειάζεται, επίδειξης, προσανατολισμένων προς μία πρόκληση ή ένα κοινό ευρωπαϊκό πρόβλημα, οι στόχοι του οποίου προσδιορίζονται ποσοτικά και χρονικά: κάθε κεντρική δράση θα πρέπει να έχει χρονικά περιορισμένη διάρκεια, η οποία θα εξαρτάται από τα πραγματικά επιτυγχανόμενα αποτελέσματα στην αγορά-στόχο, να ενσωματώνει δράσεις τυποποίησης, καινοτομίας, αξιοποίησης και διάδοσης και να περιλαμβάνει ιδίως τη συμμετοχή των ΜΜΕ ως ουσιώδες και ευδιόρατο στοιχείο».

2.2.3. Υπό το πρίσμα των στόχων της συγκέντρωσης, ο αριθμός των κεντρικών δράσεων που αποτέλεσε αντικείμενο διοργανικής συναίνεσης, ήτοι 20 για το ΠΠ της Ευρωπαϊκής Κοινότητας και 2 για το πρόγραμμα Ευρατόμ, κρίνεται από την ΟΚΕ υπερβολικός και επιβεβαιώνει τις ανησυχίες της σχετικά με έναν υπέρμετρο πολλαπλασιασμό των κεντρικών δράσεων, ο οποίος αντιβαίνει στη λειτουργία που τους αποδίδεται ως «λύσεων βραχυπρόθεσμων και μεσοπρόθεσμων προβλημάτων προς όφελος του πολίτη, της επιχείρησης και της κοινωνίας από άποψη ανταγωνιστικότητας και απασχόλησης».

2.2.4. Όσον αφορά την ευελιξία κατά την εκτίμηση των προτεραιοτήτων, για την οποία έχουν προβλεφθεί ως και ενδεχόμενες αναπροσαρμογές του προϋπολογισμού σε περίπτωση ανάγκης, πρωτίστως στο εσωτερικό κάθε θεματικού προγράμματος, η ΟΚΕ επαναλαμβάνει ότι πρέπει να «αποφευχθεί μια πενταετής σκλήρωση και μια αναγκαστική χρηματοδότηση δραστηριοτήτων με ελάχιστες δυνατότητες απορρόφησης, πράγμα που θα μείωνε την επιστημονική αριστεία τους και, επομένως, το επίπεδο της ευρωπαϊκής ανταγωνιστικότητας». Το πρόβλημα, όμως, είναι πώς να ορισθεί αυτή η ευελιξία με βάση αντικειμενικά δεδομένα και όχι κατά προαίρεση.

2.2.5. Συνεπώς, η ΟΚΕ δεν μπορεί παρά να επαναλάβει ό,τι έχει ήδη υπογραμμίσει ευρέως σε προηγούμενες γνωμοδοτήσεις της σχετικά με την έλλειψη επαρκούς αριθμού μέσων τεχνολογικής και βιομηχανικής αξιολόγησης, όπως και ενός συνόλου συστηματικών δεικτών επίδοσης.

2.2.6. Κατ'αρχήν, αυτοί οι δείκτες επίδοσης θα πρέπει να επιτρέπουν να προσδιορίζεται, εάν αυτό χρειάζεται, κατά πρόγραμμα και κατά μεμονωμένη κεντρική δράση, το επίπεδο της αντιστοιχίας προς τις απαιτήσεις της παγκόσμιας ανταγωνιστικότητας και της βελτίωσης των βασικών κοινωνικοοικονομικών συνθηκών, των στρατηγικών ικανοτήτων και της απορρόφησης των ενδιαφερόντων βιομηχανικών τομέων, της προβολής και της ευρωπαϊκής διάστασης, της αλληλεπίδρασης μεταξύ των κοινοτικών, των ευρωπαϊκών και των εθνικών δράσεων και, τέλος, της δημιουργίας νέων καινοτόμων επιχειρήσεων, νέων επαγγελματικών δεξιοτήτων και νέων αγορών.

2.2.7. Κατά την ΟΚΕ, η Επιτροπή πρέπει να είναι σε θέση να εκφράσει με σαφήνεια το περιεχόμενο των κεντρικών δράσεων υπό μορφή προβλημάτων προς επίλυση και συγκεκριμένων και ποσοτικοποιήσιμων βραχυπρόθεσμων και μεσοπρόθεσμων στόχων, αποφεύγοντας την επανάληψη μακροσκελών καταλόγων θεματικών προτεραιοτήτων, που παραθέτουν για κάθε κεντρική δράση, χωρίς συγκεκριμένη σειρά σπουδαιότητας, 20-30 θέματα που αποκαλούνται «προτεραιότητας». Αν η Επιτροπή δεν μπορεί να το κάνει αυτό κατευθείαν στην απόφαση για τα ειδικά προγράμματα, είναι εξαιρετικά σημαντικό, κατά τη γνώμη της ΟΚΕ, να προβεί σε μια ποιοτική επιλογή και σε έναν ποσοτικό και χρονικό προσδιορισμό στο πλαίσιο μιας εκ των υστέρων αξιολόγησης του αντίκτυπου του συνόλου των στόχων που είχαν προσδιορισθεί προηγουμένως, κατά τη χάραξη των προγραμμάτων εργασίας, των οποίων πρέπει να αποτελεί αναπόσπαστο τμήμα.

2.2.8. Η ΟΚΕ δεν μπορεί, ωστόσο, να κρύψει τις ανησυχίες της σχετικά με τις ενδεχόμενες επιπτώσεις αυτής της νέας κοινοτικής προσέγγισης, δεδομένης:

— της ανυπαρξίας προκαθορισμένου στρατηγικού πλαισίου για την καθοδήγηση των τεχνολογικών επιλογών των ευρωπαϊκών οργάνων,

— της περισσότερο τυπικής παρά ουσιαστικής συγκέντρωσης του ΠΠ σε τέσσερα ειδικά προγράμματα, αν ληφθεί υπόψη ο πολλαπλασιασμός των κεντρικών δράσεων σε περισσότερες από 20, στις οποίες προστίθενται πάνω από 100 επιστημονικοί και τεχνολογικοί στόχοι, οι οποίοι διαρθρώνονται σε εκατοντάδες διαφορετικές προτεραιότητες Ε&ΤΑ,

— της εννοιολογικά και ουσιαστικά αδικαιολόγητης διάκρισης μεταξύ των κεντρικών δράσεων και των ερευνητικών δραστηριοτήτων γενικού χαρακτήρα.

2.2.9. Η ΟΚΕ είναι πεπεισμένη ότι τα συστήματα διαχείρισης της Επιτροπής πρέπει να συμφωνούν με την ολοκληρωμένη προσέγγιση και τον προσανατολισμό των κεντρικών δράσεων προς χρονικά και ποσοτικά προκαθορισμένους στόχους και να συνοδεύονται από επαλήθευση της πραγματικής «παραγωγικότητας» των χρημάτων των φορολογουμένων που επενδύονται στην κοινοτική έρευνα, σύμφωνα με την αρχή «value for money».

2.3. *Οργανωτικό, διαδικαστικό και διαχειριστικό πλαίσιο*

2.3.1. Η ΟΚΕ έχει υπογραμμίσει επανειλημμένα και έντονα την ανάγκη για ριζική αλλαγή της προσέγγισης της διαχείρισης και των διαδικασιών των κοινοτικών προγραμμάτων Ε&ΤΑ, όπως προκύπτει άλλωστε από την τελευταία έκθεση των ανεξάρτητων εμπειρογνωμόνων([1]) και από την έκθεση Davignon, η οποία έδειξε ότι η ποιότητα των κοινοτικών ερευνητικών δραστηριοτήτων εξαρτάται στενά από τη διαφανή και αποτελεσματική τους διαχείριση.

2.3.2. Η προβληματική της διαχείρισης είναι, πράγματι, ουσιώδης για την αποκατάσταση της εμπιστοσύνης των ερευνητικών φορέων στην «αξία του κοινοτικού προϊόντος», με απτό παράδειγμα τους μηχανισμούς εφαρμογής των δράσεων του 5ου ΠΠ: ελλείψει ριζικών τροποποιήσεων των μεθόδων διαχείρισης και των διαδικασιών, η πολυπλοκότητα της νέας αρχιτεκτονικής του 5ου ΠΠ και η αβεβαιότητα όσον αφορά την ικανότητά του να επιτύχει συγκεκριμένα αποτελέσματα από άποψη ανάπτυξης της ανταγωνιστικότητας και της απασχόλησης ενδέχεται να θέσουν σε κίνδυνο ως και το ίδιο το μέλλον των πενταετών κοινοτικών προγραμμάτων.

2.3.3. Το υφιστάμενο γραφειοκρατικό βάρος μαρτυρείται τόσο από το χρονικό διάστημα που μεσολαβεί μεταξύ της εκδήλωσης ενδιαφέροντος και της οριστικής υπογραφής της σύμβασης όσο και από το βάρος των διοικητικών δαπανών που είναι εγγενείς στη διαχείριση του προγράμματος και που ανέρχονται σχεδόν σε 8 % του συνολικού προϋπολογισμού του 5ου ΠΠ. Η ΟΚΕ πιστεύει, αφενός, ότι ο χρόνος της διαδικασίας επιλογής πρέπει να περιορισθεί το πολύ σε έξι μήνες αντί του σημερινού μέσου όρου που υπερβαίνει το έτος και, αφετέρου, ότι οι διοικητικές δαπάνες θα πρέπει να μειωθούν.

2.3.4. Όσον αφορά τη μεταρρύθμιση των συμβουλευτικών διαχειριστικών διαρθρώσεων, η ΟΚΕ χαίρεται για τη μείωση των επιτροπών του προγράμματος από 18 σε 8, με τη μείωση του αριθμού των ειδικών προγραμμάτων. Η δυνατή και επιθυμητή ελάφρυνση της διαχείρισης που προκύπτει από αυτή τη μείωση δεν θα πρέπει, ωστόσο, να οδηγήσει σε υποτίμηση της ανάγκης για συχνότερες συναντήσεις τους ούτε της δυνατότητας κάθε επιτροπής να προβλέπει υποεπιτροπές για κάθε κεντρική δράση στην περίπτωση των ειδικών προγραμμάτων της πρώτης δράσης.

2.3.5. Η ΟΚΕ υποστηρίζει έντονα την πρόταση της Επιτροπής να συσταθούν Ευρωπαϊκές Συμβουλευτικές Ομάδες (ΕΣΟ) κατά κεντρική δράση ή κατά ομάδα ομογενών κεντρικών δράσεων, με διασφάλιση ίσης εκπροσώπησης των φορέων και των τελικών χρηστών της έρευνας, όπως και των διάφορων εθνικοτήτων: εξάλλου, η ανανέωση της διετούς θητείας τους θα πρέπει να είναι μερική και προγραμματισμένη κατά τρόπο ώστε να διασφαλίζεται η συνέχειά τους.

2.3.5.1. Οι ΕΣΟ πρέπει να έχουν συγκεκριμένο ρόλο στην κατάρτιση των προγραμμάτων εργασίας και των προκηρύξεων υποβολής προτάσεων, καθώς και στη διάρθρωση (ομαδοποίηση) των σχεδίων και τον προσανατολισμό τους προς την καινοτομία και την αγορά. Αντίθετα, δεν πρέπει να προσδιορίζουν ad hoc κριτήρια αξιολόγησης των προτάσεων ούτε να επιλέγουν τις πληροφορίες που διατίθενται στους δυνητικούς συμμετέχοντες. Πρέπει περισσότερο να επικουρούν την Επιτροπή στην εκ των προτέρων αξιολόγηση του αντίκτυπου των διάφορων κεντρικών δράσεων κατά τη δημοσίευση των σχετικών προκηρύξεων υποβολής προτάσεων, να παρακολουθούν την εξέλιξή τους και να αξιολογούν τα ενδιάμεσα αποτελέσματα για να προσανατολίσουν τις προτεραιότητές τους.

2.3.5.2. Για κάθε οριζόντιο ειδικό πρόγραμμα πρέπει επίσης να προβλεφθεί, εκτός από την επιτροπή προγράμματος, και μία ΕΣΟ, η οποία θα συνδυάζει αρμοδιότητες προσανατολισμού και κατάρτισης των προγραμμάτων εργασίας και των προκηρύξεων υποβολής προτάσεων και συντονισμού των κεντρικών δράσεων με τα θεματικά προγράμματα και το ΚΚΕρ.

2.3.6. Κατά την ΟΚΕ, είναι εξαιρετικά σημαντικό κάθε κοινοτική ΕΣΟ να αντιστοιχεί σε ένα δίκτυο εθνικών συμβουλευτικών ομάδων αναφοράς, οι οποίες θα παρακολουθούν και θα ελέγχουν τη συμβατότητα των αποτελεσμάτων με τους στρατηγικούς στόχους, μεταξύ άλλων και για να αποφευχθεί η εκ νέου δημιουργία κλειστών λεσχών.

2.3.7. Η ΟΚΕ πιστεύει ότι η ολοκληρωμένη προσέγγιση του 5ου ΠΠ θα αποβεί αποτελεσματική, ελκυστική και διαφανής, με την προϋπόθεση ότι η σύνδεση μεταξύ των διάφορων κοινοτικών πολιτικών και δράσεων θα διασφαλίζεται με την ενότητα της προοπτικής, της καινοτομίας και του συντονισμού, η οποία θα διευκολύνει τον προσανατολισμό των προτεραιοτήτων των κεντρικών δράσεων.

2.3.8. Όσον αφορά την ευθύνη της διαχείρισης, η ΟΚΕ έχει αποφανθεί υπέρ του προσδιορισμού ενός υπευθύνου για κάθε κεντρική δράση, ο οποίος θα διασφαλίζει τη σαφή και αναμφισβήτητη διαχείρισή της σε συνεργασία με τους υπευθύνους των άλλων κεντρικών δράσεων και των άλλων κοινοτικών πολιτικών, καθώς και με τους φορείς και τους χρήστες της έρευνας. Κατά την ΟΚΕ, δηλαδή, οι διαφανείς, απλοποιημένες και ορθολογικές διαδικασίες διαχείρισης, που εγγυώνται ισότητα πρόσβασης και περιορισμένες προθεσμίες, δαπάνες και γραφειοκρατικά βάρη, είναι τουλάχιστον εξίσου σημαντικές με τους στρατηγικούς στόχους αυτούς καθαυτούς: μια πολύπλοκη αρχιτεκτονική, σαν αυτή που θέλει να δώσει στην κοινοτική ερευνητική δράση το 5ο ΠΠ, μπορεί να δικαιολογηθεί μόνο μέσω της αποτελεσματικότητάς της, ειδάλλως υπάρχει κίνδυνος προοδευτικής επανεθνικοποίησης του όλου συστήματος.

2.3.9. Ενόψει της κυρώσεως της Συνθήκης του Άμστερνταμ, η οποία προβλέπει συμβουλευτικό ρόλο της ΟΚΕ έναντι του ΕΚ μεταξύ άλλων και σε θέματα κοινοτικής πολιτικής έρευνας και τεχνολογικής καινοτομίας, η ΟΚΕ προετοιμάζεται να διαδραματίσει ενεργό ρόλο, ιδίως όσον αφορά την παρακολούθηση της αποτελεσματικότητας του 5ου ΠΠ από την άποψη των αποτελεσμάτων των δράσεων Ε&ΤΑ που θα υλοποιηθούν στο πλαίσιό του.

2.3.10. Προς τούτο, η ΟΚΕ θα μπορούσε να συνδεθεί στενά με ένα σύστημα συστηματικής παρακολούθησης ενός μελλοντι-

([1]) COM(97) 149 της 16.4.1997.

κού Ευρωπαϊκού Παρατηρητηρίου Έρευνας και Καινοτομίας, προσανατολισμένου προς:

— τη διενέργεια, σε στενή συνεργασία με το ΕΚ, ελέγχων, κατά κεντρική δράση ή κατά ομάδα κεντρικών δράσεων, της πραγματικής και αποτελεσματικής συμμετοχής των φορέων και των χρηστών της έρευνας και της επίτευξης πραγματικής προόδου προς την επίλυση των προβλημάτων προτεραιότητας που έχουν προσδιορισθεί,

— τη διαδραμάτιση ενεργού ρόλου εντός ενός μόνιμου πλαισίου διαλόγου των εμπειρογνωμόνων, της βιομηχανίας, των υπευθύνων για τη λήψη αποφάσεων και των οικονομικών και κοινωνικών χρηστών και φορέων με την υποστήριξη του Ιδρύματος Τεχνολογικών Προοπτικών (IPT) της Σεβίλλης, εν είδει αλληλεπίδρασης μεταξύ ζήτησης και προσφοράς, ώστε να λαμβάνονται καλύτερα υπόψη οι ανάγκες της αγοράς και να υποδεικνύονται ενδεχόμενες αναπροσαρμογές των προγραμμάτων και των δράσεων σε ετήσια βάση,

— τη συνεργασία σε δράσεις συγκριτικής αξιολόγησης των βέλτιστων πρακτικών, ώστε να επιτευχθεί θετική αλληλεπίδραση της δυναμικής τεχνολογία-καινοτομία-απασχόληση, συλλέγοντας και διανέμοντας τα αποτελέσματα στον κόσμο της βιομηχανίας, της εργασίας και των χρηστών της οργανωμένης πολιτικής κοινωνίας, την οποία εκπροσωπεί η ΟΚΕ, και ευνοώντας τη βελτίωση των σχέσεων μεταξύ τεχνολογίας και κοινωνίας,

— τη συμμετοχή στη διαδικασία της τεχνολογικής και βιομηχανικής αξιολόγησης, συνεισφέροντας, βάσει των δεικτών επίδοσης, την πείρα της από την πραγματική οικονομία και προωθώντας την ανταλλαγή χρήσιμων και συγκρίσιμων πληροφοριών σχετικά με τις προοπτικές και τα σενάρια που καταρτίζονται στα διάφορα επίπεδα, σε στενή συνεργασία με ένα ανανεωμένο δίκτυο ΕΤΑΝ,

— τη συμβολή στην κατάρτιση πινάκων συστηματικής σύγκρισης των εθνικών, κοινοτικών και εξωκοινοτικών μέτρων στον τομέα της έρευνας και της καινοτομίας, για να επιτρέψει στους φορείς και στους τελικούς χρήστες της έρευνας να χρησιμοποιούν κοινά μέσα στα διάφορα επίπεδα και να προσφεύγουν, αν χρειάζεται, στα μέσα των άρθρων 130 Κ, Λ και Ν της Συνθήκης ΕΕ, σύμφωνα με κανόνες προσδιορισμένους εκ των προτέρων από την Ευρωπαϊκή Επιτροπή.

2.3.11. Η ΟΚΕ υποστηρίζει, εξάλλου, έντονα την εκπροσώπησή της, έστω και ως παρατηρητή, στον νέο οργανισμό με τις δύο συνελεύσεις που θα αντικαταστήσει τις σημερινές ESTA και IRDAC και που θα έχει ως καθήκον να επικουρεί την Επιτροπή κατά την εφαρμογή των προγραμμάτων και ιδίως των κεντρικών δράσεων.

2.4. *Οικονομικό πλαίσιο*

2.4.1. Η ΟΚΕ υπογράμμισε ήδη τη σκοπιμότητα της διατήρησης ορισμένης ευελιξίας στην κατανομή των χρηματοδοτικών πόρων ανάλογα με τα αποτελέσματα του ελέγχου της πραγματικής επίτευξης των ενδιάμεσων στόχων των υλοποιούμενων ερευνητικών δράσεων. Η κλιμακωτή καταβολή της χρηματοδότησης κατά τη διάρκεια των περιόδων 1998-1999 και 2000-2002 ανάλογα με τη διαθεσιμότητα των πόρων που προβλέπονται από τις πολυετείς οικονομικές προοπτικές μπορεί να ενταχθεί σ' αυτή τη λογική.

2.4.2. Ανεξαρτήτως τούτου, η ΟΚΕ επαναλαμβάνει τις ανησυχίες της για τη σημαντική μείωση των πόρων που διατίθενται για το 5ο ΠΠ όπως αυτοί προσδιορίζονται στην Κοινή Θέση του Συμβουλίου, ήτοι 14 000 εκατ. Ecu, και υπενθυμίζει την πρότασή της για συνολικά κονδύλια ύψους 17 000 εκατ. Ecu, έναντι των 16 300 εκατ. Ecu που προτείνει η Επιτροπή και των 16 700 που έχει προτείνει το ΕΚ σε πρώτη ανάγνωση.

2.4.3. Η ΟΚΕ επαναλαμβάνει, επίσης, την ανησυχία της όσον αφορά την ύπαρξη συνοχής μεταξύ του ορισμού των κεντρικών δράσεων και των πόρων που διατίθενται για αυτές, ώστε να μπορέσει να υπάρξει αποτελεσματική κινητοποίηση σε ευρωπαϊκό και εθνικό επίπεδο και επίτευξη συγκεκριμένων και ευδιόρατων στόχων. Από αυτήν την άποψη, η ΟΚΕ κρίνει ακατάλληλη και αντιρρεαλιστική τη χορήγηση χρηματοδοτήσεων κυμαινόμενων μεταξύ 120 και 200 εκατ. Ecu σε κεντρικές δράσεις όπως «Η πόλη του μέλλοντος και η πολιτιστική κληρονομιά», οι «Τεχνολογίες για τις χερσαίες και τις θαλάσσιες μεταφορές» ή «Η γήρανση του πληθυσμού», οι οποίες αντιμετωπίζουν ένα πλήθος σύνθετων και ζωτικών για την κοινωνία, την επιχείρηση και τον πολίτη προβλημάτων, ενώ θα διέθετε στην κεντρική δράση της αεροναυπηγικής ποσό σχεδόν ίσο με το άθροισμα των ποσών που διατίθενται για τις τέσσερις κεντρικές δράσεις που αφορούν τα προβλήματα του περιβάλλοντος.

2.4.4. Όσον αφορά τις κεντρικές δράσεις των οποίων η χρηματοδότηση περιορίζεται σε ποσά χαμηλότερα των 200 εκατ. Ecu, παρά την πλειάδα των δεδηλωμένων τους στόχων, η ΟΚΕ φοβάται μην αναπαραχθούν οι αδυναμίες των ειδικών προγραμμάτων του παρελθόντος, με τον διασκορπισμό των περιορισμένων πόρων σε μυριάδες μικροσχέδια, τα οποία, μην μπορώντας προφανώς να λύσουν τόσο πολύπλοκα προβλήματα, καταλήγουν να αυτοτροφοδοτούνται και να αυτοδικαιολογούνται.

2.4.5. Η ΟΚΕ επιθυμεί, επίσης, να διατηρηθεί στο ίδιο επίπεδο η χρηματοδότηση του προγράμματος για το ΚΚΕρ, διότι η μείωσή της στο επίπεδο που προτείνεται στην Κοινή Θέση του Συμβουλίου θα επέφερε αυτομάτως την κατάργηση ορισμένων οργάνων του και την παραμόρφωση του ρόλου του ως ουδέτερου και υπερεθνικού κέντρου ερευνών στην υπηρεσία των κοινοτικών οργάνων και πολιτικών.

2.4.6. Σε σχέση με τα οριζόντια προγράμματα, η ΟΚΕ πιστεύει ότι εκείνα που αφορούν την καινοτομία και τις ΜΜΕ και τη διεθνή συνεργασία δεν μπορούν σε καμία περίπτωση να πέσουν κάτω από το ελάχιστο επίπεδο χρηματοδότησης που προβλεπόταν στο 4ο ΠΠ και ότι πρέπει, αντίθετα, να προσαρμοσθούν στις κρίσιμες προκλήσεις, αφενός, του ευρωπαϊκού παραδόξου της καινοτομίας και, αφετέρου, της διεθνοποίησης των αγορών και της αλληλεπίδρασης με όλα τα άλλα πλαίσια ευρωπαϊκής συνεργασίας.

2.4.7. Η ΟΚΕ υπογραμμίζει, τέλος, την απόλυτη ανάγκη οργανικών και συστηματικών αλληλεπιδράσεων μεταξύ των δράσεων του προγράμματος-πλαισίου Ε&ΤΑ και των παρεμβά-

σεων των διαρθρωτικών ταμείων, της Ευρωπαϊκής Τράπεζας Επενδύσεων (ΕΤΕ), του Ευρωπαϊκού Ταμείου Επενδύσεων (ΕΤΕπ) και των μηχανισμών συνεργασίας και τεχνικής υποστήριξης Phare, Tacis και MEDA, με σκοπό την όλο και πιο στενή συνοχή και συντονισμό μεταξύ των κοινοτικών πολιτικών και από διαδικαστική άποψη.

ΕΙΔΙΚΕΣ ΠΤΥΧΕΣ

ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ-ΠΛΑΙΣΙΟ ΕΡΕΥΝΑΣ, ΤΕΧΝΟΛΟΓΙΚΗΣ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ ΚΑΙ ΕΠΙΔΕΙΞΗΣ ΤΗΣ ΕΥΡΩΠΑΪΚΗΣ ΚΟΙΝΟΤΗΤΑΣ

3. **Πρώτη δράση: Εφαρμογή των προγραμμάτων έρευνας, ανάπτυξης και επίδειξης**

Η ΟΚΕ υπογραμμίζει τις εξής πτυχές σε σχέση με το γενικό πλαίσιο εφαρμογής των ειδικών προγραμμάτων, στα οποία διαρθρώνεται η πρώτη δράση:

— η επικέντρωση των ερευνητικών δράσεων σε αναπτυξιακούς στόχους αντικειμενικής προτεραιότητας πρέπει να συνοδευτεί από τη δυνατότητα συμμετοχικού ελέγχου και επαλήθευσης των ενδιάμεσων και των τελικών αποτελεσμάτων των ερευνητικών σχεδίων, ούτως ώστε να μπορεί να ελέγχεται και να αναπροσανατολίζεται η έρευνα με επαρκή ευελιξία και όχι σε βάση αποκλειστικά ελεύθερης προαίρεσης·

— ο επικριτέος πολλαπλασιασμός του αριθμού των κεντρικών δράσεων, καθώς και των θεμάτων και των προτεραιοτήτων Ε&ΤΑ στις οποίες βασίζονται, πρέπει, επομένως, να συνοδευτεί από νέες δυνατότητες διαχείρισης της πολυεπιστημονικότητας και της διακλαδικότητας, όπως και της σφαιρικότητας, από άποψη ομαδοποίησης και ταυτόχρονης αρχιτεκτονικής διάρθρωσης, μέσω εφαρμοσμένης, γενικής και βασικής έρευνας και δράσεων επίδειξης και της ενσωμάτωσης ΜΜΕ και τελικών χρηστών, δράσεων τυποποίησης, καινοτομίας, αξιοποίησης και διάδοσης, κατάρτισης του ανθρώπινου δυναμικού και διαστάσεων ευρωπαϊκής — ιδίως στο πλαίσιο του Ευρήκα — και διεθνούς συνεργασίας για κάθε κεντρική δράση·

— η μετάβαση από την αρχή της ατομικής ανταγωνιστικότητας στην αρχή της ανταγωνιστικότητας του συστήματος, όπου όλοι οι φορείς της έρευνας συνενώνονται σε μια κοινή προσπάθεια παροχής πολυτεχνολογικών λύσεων σε κοινά προβλήματα του πολίτη, των επιχειρήσεων και της κοινωνίας, καθιστά αναγκαία τη δημιουργία μόνιμων πλαισίων διαλόγου και αντιπαράθεσης, με σκοπό μεταξύ άλλων να ενθαρρυνθεί η εθελοντική σύσταση — ως απάντηση σε σαφείς προκηρύξεις υποβολής προτάσεων, επικεντρωμένες σε κοινωνικο-οικονομικά προβλήματα — συμπλεγμάτων φορέων και σχεδίων γύρω από σαφώς προσδιορισμένους, ποσοτικά και χρονικά, στόχους, με καθεστώς πνευματικής ιδιοκτησίας και εσωτερικές σχέσεις μεταξύ των διάφορων συμμετεχόντων όπως στα «πρωτόκολλα συμφωνίας» του Ευρήκα· αυτές οι ομάδες ολοκληρωμένων και συμπληρωματικών μεταξύ τους σχεδίων θα επιτρέψουν τη συγκέντρωση των πόρων σε αριθμητικά περιορισμένα «συμπλέγματα σχεδίων», παρέχοντας έτσι μεγαλύτερη διαχειριστική αυτονομία, απλοποίηση και διοικητική αποκέντρωση, με τη βοήθεια και υπό την παρακολούθηση της ΕΣΟ αναφοράς·

— αυτή η νέα πρακτική της συμμετοχής στις δράσεις των ειδικών θεματικών προγραμμάτων θα πρέπει να συνοδευτεί από ορισμένες αλλαγές στα κριτήρια και τους τρόπους αξιολόγησης, οι οποίοι θα πρέπει να είναι διαφανείς, βέβαιοι, προκαθορισμένοι και δεδηλωμένοι και με επαρκή ομοιογένεια ώστε να επιτρέπουν εύκολη και ασφαλή πρόσβαση σε όλους, αλλά θα πρέπει να λαμβάνουν περισσότερο υπόψη τις πτυχές της αγοράς και του κοινωνικο-οικονομικού αντίκτυπου της έρευνας· η δε επιλογή των υπευθύνων για την αξιολόγηση θα πρέπει αναγκαστικά να γίνεται με βάση τη νέα πολυεπιστημονική και διακλαδική προσέγγιση που απορρέει από τον προσανατολισμό «problem solving»·

— ο καταμερισμός των κοινοτικών πόρων στα τέσσερα ειδικά προγράμματα αντικατοπτρίζει τις αρχικές προτάσεις της Επιτροπής, που ήταν διαρθρωμένες σε τρία θέματα και για τις οποίες η ΟΚΕ είχε ήδη την ευκαιρία να εκφρασθεί (γνωμοδότηση CES 1407/97): συγκεκριμένα, οι πόροι του τωρινού πρώτου ειδικού προγράμματος (2 635 εκατ. Ecu) και της περιβαλλοντικής συνιστώσας του τέταρτου (1 340 εκατ. Ecu) αντιστοιχούν στους πόρους του αρχικώς προταθέντος πρώτου προγράμματος «Ανακάλυψη του πλούτου των έμβιων συστημάτων και των οικοσυστημάτων», το δεύτερο πρόγραμμα «Δημιουργία κοινωνίας των πληροφοριών φιλικής προς τον χρήστη» (3 925 εκατ. Ecu) παρέμεινε ως είχε, ενώ οι πόροι του τωρινού τρίτου ειδικού προγράμματος (2 895 εκατ. Ecu) και της ενεργειακής συνιστώσας του τέταρτου (980 εκατ. Ecu) αντιστοιχούν στους πόρους του αρχικώς προταθέντος προγράμματος «Προώθηση της ανταγωνιστικής και αειφόρου οικονομικής ανάπτυξης»·

— όσον αφορά, τέλος, τους πόρους που διατίθενται για κάθε κεντρική δράση, για τις δράσεις Ε&ΤΑ γενικού χαρακτήρα και στήριξης των υποδομών θα έπρεπε να επιφυλαχθούν κατά προτεραιότητα χρηματοδοτικά ποσά που να εξασφαλίζουν την κρίσιμη μάζα που θα επιτρέψει την ταχεία και καλή αντιμετώπιση των προβλημάτων που αποσκοπούν να επιλύσουν, κάτι που δεν συμβαίνει με τις κεντρικές δράσεις «Γήρανση του πληθυσμού», «Τεχνολογίες για τις χερσαίες και τις θαλάσσιες μεταφορές» και «Η πόλη του μέλλοντος», όπου από τη μία πλευρά ορισμένες διακρίσεις μεταξύ θεμάτων γενικής Ε&ΤΑ και κεντρικών δράσεων είναι αρκετά ασαφείς, ενώ από την άλλη η δραστηριότητα γενικής έρευνας λαμβάνει πόρους σαφώς υψηλότερους από τις ίδιες τις κεντρικές δράσεις, όπως στην περίπτωση του προγράμματος «Ανταγωνιστική και αειφόρος ανάπτυξη»·

— ιδιαίτερη σημασία πρέπει να δοθεί στους ιδιαίτερους τρόπους υλοποίησης κάθε ειδικού προγράμματος όσον αφορά τα μέτρα στήριξης, συντονισμού, τεχνολογικών προοπτικών και αξιολόγησης του κοινωνικο-οικονομικού αντίκτυπου, καθώς και στην κατάλληλη προσφυγή, εκτός από τις δράσεις επιμερισμένων δαπανών και τις άμεσες

δράσεις του ΚΚΕρ, σε συντονισμένες δράσεις σύνδεσης με τις εθνικές δράσεις, προσανατολισμένες προς τους ίδιους στόχους με τις κεντρικές.

3.1. *Πρώτο ειδικό πρόγραμμα «Ποιότητα ζωής και διαχείριση των βιολογικών πόρων»*

3.1.1. Στρατηγικοί στόχοι

3.1.1.1. Η αναφορά στην ποιότητα ζωής και την υγεία δημιουργεί τις προϋποθέσεις που απαιτούνται για μια ολοκληρωμένη και «συστηματική» προσέγγιση και για πιο θετικά αποτελέσματα εφαρμογής, για να ανταποκρίνονται αποτελεσματικότερα στις ανάγκες της κοινωνίας και των καταναλωτών, και να ευνοούν την ανταγωνιστικότητα και την απασχόληση, καθώς και για την έντονη παρουσία επιχειρήσεων στους τομείς που τα εφαρμόζουν.

3.1.1.2. Τούτο ανταποκρίνεται καλύτερα στα γενικά κριτήρια που υπονοεί η ίδια η πρόταση της Επιτροπής και τα οποία η ΟΚΕ έχει αποδεχτεί σε προηγούμενες γνωμοδοτήσεις της, ιδιαίτερα δε:

α) στην ευκρίνεια και στην απτή πραγματικότητα για τον πολίτη·

β) στην ικανότητα απορρόφησης των ενδιαφερόμενων βιομηχανικών τομέων που έχουν ήδη μια σταθερή δομή και ταυτόχρονα διαδεδομένη παρουσία των ΜΜΕ·

γ) στην ευρωπαϊκή προστιθέμενη αξία, για την κυκλοφορία των προϊόντων, για την διεθνοποίηση των παραγωγικών τομέων και την επιστημονική τους αριστεία που έχει ήδη επιβεβαιωθεί·

δ) στην ικανότητα σύνδεσης εθνικών, ευρωπαϊκών και διεθνών προγραμμάτων·

ε) στην αξιοποίηση των αποτελεσμάτων σε βιομηχανικές ζώνες όπου η παρουσία μεγάλων, μεσαίων και μικρών επιχειρήσεων και ο πολλαπλασιασμός των ιδιωτικών ή δημόσιων πανεπιστημιακών ερευνητικών κέντρων ανοίγει προοπτικές για πολλούς χρήστες και για τη διάδοση προς τομείς όπου η παρουσία της έρευνας δεν είναι αισθητή (αγροτοβιομηχανικός τομέας και παραγωγή τροφίμων).

3.1.1.3. Η κοινοτική συμβολή, που προστίθεται σε μια σημαντική εθνική δραστηριότητα και στη δραστηριότητα που προκύπτει από τις ιδιωτικές επενδύσεις, χάρη σε επιχειρήσεις που επενδύουν υψηλά ποσοστά του κύκλου εργασιών τους σε ερευνητικές δράσεις, είναι ιδιαίτερα σημαντική για τη δημιουργία νέων ερευνητικών κέντρων με επακόλουθη αύξηση νέων ειδικευμένων θέσεων απασχόλησης που ευνοούν την κινητικότητα των ερευνητών λόγω του πολυεθνικού χαρακτήρα των προγραμμάτων.

3.1.1.4. Οι δημοσιεύσεις διεθνούς αξίας, ο αριθμός των διπλωμάτων ευρεσιτεχνίας και οι επιπτώσεις τους στο σύνολο των διπλωμάτων ευρεσιτεχνίας που έχουν κατατεθεί, η ανταγωνιστική θέση σε σχέση με τον υπόλοιπο κόσμο, η ικανότητα δημιουργίας θέσεων απασχόλησης και η άσκηση θετικής επιρροής στο εμπορικό ισοζύγιο είναι ακόμα περισσότερο ενισχυμένες από την εστίαση σε πιο ομοιογενείς και διασυνδεδεμένους τομείς (βιοτεχνολογία, φαρμακευτική βιομηχανία, αγροτοβιομηχανικός τομέας, υγεία).

3.1.2. Κεντρικές δράσεις

3.1.2.1. Υγεία, διατροφή και περιβαλλοντικοί παράγοντες

3.1.2.1.1. Ο γενικός στόχος βελτίωσης της υγείας των πολιτών μέσω της προσφοράς ασφαλών, υγιεινών και ισορροπημένων τροφίμων δεν πρέπει να οδηγήσει σε μείωση της έμφασης και προβλήματα της υγείας αυτής καθ'εαυτής, δεδομένου ότι η ερευνητική δραστηριότητα στο πεδίο αυτό αποτελεί έντονη επιθυμία των ευρωπαίων πολιτών.

3.1.2.1.2. Η βελτίωση των συστημάτων παραγωγής πρέπει να αποσκοπεί κυρίως στην ποιότητα των προϊόντων διατροφής, στη μείωση των παραγόντων πιθανών κινδύνων, που συνδέονται με την υπερβολική χρήση χημικών προϊόντων στα λιπάσματα και για την καταπολέμηση κάθε παθογόνου οργανισμού. Οι πτυχές αυτές δεν περιλαμβάνονται στην παρούσα διατύπωση.

3.1.2.1.3. Η πρόταση έρευνας των αλληλεπιδράσεων διατροφής και υγείας πρέπει να προσανατολίζεται στην μελέτη των συνεπειών μιας φυσικής διατροφής, με οργανοληπτικές ιδιότητες για την τόνωση του μη ειδικού φυσικού ανοσοποιητικού συστήματος του έμβιου οργανισμού, για τις οργανικές ανισορροπίες, και τις ψυχολογικές ή νευρολογικές ασθένειες.

3.1.2.2. Έλεγχος των λοιμωδών νόσων

3.1.2.2.1. Η αλλαγή στον τίτλο επισημαίνει τη θέληση απομάκρυνσης από την αρχική προσέγγιση που επικεντρωνόταν στα εμβόλια, και θα εκτιμηθεί από το πόσο επιτρέπει την κάλυψη ευρύτερου αριθμού νέων ή επανεμφανιζόμενων λοιμωδών νόσων, χωρίς να αποκλειστεί καμιά και κατά συνέπεια με μια επιλογή που αναγκαστικά θα είναι υπέρ σχεδίων ακόμη μεγαλύτερης επιστημονικής αξίας.

3.1.2.2.2. Είναι ευπρόσδεκτη η λεπτομερέστερη παρουσίαση και η στοχοθέτηση των δράσεων που προκύπτουν από την ερμηνεία των διαφόρων σημείων των ειδικών δράσεων έρευνας που θεωρούνται ως οι πλέον σκόπιμες.

3.1.2.2.3. Μπορούν επίσης να αναπτυχθούν ακόμη περισσότερο στις υποδείξεις για τους στόχους τα θέματα της πρόληψης που όχι μόνον είναι εξαιρετικά σημαντική για τις ιογενείς και λοιμώδεις νόσους, αλλά που αποτελεί την πλέον ενδεδειγμένη προσέγγιση για τη μείωση των δαπανών στον τομέα της υγείας, ιδιαίτερα αν εκτιμηθούν σε ευρωπαϊκή και όχι μόνον σε εθνική κλίμακα.

3.1.2.2.4. Κρίνεται σκόπιμα να συμπεριληφθεί εκ νέου και σαφώς η αναφορά στην καταπολέμηση του AIDS λόγω των επιδημιολογικών συνεπειών και λόγω του φαινομένου ιογενούς αλλαγής/προσαρμογής που μπορεί να ανοίξει νέους δρόμους για την καταπολέμηση των ασθενειών.

3.1.2.3. Το «εργοστάσιο κύτταρο»

3.1.2.3.1. Οι γενικοί στόχοι αυτής της κεντρικής δράσης, με την ευρύτερη διατύπωση που εγκρίθηκε είναι πλήρως αποδεκτοί. Υπάρχει ωστόσο ο κίνδυνος το ειδικό πρόγραμμα να επικεντρώνεται υπέρ το δέον στις παραγωγικές διαδικασίες και στην παραγωγή συγκεκριμένων ουσιών.

Ενδείκνυται να καταστεί σαφέστερη η ανάγκη μιας περισσότερο εμβριθούς γνώσης των βιολογικών διεργασιών προκειμένου να εκτιμηθεί κάθε δυνατή επίπτωση της αλλαγής τους στο οικοσύστημα και την οικονομία.

3.1.2.3.2. Οι ερευνητικές δράσεις που αναφέρονται στα σημεία είναι μεν σωστά διαρθρωμένες αλλά φαίνεται να αποκλείουν τη δυνατότητα προσφυγής σε μη συμβατικές προσεγγίσεις, διεργασίες και φυσικά, και όχι μόνο συνθετικά, προϊόντα: αυτός ο κλάδος έρευνας έχει αποδείξει ότι μπορεί να έχει χρήσιμες πολυτομεακές εφαρμογές, και για το λόγο αυτό θα πρέπει να αναφέρεται ρητά.

3.1.2.3.3. Είναι πλήρως αποδεκτή η τελευταία πρόταση που περιλαμβάνει τη μελέτη νέων προτύπων που να αντικαθιστούν τη χρήση πειραματόζωων με κυτταρικές καλλιέργειες.

3.1.2.4. Περιβάλλον και υγεία

3.1.2.4.1. Αυτή η κεντρική δράση που υπάρχει μόνο στην κοινή θέση περιλαμβάνει ερευνητικές δράσεις που η Επιτροπή είχε ορθότερα συμπεριλάβει στην πρώτη κεντρική δράση, με στόχο την καλύτερη κατανόηση των αλληλεπιδράσεων των γενετικών, φυσιολογικών, περιβαλλοντικών και κοινωνικών παραγόντων οι οποίοι αποτελούν τη βάση για την καλή κατάσταση της υγείας.

3.1.2.4.2. Η ΟΚΕ όπως έχει ήδη επιβεβαιώσει στη γνωμοδότησή της[1] της 1ης Οκτωβρίου 1997, καλεί να μειωθεί ο αριθμός των κεντρικών δράσεων συμπεριλαμβάνοντας την παρούσα δράση στην πρώτη κεντρική δράση ή έστω με τις κοινές διαρθρώσεις και διαχείριση.

3.1.2.5. Βιώσιμη διαχείριση της γεωργίας, της αλιείας και της δασοκομίας, καθώς και ολοκληρωμένη ανάπτυξη των αγροτικών ζωνών

3.1.2.5.1. Το εύρος αυτής της θεματικής ενότητας δεν φαίνεται να βελτιώνει τον καθορισμό των στρατηγικών στόχων εφόσον η ερευνητική δράση που αφορά τόσα θέματα θα μπορούσε να αποτελέσει θεματικό πρόγραμμα αφ'εαυτής και όχι μια κεντρική δράση.

3.1.2.5.2. Η ευρύτητα του θέματος δείχνει, κατά την άποψη της ΟΚΕ, την έλλειψη μιας σαφούς στρατηγικής αντίληψης των τομέων έρευνας που είναι πιο δεκτικοί στην ανάπτυξη της ανταγωνιστικότητας των ευρωπαϊκών επιχειρήσεων και της απασχόλησης, πράγμα που έχει ήδη επισημανθεί στην προαναφερθείσα γνωμοδότηση.

3.1.2.5.3. Η ΟΚΕ γνωρίζοντας ότι μια ολοκληρωμένη και διεπιστημονική προσέγγιση δεν επιτυγχάνεται με την άθροιση διαφόρων θεμάτων, κάνει έκκληση για εκ νέου επεξεργασία του σχεδίου αυτού προκειμένου να ανταποκρίνεται καλύτερα στα γενικά κριτήρια που έχουν καθοριστεί για να εξασφαλίζουν μια ευρωπαϊκή προστιθέμενη αξία.

3.1.2.6. Γήρανση του πληθυσμού

3.1.2.6.1. Ο γενικός στόχος της πρόληψης και της θεραπείας ασθενειών που συνδέονται με την ηλικία και με καταστάσεις αναπηρίας ήταν καλύτερα διατυπωμένος στην πρόταση της Επιτροπής. Στην κοινή θέση του Συμβουλίου αντιθέτως η έμφαση φαίνεται να δίνεται σε πολιτικές και παρεμβάσεις για τη μείωση του κοινωνικού κόστους και τούτο έρχεται σε αντίφαση με την επιλογή ότι κάθε πτυχή που αφορά την υγεία και την κοινωνική ασφάλιση εμπίπτει στην αρμοδιότητα του κάθε κράτους μέλους.

3.1.2.6.2. Το φαινόμενο της γήρανσης του πληθυσμού συνεπάγεται άμεσες προκλήσεις όπως η καταπολέμηση εκφυλιστικών — ειδικά των ασθενειών Αλσχάιμερ και Πάρκινσον — χρόνιων και καρδιαγγειακών παθήσεων που εμφανίζονται όλο και συχνότερα στους ηλικιωμένους. Για το λόγο αυτό οι ασθένειες αυτές δεν θα πρέπει να αναφέρονται στις δραστηριότητες πολλαπλών εφαρμογών αλλά σε τούτη τη συγκεκριμένη κεντρική δράση.

3.1.2.6.3. Η κλινική έρευνα χρήζει μεγαλύτερης προσοχής διότι αποδεικνύεται βασική για την κατανόηση των μηχανισμών απορρόφησης των φαρμάκων, την αλληλεπίδραση φαρμάκων και τροφίμων, ούτως ώστε να επιτευχθεί ορθολογικότερη χρήση των φαρμάκων στην ομάδα του πληθυσμού όπου είναι μεγαλύτερη η χρήση τους.

3.1.2.6.4. Ενδείκνυται ορισμένες ερευνητικές δράσεις που αναφέρονται στα διάφορα σημεία να συμπεριληφθούν στις δραστηριότητες έρευνας πολλαπλών εφαρμογών τόσο λόγω του οριζόντιου χαρακτήρα τους όσο και λόγω των συμπληρωματικών γνώσεων που αντιπροσωπεύουν για τις περισσότερες κεντρικές δράσεις ακόμη και άλλων θεματικών προγραμμάτων (π.χ. δημογραφική και επιδημιολογική έρευνα για τους ηλικιωμένους στο πλαίσιο των μεταφορών, του συστήματος στέγασης, των πηγών ενέργειας, κ.λπ.).

3.1.2.6.5. Η ΟΚΕ καλεί την Επιτροπή να υποστηρίξει την αρχική διατύπωση αυτής της κεντρικής δράσης, επειδή θεωρεί ότι η σημασία των περιλαμβανόμενων θεμάτων είναι τέτοια που χρήζει ειδικής ερευνητικής δράσης.

3.1.2.6.6. Η ΟΚΕ τονίζοντας την ανεπάρκεια των χρηματοοικονομικών πόρων που προβλέπονται για την κύρια αυτή δράση καλεί την Επιτροπή να τους αυξήσει στο 12 % τουλάχιστον των ποσών που έχουν καθοριστεί για το πρώτο ειδικό πρόγραμμα.

3.1.3. Δραστηριότητες πολλαπλών εφαρμογών

3.1.3.1. Οι δραστηριότητες πολλαπλών εφαρμογών θα πρέπει να έχουν τη διπλή λειτουργία καθορισμού νέων χώρων έρευνας και ανάπτυξης τεχνολογιών πολλαπλών εφαρμογών

[1] ΕΕ C 355 της 21.11.1997, σ. 38.

στην υπηρεσία των τελικών χρηστών([1]), καθώς και στήριξης των κεντρικών δράσεων τις οποίες συμπληρώνουν.

Στόχος τους είναι να συμβάλουν στη διατήρηση και στην ανάπτυξη της ροής ιδεών και γνώσεων στην ΕΕ, καθώς και τις τεχνολογικές ικανότητες της ΕΕ σε περιορισμένο αριθμό πρωταρχικών τομέων έρευνας και τεχνολογιών πολλαπλών εφαρμογών.

3.1.3.2. Οι προτάσεις δράσης που παρουσιάζονται στο πρώτο από τα θεματικά προγράμματα δεν φαίνεται να ανταποκρίνονται όλες σε παρόμοιες προτεραιότητες, αλλά φαίνεται να λειτουργούν περισσότερο συμπληρωματικά, με την έννοια ότι καλύπτουν τομείς που δεν περιλαμβάνονται στις κεντρικές δράσεις, ή να επαναφέρουν απλά τα ειδικά προγράμματα που τέθηκαν σε εφαρμογή με το 4ο πρόγραμμα πλαίσιο.

3.1.3.3. Οι προτεινόμενες δραστηριότητες πολλαπλών εφαρμογών

3.1.3.3.1. Η ΟΚΕ επισημαίνει τις σημαντικές διαφορές που υπάρχουν μεταξύ της πρότασης της Επιτροπής και της κοινής θέσης του Συμβουλίου και εκφράζει την επιθυμία να εξεταστούν με μεγαλύτερη προσοχή αυτά τα σημεία χωρίς να αγνοηθεί η γνώμη του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου κατά την πρώτη ανάγνωση.

3.1.3.3.2. Χρόνιες και εκφυλιστικές νόσοι (ιδιαίτερα καρκίνος και διαβήτης), καρδιαγγειακές παθήσεις και σπάνιες ασθένειες: αυτά τα θέματα έρευνας, τα οποία όπως σωστά αναφέρεται, απαιτούν μια διεπιστημονική προσέγγιση που να κινείται από την αιτιολογία στη διάγνωση, από την πρόληψη στη θεραπεία και στην εφαρμογή προηγμένης τεχνολογίας ιατρικών και μη οργάνων, έχουν το χαρακτηριστικό να ανταποκρίνονται σε μια άμεση σημαντική ανάγκη υγείας, να είναι στρατηγικά και εμφανή στον πολίτη, να μπορούν μεταφέρουν πόρους, τεχνολογίες και εμπειρίες διαφόρων προελεύσεων, για τις οποίες η ΕΕ πρωτοστατεί στην εφηρμοσμένη έρευνα και στην ανάπτυξη, και τα πρακτικά αποτελέσματα των οποίων μπορεί να έχουν άμεσες συνέπειες στην απασχόληση και στην ανταγωνιστικότητα.

Όλα αυτά τα χαρακτηριστικά θα δικαιολογούσαν οι παρεμβάσεις αυτές να ενταχθούν περισσότερο στις κεντρικές δράσεις και λιγότερο στις δραστηριότητες πολλαπλών εφαρμογών.

3.1.3.3.3. Πιστή στην αρχή που αναφέρει στη γνωμοδότησή της της 1ης Οκτωβρίου 1997, η ΟΚΕ καλεί την Επιτροπή να προτείνει τη συμπερίληψη αυτών των δραστηριοτήτων έρευνας στις υφιστάμενες κεντρικές δράσεις, όπως για παράδειγμα, τις χρόνιες και εκφυλιστικές νόσους στην κεντρική δράση iii, τις καρδιοαγγειακές παθήσεις στην iv, τις σπάνιες νόσους στην ii (επαναλαμβάνοντας την σύσταση του ΕΚ).

3.1.3.3.4. Έρευνα για τα γονιδιώματα και για τις γενετικές ασθένειες: το θέμα αυτό ορθά εντάσσεται στις δραστηριότητες πολλαπλών εφαρμογών λόγω της μακροπρόθεσμης προοπτικής τους, του οριζόντιου χαρακτήρα του σε σχέση με τις αντίστοιχες κεντρικές δράσεις, καθώς και λόγω της σύνδεσης με άλλα θεματικά προγράμματα, λαμβανομένων υπόψη των τεχνολογιών και των μέσων που χρησιμοποιούνται.

3.1.3.3.5. Οι νευροεπιστήμες: η δραστηριότητα αυτή όπως και η πρώτη έχει όλα τα χαρακτηριστικά για να υπαχθεί σε μια κεντρική δράση. Για τους ήδη αναφερθέντες λόγους, η Επιτροπή καλείται να επανεξετάσει την υφιστάμενη ταξινόμηση εντάσσοντας αυτές τις δραστηριότητες στις κατάλληλες κεντρικές δράσεις, συμπεριλαμβανομένων και άλλων θεματικών προγραμμάτων (π.χ. νέα μέθοδος διάγνωσης μέσω εικόνων), αφήνοντας στο πλαίσιο των δραστηριοτήτων πολλαπλών εφαρμογών μόνο θέματα που ανταποκρίνονται πραγματικά στον ορισμό της δραστηριότητας πολλαπλών εφαρμογών, όπως π.χ. η σύνδεση βιολογικών και ψυχολογικών διεργασιών.

3.1.3.3.6. Έρευνα στον τομέα της δημόσιας υγείας και της υγειονομικής περίθαλψης: η κοινωνική σημασία των θεμάτων αυτών είναι αναμφισβήτητη, αλλά δύσκολα εντάσσονται σε καθαρά ερευνητικές δράσεις και με τα χαρακτηριστικά που αναφέρονται στα έγγραφα της Επιτροπής. Η ΟΚΕ προτείνει να επανεξεταστεί το περιεχόμενο της δράσης αυτής προκειμένου να ανταποκρίνεται καλύτερα στις ανάγκες των πολιτών και στις δυνατότητες βιομηχανικής χρήσης, για την αποφυγή σπατάλης πόρων και ενέργειας σε θέματα που δεν ανταποκρίνονται στα βασικά κριτήρια που έχουν καθοριστεί και παρουσιάζουν απλά ενημερωτικό ενδιαφέρον (π.χ. αποτελεσματικότητα και σχέση κόστους/αποτελεσματικότητας της δράσης για την υγεία· αξιολόγηση των προτύπων της υγειονομικής περίθαλψης).

3.1.3.3.7. Μελέτη των προβλημάτων βιοϊατρικής δεοντολογίας και βιοηθικής με σεβασμό των θεμελιωδών ανθρωπίνων δικαιωμάτων: είναι πλήρως αποδεκτές οι «αιτιολογήσεις» που αναφέρει η Επιτροπή.

Οι «στόχοι και οι δραστηριότητες Ε&ΤΑ» που αναφέρονται σε αυτό φαίνεται να αφορούν περισσότερο προηγούμενες εμπειρίες παρά μελλοντικές κατευθύνσεις. Η ΟΚΕ προτείνει η ηθική διάσταση να τεθεί ως βάση για κάθε δραστηριότητα έρευνας, εντάσσοντας τα κατάλληλα «έχοντας υπόψη» στις αρχικές «αιτιολογήσεις » κάθε προγράμματος.

3.1.3.3.8. Μελέτη των κοινωνικοοικονομικών πτυχών της ανάπτυξης των βιοεπιστημών και των βιοτεχνολογιών στην οπτική της βιώσιμης ανάπτυξης (αντίκτυπος στην κοινωνία, την οικονομία, την απασχόληση): ο στόχος της μελέτης αυτής, που αναφέρεται ρητά στην προοπτική της αειφόρου ανάπτυξης, και κατά συνέπεια στις επιπτώσεις της στην οικονομία και την απασχόληση, είναι πλήρως αποδεκτός. Ωστόσο η ΟΚΕ θεωρεί ότι, δεδομένης της παρουσίας του ειδικού θεματικού προγράμματος για την αειφόρο ανάπτυξη, είναι ορθότερο να συμπεριληφθεί στις δραστηριότητες έρευνας πολλαπλών εφαρμογών του θέματος αυτού μια δραστηριότητα που να αφορά την εκτίμηση των κοινωνικοοικονομικών επιπτώσεων, κυρίως στην οικονομική ανάπτυξη και στην απασχόληση, κάθε δραστηριότητας έρευνας που πραγματοποιείται στο πλαίσιο των μεμονωμένων ειδικών προγραμμάτων του 5ου προγράμματος πλαισίου.

([1]) ΕΕ C 355 της 21.11.1997, σ. 38.

3.1.4. Στήριξη των υποδομών της έρευνας

3.1.4.1. Η ΟΚΕ συμμερίζεται πλήρως τις «αιτιολογήσεις» που υπάρχουν στο έγγραφο της 5.11.97. Ενδείκνυται ωστόσο η αναφορά σε μια κατάλληλη προστασία των δικαιωμάτων πνευματικής ιδιοκτησίας, εφόσον αποτελεί απαραίτητη προϋπόθεση για τη διάδοση των γνώσεων και καθίσταται βασική στη διαδικασία διεύρυνσης της ΕΕ.

3.1.4.2. Δεν είναι σαφής η σημασία της τελευταία πρότασης του σημείου «Βιολογικά δεδομένα και πόροι» δηλαδή η φράση «εγκαταστάσεις προκλινικής και κλινικής έρευνας». Το θέμα αυτό έχει ήδη αποτελέσει αντικείμενο διαφόρων κανονισμών σε κοινοτικό επίπεδο, καθώς και διεθνών ρυθμίσεων έως την πρόσφατη οδηγία της για τις «Ορθές κλινικές πρακτικές», για την οποία η ΟΚΕ κατάρτισε πρόσφατα τη γνωμοδότησή της [1], που βρίσκεται για συζήτηση στο Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο.

3.1.4.3. Η ΟΚΕ προτείνει για το λόγο αυτό την τροποποίηση του σημείου αυτού προς την κατεύθυνση των επιδημιολογικών πτυχών που συνδέονται με τις πτυχές έρευνας του παρόντος ειδικού προγράμματος.

3.2. *«Δεύτερο ειδικό πρόγραμμα: Μία φιλική προς τον πολίτη κοινωνία της πληροφορίας»*

3.2.1. Επιστημονική και τεχνολογική προοπτική και στόχοι

3.2.1.1. Γενικές Παρατηρήσεις

3.2.1.1.1. Το Πρόγραμμα Τεχνολογίες της Κοινωνίας της Πληροφορίας (ΤΚΠ) εισάγει μία νέα προσέγγιση του θέματος της Κοινωνίας της Πληροφορίας του Προγράμματος Πλαισίου. Αφενός η σύγκλιση των τηλεπικοινωνιών, της τεχνολογίας της πληροφορίας, των μέσων και των άλλων εννοιών αναγνωρίστηκε σε μία περιεκτική και ολοκληρωμένη προσέγγιση των τεχνολογιών, των συστημάτων, των εφαρμογών και των υπηρεσιών. Αφετέρου, οι δυνατότητες στρατηγικής της Κοινωνίας της Πληροφορίας αναγνωρίστηκαν μέσω προγραμμάτων τα οποία σχεδιάστηκαν προκειμένου να αναπτύξουν τις δυνατότητες των τεχνολογιών.

3.2.1.1.2. Η ΟΚΕ υποστηρίζει σε μεγάλο βαθμό αυτή τη συνολική πολιτική. Τρεις από τις τέσσερις κύριες δράσεις που καθορίστηκαν για την υποστήριξη του θέματος θέτουν ως στόχο να εξασφαλίσουν ότι τα προγράμματα ΙΤΠ θα ικανοποιήσουν τις ανάγκες των ατόμων και των επιχειρήσεων. Πιστεύουμε ότι αυτός είναι ο ορθός δρόμος για να αποκομίσει η Ευρώπη τα οικονομικά οφέλη και τα ανταγωνιστικά πλεονεκτήματα από τις Τεχνολογίες της Κοινωνίας της Πληροφορίας. Η Ευρώπη πρέπει να υλοποιήσει την Κοινωνία της Πληροφορίας.

3.2.1.1.3. Όσον αφορά τις απαραίτητες τεχνολογίες, συστήματα και υποδομή υπάρχει η τέταρτη κύρια δράση με μία επιπλέον μακροπρόθεσμη γενική δραστηριότητα και/ή μία έρευνα υψηλότερου κινδύνου για μελλοντικές και αναδυόμενες τεχνολογίες. Μέσω των τεσσάρων κύριων δράσεων, η κυριότερη έμφαση δίνεται στο λογισμικό, συστήματα και εφαρμογές τα οποία στηρίζονται στις βασικές αρχιτεκτονικές και υποδομές. Τα πλεονεκτήματα της κοινωνίας της πληροφορίας πρέπει να επιτευχθούν μέσω αυτών των εφαρμογών νέου λογισμικού και συστημάτων και θα εξεταστούν τα κεντρικά ζητήματα χρηστικότητας, διαλειτουργικότητας, αξιοπιστίας και οικονομικού κόστους. Η ΟΚΕ εκφράζει πολύ θετική άποψη όσον αφορά την προσέγγιση αυτή η οποία αξιοποιεί τις δυνατότητες λογισμικού και συστημάτων της Ευρώπης και της παρέχει τη δυνατότητα να κυριαρχήσει στον κόσμο των Κοινωνιών της Πληροφορίας.

3.2.1.1.4. Οι πρώτες τρεις κύριες δράσεις για την κοινωνία των πληροφοριών θα λάβουν αντίστοιχα το 17 % του θεματικού προϋπολογισμού, η κύρια δράση για τις απαραίτητες τεχνολογίες το 36 % και οι γενικές δραστηριότητες για τις αναδυόμενες τεχνολογίες το 10 %. Η ΟΚΕ συμφωνεί ότι ο καταμερισμός του προϋπολογισμού είναι ορθός και επισημαίνει ότι οι ΤΚΠ λαμβάνουν δικαιολογημένα το μεγαλύτερο ποσό του θεματικού προϋπολογισμού εφόσον, σήμερα, η κοινωνία των πληροφοριών στην Ευρώπη πρέπει να γίνει πραγματικότητα.

3.2.1.2. Ειδικά ζητήματα

3.2.1.2.1. Η ΟΚΕ υποστηρίζει πλήρως τις προθέσεις του θέματος ΤΚΠ, αλλά η δυνατότητα υλοποίησης του προγράμματος παραμένει ως ερώτημα. Αναγνωρίζεται ότι η νέα δομή του προγράμματος αποτελεί μία ανανεωμένη προσπάθεια όσον αφορά προηγούμενες πρακτικές ώστε να επιτευχθούν πιο απτά αποτελέσματα. Για να επιτευχθεί αυτό απαιτούνται μία ξεχωριστή στρατηγική και ένα καλό σύστημα διαχείρισης.

3.2.1.2.2. Η στρατηγική αναφέρει ότι «η ομαδοποίηση και ο συντονισμός θα χρησιμοποιούνται για την εστίαση, το συντονισμό και την ενοποίηση των δραστηριοτήτων» μέσω των κύριων δράσεων. Είναι βασικό να υλοποιηθεί αυτό διότι διαφορετικά υπάρχει ο κίνδυνος, τα σχέδια τα οποία συγκεντρώνονται μόνο σε μία κύρια δράση, να μην διαθέτουν την κρίσιμη μάζα που απαιτείται για επιτυχία. Ωστόσο η επίτευξη της κρίσιμης μάζας του σχεδίου θα αποτελέσει μία άλλη πρόκληση για το σύστημα διαχείρισης.

3.2.1.2.3. Η στρατηγική υπογραμμίζει το ρόλο της ευρωπαϊκής ανταγωνιστικότητας και επισημαίνει ότι «το παρόν πρόγραμμα θα περιλάβει δράσεις για την ενθάρρυνση της αφομοίωσης των τεχνολογιών της κοινωνίας της πληροφορίας με την έρευνα και την τεχνολογική ανάπτυξη ώστε να διασφαλισθεί η τήρηση των όρων και προϋποθέσεων για τη χρήση τους.» Το έγγραφο της Επιτροπής αναφέρει επίσης ότι «εκτός από τις επιδείξεις και δοκιμές, θα περιλαμβάνονται δράσεις για την τόνωση της ανάπτυξης και διάδοσης των απαραίτητων δεξιοτήτων για την αφομοίωση αποτελεσμάτων της έρευνας

[1] ΕΕ C 95 της 30.3.1998, σ.1.

και ανάπτυξης (όπως έλεγχοι καταλληλότητας, αξιολογήσεις, ευαισθητοποίηση, δράσεις πρώτου χρήστη και πρωτοβουλιών βέλτιστης πρακτικής) καθώς και δημιουργίας συναίνεσης και δραστηριοτήτων τυποποίησης».

3.2.1.2.4. Η ΟΚΕ εκφράζει τις σοβαρές ανησυχίες της για τις δράσεις που αναφέρθηκαν στα σημεία 1.2.2 ανωτέρω διότι διατυπώνονται μεν εύκολα αλλά δύσκολα ολοκληρώνονται. Αυτό αποτελεί ενδεχομένως την αχίλλειο πτέρνα όλων των προγραμμάτων για την ανάπτυξη της φιλικής προς τον πολίτη κοινωνίας της πληροφόρησης και μπορεί να αποφευχθεί με ένα πολύ αποτελεσματικό σύστημα διαχείρισης.

3.2.1.2.5. Για να καταστεί αποτελεσματικό το σύστημα διαχείρισης, χρειάζεται να εφαρμοστούν ορισμένες ελάχιστες προϋποθέσεις όπως για παράδειγμα:

— η επιλογή σχεδίων θα πρέπει να γίνεται κατόπιν αντικειμενικής αξιολόγησης της σημασίας και της δυνατότητας αναπαραγωγής τους. Στο εξής πρέπει να αποφεύγονται εγκρίσεις σχεδίων πολιτικής σκοπιμότητας·

— οι δυνατότητες αξιοποίησης πρέπει να αποτελούν το πρώτο κριτήριο για την επιλογή σχεδίων·

— η χρηματοδότηση για την αξιοποίηση των σχεδίων πρέπει να ανταποκρίνεται στο ύψος της χρηματοδότησής τους ή και να το υπερβαίνει·

— οι στόχοι του σχεδίου πρέπει να αξιολογούνται ως προς το χρόνο και το αποτέλεσμα. Η σκοπιμότητα αυτών των αξιολογήσεων πρέπει επίσης να αποτελεί μέρος των κριτηρίων επιλογής·

— ειδική αντιμετώπιση των ΜΜΕ. Λόγω των περιορισμένων πόρων που διατίθενται, χρειάζεται ειδική προσοχή η κατάρτιση των ΜΜΕ, η συμμετοχή και η διάδοση των αποτελεσμάτων.

3.2.1.2.6. Λογικά το πρόγραμμα πλαίσιο πρέπει να στηρίζεται στην υφιστάμενη βάση των ΤΚΠ. Δεν υπάρχει στο έγγραφο αναφορά ή αξιολόγηση πάνω σε αυτή τη βάση. Η ΟΚΕ επιθυμεί να διατυπώσει τρεις παρατηρήσεις όσον αφορά την υφιστάμενη βάση.

3.2.1.2.6.1. Για να υλοποιηθεί η Κοινωνία της Πληροφορίας πρέπει να υπάρχει παγκόσμια, προσωπική, επαγγελματική, θεσμική και κυβερνητική πρόσβαση σε ένα ευρυζωνικό δίκτυο. Το σημείο αυτό αναπτύχθηκε στη γνωμοδότηση της ΟΚΕ για τη Σύγκλιση [1]. Σήμερα δεν υπάρχει ευρυζωνική πρόσβαση ούτε η προοπτική της. Πρέπει να ληφθεί υπόψη το σημείο αυτό.

3.2.1.2.6.2. Υπάρχει μία σημαντική βάση ΤΚΠ η οποία παραμένει ανεκμετάλλευτη. Αυτό που συνήθως απαιτείται δεν είναι μεγαλύτερη έρευνα αλλά ένα αναπτυξιακό πρόγραμμα το οποίο θα στηρίζεται σε εφαρμογές και πλαίσιο δράσης που θα παρέχει ελευθερίες. Οι προτάσεις για την ασφάλεια της πληροφορίας μέσω του προγράμματος Ηλεκτρονικού Εμπορίου αποτελούν ενδεικτική περίπτωση.

3.2.1.2.6.3. Δεδομένου ότι πολλές τεχνολογίες βρίσκονται ήδη υπό ανάπτυξη και αν ληφθεί υπόψη το μεγάλο χρονικό διάστημα ανάπτυξής τους, ο περιορισμός όσον αφορά την προανταγωνιστική συνεργασία θα αποτελέσει μεγάλο μειονέκτημα, Αυτό μπορεί να προσφέρει σε άλλες περιοχές όπου ισχύουν άλλοι κανόνες, ένα ανταγωνιστικό πλεονέκτημα απέναντι στην Ευρώπη.

3.2.1.2.7. Για να επωφεληθεί ο μέσος ευρωπαίος πολίτης από τα προγράμματα δράσης, είναι σαφές ότι πρέπει να διαθέτει μία κατάρτιση στην εθνική γλώσσα και μία ευκολία στη χρησιμοποίηση διεπαφών εθνικής γλώσσας όσον αφορά τις υπηρεσίες που προτείνονται. Το σημερινό PC είναι εχθρικό προς το μη επαγγελματία. Οι υπηρεσίες που παρέχει η ψηφιακή τηλεόραση βρίσκονται στα πρώτα στάδια τους,, οι διεπαφές βρίσκονται ακόμη υπό ανάπτυξη. Το μελλοντικό σύστημα ευρυζωνικών ασύρματων τηλεπικοινωνιών, UMTS, θα προσφέρει τη δυνατότητα διεύρυνσης των εφαρμογών πολυμέσων και θα απαιτήσει ανάπτυξη νέων διεπαφών. Πρέπει να επιτευχθεί, μέσω όλων των κύριων δράσεων, μία συνεπής προσέγγιση επικοινωνίας με το μέσο πολίτη. Οι λύσεις για τους ηλικιωμένους και τα άτομα με ειδικές ανάγκες πρέπει, με απλό τρόπο, επίσης να διευκολύνουν το «μέσο» πολίτη. Εάν δεν υπογραμμιστεί αυτή η χρηστικότητα ο μέσος πολίτης θα αποκλειστεί από την κοινωνία των πληροφοριών.

3.2.1.2.8. Με την προοπτική της διεύρυνσης της ΕΕ, φαίνεται να παραγνωρίζεται η ευκαιρία συνεργασίας με παράγοντες της αγοράς από υποψήφιες χώρες. Το φάσμα των προβλημάτων εκτείνεται από την προσαρμογή επιπλέον εθνικών γλωσσών έως την επένδυση σε μελλοντικές ευρυζωνικές υποδομές.

3.2.2. Κύρια δράση: Συστήματα και υπηρεσίες για τον πολίτη

3.2.2.1. Υγεία

3.2.2.1.1. Οι αρχές περιγράφουν μία γενικευμένη προσέγγιση η οποία ενδέχεται να ερμηνευθεί ως εθνική. Στο βαθμό που οι ευρωπαίοι πολίτες διασχίζουν όλο και περισσότερο τα σύνορα υπάρχει μεγαλύτερη ανάγκη για διεθνή ιατρική περίθαλψη με διαλειτουργικότητα μεταξύ των γενικών και προσωπικών βάσεων δεδομένων σχετικά με την υγεία.

3.2.2.1.2. Η προσέγγιση καθίσταται δύσκολη διότι προϋποθέτει επίσης τη συντονισμένη ανάπτυξη πολλών παραγόντων που δεν αφορούν τις ΤΚΠ. Το πολυγλωσσικό και πολυπολιτισμικό περιβάλλον θα επιφέρει δυσκολίες· το ίδιο θα συμβεί

[1] ΕΕ C 214 της 10.7.1998.

και στον τομέα της υγείας και της ιατρικής διότι η φαρμακολογία παρουσιάζει μεγάλες αποκλίσεις μεταξύ των περιοχών της κοινότητας

3.2.2.1.3. Για περιφερειακή/εθνική χρήση η παροχή ιατρικής πληροφορίας μεταξύ ιατρικών κέντρων τα οποία χρησιμοποιούν μόνο ένα καθορισμένο ευρυζωνικό δίκτυο δεν θα είναι επαρκής στο βαθμό που μία εξ αποστάσεως ιατρική περίθαλψη ατόμων (τηλεϊατρική) θα απαιτεί ένα σύστημα ευρυζωνικής επικοινωνίας με υψηλού βαθμού ασφάλεια σύνδεσης.

3.2.2.1.4. Τα νέα ατομικά συστήματα υγείας, μπορεί να υποστούν επαναστατικές αλλαγές κατά την επόμενη δεκαετία. Θα χρειαστεί ένας ισχυρός συντονισμός και αναπτύξεις μικροηλεκτρονικής. Αυτό αποτελεί έναν τομέα, όπου η προανταγωνιστική συνεργασία ενδέχεται να μην προχωρήσει αρκετά.

3.2.2.2. Δημόσια διοίκηση

3.2.2.2.1. Οι βασικοί τομείς που πρέπει να εξεταστούν είναι η πρόσβαση σε υπηρεσίες και συστήματα και να καταστεί η πληροφορία κατανοητή και χρηστική για τον πολίτη.

3.2.2.2.2. Υπάρχει σαφής κίνδυνος η αναπτυγμένη σχέση ΤΚΠ, μεταξύ διοικήσεων και πολιτών να περιορίσει σημαντικά τα δικαιώματα και την ελευθερία του ατόμου. Πρέπει να ληφθεί υπόψη η διαφύλαξη της αυτονομίας και της ιδιωτικής ζωής των ατόμων απέναντι στο κράτος και την Ευρωπαϊκή Ένωση.

3.2.2.3. Μεταφορές και τουρισμός

3.2.2.3.1. Οι προτεραιότητες Ε&ΤΑ καθορίζονται βασικά με σαφήνεια αλλά για τον επαγγελματία και τον πολίτη θα ήταν ωφέλιμο να υπογραμμιστούν περισσότερο τα συστήματα πλοήγησης καθώς και άλλες υπηρεσίες οδικής τηλεματικής με ειδική εστίαση τις υπηρεσίες που μπορεί να καθιστούν εφικτή την επαναδρομολόγηση ώστε να ελαχιστοποιείται η συμφόρηση της οδικής κυκλοφορίας, να συντομεύεται ο χρόνος ταξιδίου και να μειώνεται η ρύπανση.

3.2.2.3.2. Η σύνδεση μεταξύ μεταφορών και τουρισμού είναι πραγματική αλλά όχι λογική. Τα θέματα αυτά πρέπει να διαχωριστούν. Η ανάπτυξη και προώθηση του τουρισμού που καθιστά προσιτά τα αξιοθέατα κάθε περιοχής της Ευρώπης προς κάθε άλλη περιοχή του κόσμου συνδέεται στενά με πολιτισμικά και παραδοσιακά προβλήματα και χρειάζεται να εξεταστεί περισσότερο. Η λύση βρίσκεται στη δυνατότητα διαβάθμισης του λογισμικού και του περιεχομένου.

3.2.3. Κύρια δράση: Νέες μέθοδοι εργασίας και ηλεκτρονικού εμπορίου

3.2.3.1. Μέθοδοι εργασίας και εργαλεία υπέρ της ευελιξίας, της κινητικότητας και της τηλεργασίας

3.2.3.1.1. Τα εργαλεία για το σύστημα μάθησης εξ αποστάσεως ενδέχεται να εξεταστούν στο πλαίσιο των συστημάτων εργασίας εξ αποστάσεως.

3.2.3.1.2. Για να μπορέσει η εργασία εξ αποστάσεως να εκπληρώσει τις δυνατότητες της αυτό επίσης εξαρτάται από την πρόσβαση σε παγκόσμια ευρυζωνικά δίκτυα και από την εκπαίδευση του ενδιαφερόμενου ασφαλιζόμενου σε μία ορθή και ασφαλή αυτοδιαχείριση των κανόνων ασφαλείας (χρόνος έκθεσης στους τερματικούς και εργονομικά χαρακτηριστικά των εργαστηρίων, κυρίως).

3.2.3.2. Συστήματα διαχείρισης για προμηθευτές και καταναλωτές

3.2.3.2.1. Πρέπει να συμπεριληφθεί η αποθήκευση στο Ηλεκτρονικό Εμπόριο. Δεν αναφέρεται τίποτα στο κείμενο σχετικά με την αυτόματη αποθήκευση, ή τις τεχνολογίες αυτόματης παραγγελίας, αν και παρατηρούνται μεγάλες εξελίξεις στον τομέα αυτό. Η σύνδεση ηλεκτρονικού εμπορίου με τη διανομή θα είναι συχνά, όχι μόνο εξ αποστάσεως αλλά και διασυνοριακή.

3.2.3.2.2. Το ηλεκτρονικό εμπόριο θα αποτελέσει μία βασική υπηρεσία στη φιλική προς τον πολίτη κοινωνία της πληροφορίας. Προϋποθέτει όχι μόνο το εμπόριο φυσικών προϊόντων αλλά επίσης και προϊόντων με ψηφιακό περιεχόμενο, για παράδειγμα μουσική, βίντεο και πληροφόρηση. Πρέπει ακόμη να εξεταστούν πολλά άλυτα προβλήματα όπως για παράδειγμα η πνευματική ιδιοκτησία, η προστασία από τις απομιμήσεις, η διύλιση κ.λπ., κυρίως στο βαθμό που το Ηλεκτρονικό Εμπόριο μπορεί να αποτελέσει μία παγκόσμια επιχείρηση η οποία χρειάζεται παγκόσμιες προδιαγραφές.

3.2.3.3. Η ασφάλεια της πληροφορίας

3.2.3.3.1. Το ηλεκτρονικό εμπόριο και άλλες συναλλαγές χρειάζονται ισχυρή ασφάλεια κυρίως όσον αφορά τη γνησιότητα και την κρυπτογράφηση. Υπάρχουν πολλές διαθέσιμες τεχνολογίες αλλά απαγορεύεται η χρήση τους από τον υφιστάμενο εθνικό κανονισμό. Επομένως υπάρχει ανάγκη για σύγκλιση μεταξύ δράσεων Ε&ΤΑ, διαδικασιών εφαρμογής και ανάπτυξης κατάλληλων ρυθμιστικών μέτρων.

3.2.4. Κύρια δράση: Περιεχόμενο και εργαλεία των πολυμέσων

3.2.4.1. Διαλογικές ηλεκτρονικές εκδόσεις, ψηφιακή κληρονομιά και πολιτιστικό περιεχόμενο

3.2.4.1.1. Γενικά εξετάζονται μόνο τα βίντεο κατά παραγγελία. Η Ε&ΤΑ θα πρέπει να εξετάσει επίσης τις διαστάσεις

των ειδήσεων κατά παραγγελία, μουσικής κατά παραγγελία, παιγνιδιών κατά παραγγελία κλπ. Σε πολλές περιπτώσεις δεν υπάρχει δυνατότητα πρόσβασης στην απαιτούμενη πληροφορία μόνο με απλή λειτουργία αναζήτησης της πληροφορίας και ενδέχεται να χρειαστούν τεχνολογίες οι οποίες να βασίζονται σε ένα νέο ευφυή συντελεστή. Υπάρχει επίσης προοπτική ανάπτυξης τεχνολογικών λύσεων για τα προβλήματα πνευματικής ιδιοκτησίας.

3.2.4.2. Εκπαίδευση και κατάρτιση

3.2.4.2.1. Πρόκειται για ένα θέμα ύψιστης προτεραιότητας διότι η ανεπάρκεια των απαιτούμενων ειδικοτήτων αυξάνεται. Τα δευτεροβάθμια και τριτοβάθμια εκπαιδευτικά ιδρύματα δεν παρέχουν επαρκή αριθμό ατόμων τα οποία να διαθέτουν την κατάλληλη ειδικότητα. Υπάρχει πάντοτε μία γενική κατεύθυνση των ιδρυμάτων αυτών να δίνουν έμφαση σε ανθρωπιστικές σπουδές εις βάρος της φυσικής, των μαθηματικών και της μηχανολογίας. Επιπλέον τα ιδρύματα αυτά δεν φαίνονται ικανά να ανταποκριθούν έγκαιρα στις αλλαγές που χρειάζονται. Ωστόσο αυτό αποτελεί ευκαιρία για τα ιδρύματα εκμάθησης εξ αποστάσεως. Μπορούν να αλλάζουν τα προγράμματα τους ακόμη και τη νύχτα... δεν υπάρχει περιορισμός στον αριθμό των σπουδαστών. Τα προγράμματα εκπαίδευσης και κατάρτισης μπορούν εύκολα να προσαρμοστούν σε κάθε σπουδαστή με στόχο τη βελτιστοποίηση των αποτελεσμάτων. Οι ειδικότητες που δημιουργούνται πρέπει να αναγνωρίζονται σε όλα τα κράτη μελή.

3.2.4.3. Τεχνολογίες της ανθρώπινης γλώσσας

3.2.4.3.1. Οι τεχνολογίες αυτές χρειάζονται άμεσα προκειμένου να δημιουργηθεί μία Ευρωπαϊκή Κοινότητα με πιο παγκόσμιο χαρακτήρα. Είναι ένας τρόπος γεφύρωσης των πολιτισμών χωρίς να καταστρέφεται ή να περιορίζεται η φυσική εξέλιξή τους. Ωστόσο το κείμενο δεν αναφέρει τις βασικές τεχνολογίες που χρειάζονται.

3.2.4.4. Πρόσβαση, διύλιση, ανάλυση και χειρισμός των πληροφοριών

3.2.4.4.1. Η έλλειψη ευρυζωνικών δικτύων πρόσβασης αποτελεί μέγιστο εμπόδιο. Η ανάπτυξη οικονομικών και αξιόλογων υπηρεσιών πρέπει να αναπτυχθεί παράλληλα με τις τεχνολογίες δικτύου πρόσβασης. Με το πρόγραμμα σύγκλισης των ΤΚΠ παρέχεται τώρα η ευκαιρία για συντονισμένες προσπάθειες.

3.2.4.4.2. Οι προτάσεις για ενίσχυση αναπτυξιακών δραστηριοτήτων, κατάταξης, σήμανσης, και διύλισης ώστε να επιτρέπεται η επιλεκτική ανάκτηση και διύλιση πληροφορίας θα αποβεί εξαιρετικά δύσκολη σε ένα πολυπολιτισμικό ευρωπαϊκό περιβάλλον. Πρόκειται για μία ιδιαίτερη πρόκληση που πρέπει να αντιμετωπίσει την κύρια δράση.

3.2.5. Κύρια δράση: Βασικές τεχνολογίες και υποδομές

3.2.5.1. Τεχνολογίες για την επεξεργασία των πληροφοριών και τη διαχείρισή τους, επικοινωνίες και δίκτυα, συμπεριλαμβανομένης της ευρείας ζώνης, μαζί με την εφαρμογή και διαλειτουργικότητά τους

3.2.5.1.1. Τα πολυμέσα θα διαδραματίσουν ένα κεντρικό ρόλο στην Κοινωνία της Πληροφορίας. Πρέπει να εξασφαλιστεί ότι μέσω του 5ου Προγράμματος Πλαισίου αναπτύσσεται και τυποποιείται η διαλειτουργικότητα σε όλα τα επίπεδα μεταξύ υπηρεσιών και δικτύων. Εφόσον η Κοινωνία της Πληροφορίας αποκτά παγκόσμιο χαρακτήρα οι αναπτύξεις αυτές πρέπει επίσης να αποκτήσουν παγκόσμιο χαρακτήρα.

3.2.5.2. Τεχνολογίες και μηχανική λογισμικού, συστήματα και υπηρεσίες, συμπεριλαμβανομένων των στατιστικών υψηλής ποιότητας

3.2.5.2.1. Η παράγραφος αυτή επιχειρεί μία σφαιρική προσέγγιση του λογισμικού. Υπάρχουν βασικά τρεις κατηγορίες λογισμικού που πρέπει να εξεταστούν: γενικές εφαρμογές γραφείου, συστήματα χειρισμού και ειδικές εφαρμογές.

3.2.5.2.2. Στην πρώτη κατηγορία η Ευρώπη γενικώς μειονεκτεί, παραδείγματα όμως όπως το SAP αποδεικνύουν ότι αυτό δεν ισχύει πάντοτε.

3.2.5.2.3. Η δεύτερη κατηγορία μπορεί να χωριστεί σε δύο υποκατηγορίες:

α) η πρώτη κατηγορία περιλαμβάνει γενικά PC ή παρόμοια συστήματα χειρισμού υπολογιστών. Πρόκειται για μία σημαντικά αναπτυσσόμενη κατηγορία στην οποία η Ευρώπη φαίνεται να μην συμμετέχει και να μην διαθέτει καμία ειδικότητα·

β) η δεύτερη κατηγορία περιλαμβάνει εφαρμογές σε ενσωματωμένα λογισμικά. Στον τομέα αυτό είναι σημαντικό για την Ευρώπη να αναπτύξει ένα επίπεδο εξειδίκευσης διότι στην κατηγορία αυτή βρίσκονται πιο συγκεκριμένες λύσεις. Τυπικές εφαρμογές επιχειρούνται σε τηλεοράσεις και βιντεοκασετόφωνα, τηλεχειρισμούς, set-top boxes, σε επιπαλάμιους υπολογιστές, σε παντός είδους συσκευές, σε ηλεκτρονικά αυτοκίνητα, (όχι μόνο τα συστήματα ψυχαγωγίας, αλλά επίσης και ο χειρισμός ηλεκτρονικού οχήματος) συστήματα πλοήγησης κ.λπ.

3.2.5.2.4. Η τρίτη κατηγορία αφορά τον έλεγχο επεξεργαστή σήματος. Κατά κάποιο τρόπο η κατηγορία αυτή είναι συναφής με τη β) που αναφέρθηκε πιο πάνω, αλλά εξαρτάται από διάφορες ειδικότητες ατόμων. Η διαδικασία αυτή περιλαμβάνει μία υψηλού επιπέδου τεχνογνωσία στα μαθηματικά, το λογισμικό και τεχνολογίες ημιαγωγών. Ο αριθμός των ατόμων που διαθέτει αυτό το είδος ειδικοτήτων είναι περιορισμένος. Πρόκειται για ένα τομέα στον οποίο η Ευρώπη μπορεί και θα πρέπει να ισχυροποιήσει τη θέση της διότι οι εφαρμογές αυτές θα αποκτήσουν σημαντική θέση στην ανάπτυξη μίας φιλικής προς τον πολίτη κοινωνίας της πληροφορίας. Με το Πρόγραμμα Πλαίσιο πρέπει να αναπτυχθεί ένας μεγάλος αριθμός εφαρμογών.

3.2.5.2.5. Οι τεχνολογίες μπορεί να διαδραματίσουν σημαντικό ρόλο στην επεξεργασία των γλωσσών όπως η νευ-

ροπληροφορική, η τεχνητή νοημοσύνη κ.λπ. που δεν αναφέρονται στο έγγραφο αλλά παρουσιάζουν μεγάλο ενδιαφέρον σήμερα για έρευνα και μπορεί να αποτελέσουν τεχνολογίες εφαρμογής κατά τα επόμενα πέντε έτη.

3.2.5.3. Κινητές και προσωπικές επικοινωνίες, συστήματα, συμπεριλαμβανομένων των συστημάτων και υπηρεσιών μέσω δορυφόρου

3.2.5.3.1. Ο όρος κινητές στην επικεφαλίδα θα έπρεπε να αναγραφεί ως κινητές/ασύρματες. Διότι αναμένεται να υπάρξει σημαντική ζήτηση στο μέλλον για ορισμένες ασύρματες επικοινωνίες.

3.2.5.4. Διεπαφές που χρησιμοποιούν διάφορες αισθήσεις

3.2.5.4.1. Η παράγραφος αυτή μπορεί να αναπτυχθεί και να συμπεριλάβει τεχνολογίες οι οποίες σχετίζονται με τον ενδιάμεσο χρήστη. Απουσιάζουν τα συστήματα σύνθεσης και αναγνώρισης ομιλίας. Τα συστήματα αυτά θα διαδραματίσουν σημαντικό ρόλο διότι καθιστούν εύχρηστα τα συστήματα και προβλέπουν την αντικατάσταση του γραπτού κειμένου με την ομιλία. Δεν πρόκειται για τεχνολογία που αφορά μόνο τα άτομα με ειδικές ανάγκες, μπορεί να επεκταθεί η χρήση του εξοπλισμού και στο μέσο χρήστη.

3.2.5.5. Μικροηλεκτρονική

3.2.5.5.1. Η ανάπτυξη μίας ευρωπαϊκής ανταγωνιστικότητας στον τομέα της μικροηλεκτρονικής δεν υπογραμμίζεται επαρκώς. Οι μικροεπεξεργαστές, επεξεργαστές μνήμης και σημάτων θα διαδραματίσουν αποφασιστικό ρόλο όπως επίσης και τα προηγμένα ηλεκτρονικά ισχύος. Σε πολλές εφαρμογές οι επεξεργαστές σημάτων με δυνατότητες προγραμματισμού θα αντικαταστήσουν λύσεις υλικού που παρουσιάζουν περιορισμένες δυνατότητες ευελιξίας. Πρέπει να αναπτυχθούν σχετικές τεχνολογίες με ενσωματωμένα λογισμικά οι οποίες θα περιλαμβάνουν γλώσσες προγραμματισμού προσανατολισμένου σε νέο αντικείμενο.

3.2.6. Γενικές δραστηριότητες: Μελλοντικές και αναδυόμενες τεχνολογίες

3.2.6.1. Η μακροπρόθεσμη ανάπτυξη κρίσιμων τεχνολογιών είναι αποφασιστικής σημασίας για την επιτυχή οικοδόμηση της μελλοντικής ευρωπαϊκής ανταγωνιστικότητας στις ΤΚΠ. Παρά το γεγονός ότι δεν είναι ακόμη εφικτή η περιγραφή των διαφόρων εξεταζόμενων θεμάτων πρέπει να καθιερωθεί ένα σύστημα συνεχούς παρακολούθησης και αξιολόγησής τους. Πρόκειται για ένα ζήτημα το οποίο δεν αφορά μόνο την Επιτροπή και τη βιομηχανία αλλά επίσης τα πανεπιστήμια και τα ιδρύματα ερευνών.

3.2.6.2. Μία πειθαρχημένη προσέγγιση των αναδυόμενων τεχνολογιών θα προσφέρει τη βάση για την τακτική επανεξέταση και επικαιροποίηση των προγραμμάτων δράσης υπό το φως των νέων εξελίξεων.

3.3. *Τρίτο ειδικό πρόγραμμα «Ανταγωνιστική και αειφόρος οικονομική ανάπτυξη»*

3.3.1. Στρατηγικοί στόχοι

3.3.1.1. Η Επιτροπή θέτει 4 στρατηγικούς στόχους για το τρίτο ειδικό πρόγραμμα και εκθέτει ορισμένες σκέψεις γύρω από αυτούς. Οι στόχοι αυτοί είναι οι εξής:

— οι κοινωνικοοικονομικές ανάγκες,

— η ευρωπαϊκή προστιθέμενη αξία,

— η ευρωπαϊκή ανταγωνιστικότητα,

— ο κώδικας δεοντολογίας.

3.3.1.2. Το ειδικό πρόγραμμα «Ανταγωνιστική και αειφόρος ανάπτυξη» αποτελεί το θεμελιώδες μέσο για την προώθηση μίας απάντησης σε ευρωπαϊκό επίπεδο στις επερχόμενες οικονομικές προκλήσεις. Η σημασία του δεν συνδέεται μόνο με τις απαιτήσεις ορισμένων τομέων της βιομηχανίας, αλλά, επίσης, με την ενθάρρυνση της ευρωπαϊκής σφαιρικής παραγωγής και την απόδοση των μεταφορικών συστημάτων. Προς το σκοπό αυτό χρειάζεται να δοθεί προτεραιότητα στις δραστηριότητες έρευνας και ανάπτυξης που έχουν οριζόντιο, πολλαπλασιαστικό και συνεργικό χαρακτήρα.

3.3.1.3. Το τρίτο πρόγραμμα αφορά τις διεργασίες οικονομικής ανάπτυξης στην Ευρώπη και περιλαμβάνει προϊόντα, διαδικασίες, οργάνωση (κεντρική δράση 1), βιώσιμη κινητικότητα και συνδυασμό μεταφορικών μέσων (κεντρική δράση 2), τεχνολογία για τις χερσαίες και θαλάσσιες μεταφορές (κεντρική δράση 3) και νέες προοπτικές για την αεροναυπηγική (κεντρική δράση 4).

3.3.1.4. Θεωρητικώς, η Επιτροπή υιοθετεί ως γενική κατεύθυνση τη «συστηματική προσέγγιση», ωστόσο αυτό δεν είναι σημαντικό με την κατανομή του προϋπολογισμού. Στο κονδύλιο γενική έρευνα, που εξ ορισμού δεν είναι διαρθρωμένη, χορηγείται υπερβολικό ποσό έναντι της κεντρικής δράσης «προϊόντα, διαδικασίες και οργάνωση», ενώ στην κεντρική δράση «τεχνολογίες για τις χερσαίες και θαλάσσιες μεταφορές» δίδονται ανεπαρκή ποσά για την ανάπτυξη οποιασδήποτε «συστηματικής προσέγγισης».

3.3.1.5. Καταρχάς, πρέπει να τονισθεί ότι μεταξύ του τρίτου και τέταρτου οριζόντιου προγράμματος υπάρχουν σημαντικές επικαλύψεις και ασάφειες, οι οποίες πρέπει να διευκρινισθούν προκειμένου να προσδιορισθεί ο σκοπός τους και τα όριά τους.

3.3.1.6. Όλες οι κεντρικές δράσεις συνδέονται βέβαια με το 4ο ειδικό πρόγραμμα, διότι δεν αναφέρονται μόνο στην ανταγωνιστικότητα και στις φιλικές προς τους καταναλωτές νέες μεθόδους, αλλά και στις μεθόδους αειφορίας και στα συστήματα μεταφορών τα οποία συμβάλλουν στη μείωση της κατανάλωσης ενέργειας και στον περιορισμό των επιπτώσεων στο περιβάλλον.

3.3.1.7. Τα υπό εξέταση σχετικά θέματα βάσει του τέταρτου ειδικού προγράμματος (μέτρα για τον εφοδιασμό και τη χρήση της ενέργειας) είναι επίσης σημαντικά και για το τρίτο πρόγραμμα.

3.3.1.8. Το τρίτο και το τέταρτο ειδικό πρόγραμμα είτε θα πρέπει να συντονισθούν, είτε θα πρέπει να σχεδιασθεί ορθώς ένας οριζόντιος συντονισμός όταν το πρόγραμμα ανακοινωθεί, υλοποιηθεί και αξιολογηθεί.

3.3.1.9. Ειδικότερα, οι μεταφορές υπεισέρχονται σε διάφορα προγράμματα και κεντρικές δράσεις. Κάθε δράση που σχετίζεται με τις μεταφορές πρέπει να έχει σαφή εμβέλεια και σαφείς διασυνδέσεις. Η λειτουργική ολοκλήρωση μεταξύ των κεντρικών δράσεων πρέπει να εξασφαλισθεί μέσω κατάλληλων μηχανισμών συντονισμού.

3.3.1.10. Ούτε από την έκθεση της Επιτροπής συνάγεται η προτεραιότητα που θα δοθεί στα διάφορα θέματα. Και το σημείο αυτό θα πρέπει να διευκρινισθεί.

3.3.1.11. Χρειάζεται να δοθεί ιδιαίτερη προσοχή στον προσδιορισμό των νέων επαγγελματικών χαρακτηριστικών και τύπων κατάρτισης που συνδέονται με την ανάπτυξη των παραγωγικών συστημάτων και των μεταφορών στην Ευρώπη (π.χ. τεχνικός παραγωγής, διευθυντής κινητικότητας, κ.λπ.). Πρόκειται για θεμελιώδες ζήτημα από την άποψη της δημιουργίας θέσεων απασχόλησης που πρέπει να αξιολογηθεί βάσει των άυλων πόρων που παράγονται από κάθε καινοτόμο δραστηριότητα που χρηματοδοτεί η Κοινότητα.

3.3.2. Κεντρικές δράσεις

3.3.2.1. Προϊόντα, διαδικασίες και οργάνωση

3.3.2.1.1. Η κεντρική αυτή δράση αφορά τις ολοκληρωμένες μεθόδους παραγωγής, είναι όμως πολύ γενική. Δεν είναι σαφές κατά πόσον ειδικές μέθοδοι παραγωγής ή προϊόντα μπορούν να σχεδιασθούν με βάση τα αποτελέσματα και τις απαιτήσεις που θα προκύψουν από το 4ο πρόγραμμα-πλαίσιο. Η δράση αυτή δεν πρέπει να αντιμετωπίσει τους βιομηχανικούς τομείς ως απομονωμένα πεδία έρευνας, αλλά να επιχειρήσει να προσδιορίσει που βρίσκονται οι κυριότερες αλυσίδες προστιθέμενης αξίας. Με την έννοια αυτή, οι ζώνες ή οι βιομηχανικοί «τόποι» και οι τομείς που πραγματοποιούν αποτελέσματα μεγάλης εμβέλειας πρέπει να ταξινομηθούν ως ευνοϊκοί περίγυροι. Επιπλέον, σ' αυτό το είδος βιομηχανικών συστημάτων δρουν επίσης πολλές ΜΜΕ.

3.3.2.1.2. Η αναφορά σε μικροδομημένα υλικά και στη νανοτεχνολογία είναι βέβαια ορθή, αλλά ανεπαρκής για μια αειφόρο ενημέρωση.

3.3.2.1.3. Μία μεθοδολογική προσέγγιση της βιώσιμης καινοτομίας πρέπει να βασίζεται ρητά στα συστήματα υποστήριξης όπως είναι ο κύκλος ζωής (βλ. συνέχεια), ο σφαιρικός ενεργειακός απολογισμός, τα σχέδια διάλυσης/ανακύκλωσης, η διαχείριση του κόστους, η αξιολόγηση των επιπτώσεων σε ανθρώπινους πόρους. Δεν είναι επίσης σαφείς οι αναλύσεις για τον κύκλο ζωής (LCA) μολονότι αυτός είναι σημαντικός για την αξιολόγηση του οικοσυστήματος, ιδιαίτερα για τα υλικά των οποίων η «οικοϊσορροπία» που εκτείνεται στα υλικά έως την ανακύκλωση ή την επεξεργασία των αποβλήτων λαμβάνεται πλέον υπόψη χάρη στις νέες μεθόδους παραγωγής.

3.3.2.1.4. Ένα σημαντικό μέτρο της έρευνας, η οποία πρέπει να ενσωματωθεί στις κεντρικές δράσεις είναι η διατύπωση των προβλημάτων που αντιμετωπίζονται κατά την έρευνα της κατάλυσης. Ιδίως, προκειμένου να προωθηθούν οι μέθοδοι παραγωγής σε χαμηλές θερμοκρασίες με τις οποίες παράγονται προϊόντα με υψηλής «προστιθέμενη αξία». Οι χαμηλές θερμοκρασίες καθιστούν δυνατή τη χρησιμοποίηση απλούστερων και φθηνότερων υλικών.

3.3.2.2. Αειφόρος κινητικότητα και συνδυασμός μεταφορικών μέσων

3.3.2.2.1. Η δράση αυτή αποτελεί σημαντική προϋπόθεση για την ποιότητα ζωής των ανθρώπων, όπως και για τη βελτιστοποίηση της τρέχουσας παραγωγής, αλλά και για την κατανομή του πλούτου.

3.3.2.2.2. Στις περιπτώσεις αυτές απαιτείται ανάπτυξη τόσο της φυσικής υποδομής όσο και της διαχείρισης του συστήματος.

3.3.2.2.3. Σημαντική προϋπόθεση για τη σημασία της κεντρικής δράσης είναι συνεπώς (βλ. την τρίτη προτεραιότητα της έκδοσης της 16ης Φεβρουαρίου 1998) το πως θα δημιουργηθούν τα πλεονεκτήματα με τα νέα συστήματα κινητικότητας όσον αφορά όλα τα τεχνικά και κοινωνικοοικονομικά ευρωπαϊκά σενάρια. Οι επιπτώσεις αυτές των συστημάτων πρέπει να ληφθούν ιδιαίτερα υπόψη.

3.3.2.2.4. Επειδή η κινητικότητα στις πυκνοκατοικημένες περιοχές αφορά και τη δράση αυτή, πρέπει να καθορισθούν με σαφήνεια τα όρια της δράσης «η πόλη του μέλλοντος» που ανήκει στο 4ο πρόγραμμα. Η βελτίωση της ποιότητας ζωής στις πόλεις εξαρτάται, σε μεγάλο βαθμό, από την υποδομή και τη διαχείριση των μεταφορικών μέσων.

3.3.2.3. Τεχνολογίες για τις θαλάσσιες και χερσαίες μεταφορές

3.3.2.3.1. Η Επιτροπή, σε αντίθεση με τις παλαιότερες εκθέσεις, συμπεριέλαβε στο πρόγραμμα αυτό τις χερσαίες μεταφορές (οδικές και σιδηροδρομικές), πράγμα που αποτελεί πραγματική μεταβολή.

3.3.2.3.2. Όπως έχει ήδη αναφερθεί ο προτεινόμενος προϋπολογισμός είναι περιορισμένος, αρκεί να λάβουμε υπόψη ότι αντιστοιχεί στο μισό προϋπολογισμό που έχει διατεθεί για το 4ο πρόγραμμα-πλαίσιο. Αν το σημερινό ποσό επιβεβαιωθεί, δεν πρέπει να αναμένουμε άλλο αποτέλεσμα από τη σπατάλη των πόρων.

3.3.2.3.3. Η δράση θα προωθήσει ορθολογικά και φιλικά προς το περιβάλλον θαλάσσια και χερσαία συστήματα μεταφορών καθώς και τη συνεργασία ανθρώπων/μεταφορικών μέσων και τις οδικές/σιδηροδρομικές μεταφορές. Στην περίπτωση αυτή πρέπει να ληφθούν ιδιαίτερα υπόψη, αντίστοιχα, η συμβατότητα και η ευρωπαϊκή ολοκλήρωση.

3.3.2.3.4. Αυτή η δράση συνδέεται με άλλες δράσεις και προγράμματα και καθένα από αυτά πρέπει να συμβάλει στην ανάπτυξη της ευρωπαϊκής βιώσιμης κινητικότητας, ολοκληρωμένα και χωρίς επικαλύψεις. Το πλαίσιο εφαρμογής της δράσης είναι η τεχνολογική ανάπτυξη των χερσαίων και θαλάσσιων μεταφορικών μέσων που πρέπει να συμπεριλαμβάνουν και τις αστικές μεταφορές. Η κεντρική δράση παρέχει τεχνολογικές λύσεις που με τη σειρά τους πρέπει να ενσωματωθούν στις προεπιλεγμένες λύσεις για την επίλυση των προβλημάτων των αστικών μεταφορών που επιδεικνύονται και αξιολογούνται στα πλαίσια της κεντρικής δράσης «πόλη του μέλλοντος». Έχει όμως και στενή σχέση με τα θέματα εξοικονόμηση και χρήση της ενέργειας. Δεν συνάγεται καθόλου στο κείμενο της Επιτροπής με ποιο τρόπο θα υλοποιηθούν η συνεργασία αυτή και η εν λόγω συνέργια.

3.3.2.3.5. Το έκτο σημείο της εν λόγω κεντρικής δράσης αναφέρεται σε «θέματα σχετικά με την ορθολογική και αειφόρο διαχείριση της ενέργειας και των θαλάσσιων ορυκτών πόρων» και ως εκ τούτου συνδέεται και αυτή στενά με το 4ο ειδικό πρόγραμμα περί «Ενέργειας». Η σημασία παρόμοιας δράσης δεν είναι απολύτως σαφής και προφανής.

3.3.2.3.6. Πρέπει να πραγματοποιηθεί σημαντικός και στοχοθετημένος συντονισμός των κεντρικών δράσεων των δύο ειδικών προγραμμάτων 3 και 4, όταν αυτά ανακοινωθούν, υλοποιηθούν και αξιολογηθούν, εάν δεν θέλουμε να επιχειρηθεί νέος πλήρης συντονισμός των δύο ειδικών προγραμμάτων.

3.3.2.4. Νέες προοπτικές για την αεροναυπηγική

3.3.2.4.1. Οι πρόοδοι που επιτεύχθηκαν στην ευρωπαϊκή αεροναυπηγική πρέπει να υποστηριχθούν αποφασιστικά. Η δράση αυτή οριοθετεί τον τομέα, αλλά δεν εξετάζει την τεχνολογία του διαστήματος και των δορυφόρων. Για το λόγο αυτό αυτές θα αποτελέσουν αντικείμενο δικαιολογημένα, ενός ad hoc συντονισμού στο 5ο πρόγραμμα-πλαίσιο και θα συνδεθούν με τις δραστηριότητες του ESA.

3.3.2.4.2. Η κεντρική αυτή δράση δεν εξετάζει θέματα σχετικά με τις επιπτώσεις που έχουν στο περιβάλλον οι τοπικές και διεθνείς εναέριες μεταφορές. Αυτές πρέπει να συμπεριληφθούν σαφώς στις κεντρικές δράσεις του 4ου προγράμματος.

3.3.2.4.3. Τα τμήματα που αφορούν και περιλαμβάνονται στην εν λόγω κεντρική δράση θίγουν πολλά και συγκεκριμένα θέματα («θέματα προτεραιότητας») τα οποία συνδέονται στενά με τα λοιπά τομεακά προγράμματα.

3.4. *Τέταρτο ειδικό πρόγραμμα: «Προστασία του οικοσυστήματος»*

3.4.1. Ανάλυση του συνολικού πλαισίου

3.4.1.1. Το εν λόγω πρόγραμμα είναι απόλυτα καινοτόμο σε σύγκριση, όχι μόνο με το 4ο πρόγραμμα-πλαίσιο E&TA, αλλά και με τις πρώτες προτάσεις της Ευρωπαϊκής Επιτροπής για το 5ο πρόγραμμα-πλαίσιο. Αυτός ο ακριβής καθορισμός δραστηριοτήτων στους τομείς ενέργειας και περιβάλλοντος σημαίνει ότι η Επιτροπή δέχθηκε ευνοϊκά τις παρατηρήσεις που διατύπωσαν σχετικά το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, το Συμβούλιο ή η Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή.

3.4.1.2. Το πρόγραμμα βασίζεται σε θεματικές περιοχές που συνδέονται μεταξύ τους: Περιβάλλον, αειφόρος ανάπτυξη και ενέργεια και οι εξής κύριες δράσεις: «Βιώσιμη διαχείριση και ποιότητα των υδάτων», «Πλανητικές μεταβολές: κλίμα και βιοποικιλότητα», «Βιώσιμη διαχείριση των θαλάσσιων οικοσυστημάτων», «Η πόλη του μέλλοντος και η πολιτιστική κληρονομιά» και «Πιο καθαρή ενέργεια που περιλαμβάνει τις ανανεώσιμες πηγές ενέργειας», «Οικονομική και αποτελεσματική ενέργεια για μια ανταγωνιστική Ευρώπη».

3.4.1.2.1. Η πρώτη κύρια δράση «Βιώσιμη διαχείριση και ποιότητα των υδάτων» περιλαμβάνει τέσσερις κατευθύνσεις εφαρμογής σχετικά με τα ύδατα (επιφανειακά και υπόγεια) εξετάζοντας τη διαχείριση, την επεξεργασία, την παρακολούθηση και την πρόληψη της ρύπανσης και αφιερώνοντας ολόκληρη παράγραφο στην προβληματική των άνυδρων περιοχών και γενικά σε όλες τις περιοχές που παρουσιάζουν έλλειψη ύδατος.

3.4.1.2.2. Η δεύτερη κύρια δράση, που αναπτύσσεται σε τέσσερις κατευθύνσεις εφαρμογής, προωθεί την έρευνα για τις πλανητικές μεταβολές, με στόχο την πρόληψη, την αντιμετώπιση και την προετοιμασία για τις ενδεχόμενες επιπτώσεις. Ειδική προσοχή δίδεται στην ανάπτυξη της ευρωπαϊκής συνιστώσας των παγκόσμιων συστημάτων παρακολούθησης του κλίματος των χερσαίων συστημάτων και των ωκεανών.

3.4.1.2.3. Η τρίτη κύρια δράση, που αφορά τα θαλάσσια οικοσυστήματα, επικεντρώνεται σε τέσσερα τμήματα: αλληλεπιδράσεις με το θαλάσσιο χώρο, παρακολούθηση και διαχείριση παράκτιων φαινομένων και πρόβλεψη των ενδεχόμενων επιπτώσεων που έχουν οι ανθρώπινες δραστηριότητες αντιστοίχως στους πόρους και τα θαλάσσια οικοσυστήματα.

3.4.1.2.4. Η τέταρτη κύρια δράση, χωρίζεται επίσης σε τέσσερα τμήματα, και επικεντρώνεται στη βιώσιμη ανάπτυξη στις πόλεις και την ορθολογική χρήση των πόρων τους, στην προστασία της πολιτιστικής κληρονομιάς και στην προστασία του περιβάλλοντος και, ειδικότερα, στα μεγάλα οικιστικά συγκροτήματα και στη διαχείριση των βιώσιμων μεταφορών στον αστικό χώρο.

3.4.1.2.5. Η πέμπτη κύρια δράση «Πιο καθαρή ενέργεια» που περιλαμβάνει τις ανανεώσιμες πηγές ενέργειας επικεντρώνεται σε τέσσερα πεδία εφαρμογής σχετικά με τη βελτίωση της απόδοσης των διαδικασιών μετατροπής της ενέργειας, με μείωση του κόστους και των επιπτώσεων στο περιβάλλον· ανάπτυξη τεχνολογιών μετατροπής για τις κυριότερες νέες και ανανεώσιμες πηγές ενέργειας ενσωμάτωσή τους στα θεσμοποιημένα ενεργειακά συστήματα και ανάπτυξη οικονομικά αποδοτικών τεχνολογιών, μείωση των περιβαλλοντικών επιπτώσεων της παραγωγής ηλεκτρικής ενέργειας.

3.4.1.2.6. Η έκτη και τελευταία κύρια δράση «Μία οικονομική και αποτελεσματική ενέργεια για μία ανταγωνιστική Ευρώπη» επικεντρώνεται σε έξι κατευθύνσεις εφαρμογής που βασίζονται στη βελτίωση των τεχνολογιών από αποβλέπουν στην ορθολογική και αποτελεσματική χρήση της ενέργειας, της μεταφοράς της και της διανομής της όπως και της αποθήκευσής της. Η βελτίωση των τεχνολογιών εξερεύνησης, εξόρυξης και παραγωγής στερεών καυσίμων από κοινού με τη βελτίωση της απόδοσης των νέων και ανανεώσιμων πηγών ενέργειας και την κατάστρωση σεναρίων προσφοράς και ζήτησης που πλαισιώνουν την οικονομική ανάπτυξη, και τις κοινωνικές και περιβαλλοντικές απαιτήσεις συμπληρώνουν τη δράση, και όλα αυτά πλαισιώνουν την ανάλυση της οικονομικότητας και της απόδοσης όλων των πηγών ενέργειας.

3.4.2. Αξιολόγηση του συνολικού πλαισίου

3.4.2.1. Η ΟΚΕ επιδοκιμάζει την κατάθεση αυτού του νέου ειδικού προγράμματος, το οποίο θα επιτρέψει, όχι μόνο την αποτελεσματικότερη επικέντρωση των διαφόρων δράσεων σ'αυτόν τον τομέα, αλλά και τη διάθεση των απαιτούμενων πόρων, λαμβανομένων υπόψη της σημασίας και των ενδεχόμενων πολλαπλασιαστικών συνεπειών του προγράμματος όσον

αφορά τη βελτίωση του περιβάλλοντος, τη μείωση της ενεργειακής εξάρτησης από το εξωτερικό, την αύξηση της ανταγωνιστικότητας, τη δημιουργία άμεσων και έμμεσων θέσεων απασχόλησης και τη βελτίωση της κοινωνικής συνοχής, με την προώθηση της προσφυγής σε βιώσιμες οικονομικά λύσεις για τις απομονωμένες περιφέρειες και περιοχές ή τις περιοχές με μικρή πυκνότητα πληθυσμού.

3.4.2.2. Η ΟΚΕ επιθυμεί να επισημάνει ότι επέμεινε επανειλημμένα στην ανάγκη συμπερίληψης, σε ισότιμη βάση, της ασφάλειας του ενεργειακού εφοδιασμού, της κοινωνικής συνοχής, μέσω της χάραξης μίας κοινής ενεργειακής πολιτικής, η οποία να περιλαμβάνει τις υποχρεώσεις των δημοσίων υπηρεσιών, καθώς και της προστασίας του περιβάλλοντος, κατά τρόπο ώστε, παράλληλα με την προσπάθεια για ανταγωνιστικότητα, να δημιουργηθεί ένα συνεκτικό πλαίσιο που να είναι συμβατό με την εσωτερική αγορά ενέργειας. Αυτό το ειδικό πρόγραμμα ανταποκρίνεται πλήρως στον ανωτέρω στόχο και, για το λόγο αυτό, η ΟΚΕ το επιδοκιμάζει.

3.4.2.3. Αν και το προτεινόμενο σχέδιο αντιστοιχεί στην ειδική διάρθρωση του συνόλου των προγραμμάτων, η ΟΚΕ διαπιστώνει την ύπαρξη ενός είδους αλληλοεπικάλυψης μεταξύ των μεθόδων υλοποίησης ορισμένων εφαρμογών και, ειδικότερα, όσον αφορά τις ανανεώσιμες πηγές ενέργειας, εντός των δύο κεντρικών δράσεων που αφορούν την ενέργεια και τις τεχνολογίες προώθησης των μεταφορών και το πρόγραμμα της «πόλης του αύριο».

3.4.2.4. Επίσης, η ΟΚΕ θεωρεί ότι στα πλαίσια της δράσης «Γενικές δραστηριότητες Ε&ΤΑ», οι δραστηριότητες αυτές δεν προσδιορίζονται επαρκώς στους τομείς του περιβάλλοντος και της βιώσιμης ανάπτυξης.

3.4.2.5. Επίσης, η δράση «Υποστήριξη στις υποδομές έρευνας» δεν έχει διατυπωθεί με σαφήνεια και αφήνει περιθώρια ερμηνειών που είναι αρκετά υψηλό για τόσο ενδιαφέροντες τομείς. Η ΟΚΕ εν μέρει μόνο υποστηρίζει την επίτευξη των στόχων στα θέματα της ενέργειας και θεωρεί ότι η μελέτη του κοινωνικοοικονομικού αντίκτυπου πρέπει να επεκταθεί στα μέσα που πρέπει να χρησιμοποιηθούν για την επίτευξη μεγαλύτερης ΟΧΕ.

3.4.2.6. Τέλος, είναι αναγκαίο να ελεγχθεί η αλληλεπίδραση και το συμβατό του προγράμματος αυτού με άλλες ειδικές δράσεις αυτών ή άλλων προγραμμάτων, όπως, π.χ., η «Βιώσιμη κινητικότητα και ο συνδυασμός μεταφορικών μέσων», η «Πόλη του αύριο και η πολιτιστική κληρονομιά» και, τέλος, η «Ολοκληρωμένη ανάπτυξη των αγροτικών και παράκτιων περιοχών».

3.4.3. Ανάλυση των διαφόρων κυρίων δράσεων

3.4.3.1. Στο πεδίο του περιβάλλοντος, η ΟΚΕ τονίζει μία σημαντική πτυχή, όπως είναι τα βιομηχανικά και αστικά κατάλοιπα, καθώς και η βιώσιμη διαχείριση του εδάφους. Και οι δύο αποτελούν πολύ σημαντικές πτυχές του προγράμματος για το περιβάλλον που δεν εκφράζονται στο πρόγραμμα αυτό. Αυτό είναι ειδικά επείγον στην περίπτωση της γεωφυσικής και γεωχημικής ανάλυσης, όπως, επίσης, των τεχνολογιών επεξεργασίας και ανάκτησης του ρυπανθέντος εδάφους, πράγμα που αποτελεί ένα συνεχώς πιο οξύ πρόβλημα το οποίο θα ενταθεί ακόμη περισσότερο με την ενσωμάτωση των προς ένταξη χωρών της Κεντρικής και Ανατολικής Ευρώπης.

3.4.3.2. Όσον αφορά τη διαχείριση των υδάτων πρέπει να αντιμετωπισθούν δύο συμπληρωματικές δράσεις που θα αναφέρονται στα ειδικά προβλήματα εξακρίβωσης και μεταχείρισης των διαμεθοριακών ρευμάτων, υπόγειων και επιφανειακών, όπως επίσης και ειδική κατεύθυνση που θα στραφεί στην αφαλάτωση του θαλάσσιου ύδατος.

3.4.3.3. Στο πεδίο των πλανητικών μεταβολών, η ΟΚΕ τονίζει με συγκεκριμένο τρόπο δύο άλλες πτυχές όπως είναι το θέμα των «ενδοκρινολογικών διαμορφωτών» στο πεδίο της βιοποικιλίας και η «σχέση μεταξύ πυρκαγιών στα δάση και θεματικής μεταβολής και βιοποικιλίας».

3.4.3.4. Όσον αφορά τα θαλάσσια οικοσυστήματα, η ΟΚΕ θα είχε συμπεριλάβει με ειδικό τρόπο δύο άλλες εφαρμογές όπως είναι η ρήψη υδρογονανθράκων στη θάλασσα και ο αντίκτυπος του τουρισμού στις παράκτιες ζώνες.

3.4.3.5. Τέλος, όσον αφορά την πόλη του μέλλοντος θα πρέπει να εξετασθεί η ατμοσφαιρική ρύπανση και η ηχορύπανση σε όλα τα πλαίσια της πόλης και όχι μόνο όσον αφορά την κυκλοφορία. Ειδικά επείγοντα, λόγω της έλλειψης συγκεκριμένης επιστημονικής βάσης, είναι τα θέματα του αντίκτυπου των σωματιδίων στην υγεία.

3.4.3.6. Η πέμπτη κύρια δράση «Μία πιο καθαρή ενέργεια» έχει ένα ενιαίο, αλλά ευρύτατο στόχο, την αναζήτηση τεχνολογιών που θα συμβάλουν στην ελαχιστοποίηση του περιβαλλοντικού αντίκτυπου της παραγωγής και χρήσης της ενέργειας, με μείωση των εκπομπών και αύξηση της ανταγωνιστικής συμμετοχής των νέων και ανανεώσιμων πηγών ενέργειας. Έλλειψη που παρατηρείται στο στόχο αυτό είναι η παραχώρηση που γίνεται σχετικά με τους περιβαλλοντικούς αντίκτυπους που έχουν οι ενέργειες αυτές και οι οποίες θα πρέπει να μελετηθούν και να ελαχιστοποιηθούν.

3.4.3.6.1. Στα πλαίσια της δράσης αυτής θα πρέπει να εξετασθούν με μεγαλύτερη προσοχή τα αποκεντρωμένα ή απομονωμένα συστήματα, όπως επίσης να γίνει αναφορά στη συνδυασμένη παραγωγή ηλεκτρικής ενέργειας και αφαλάτωσης του θαλάσσιου ύδατος, καθώς και τριπλής παραγωγής (ηλεκτρικής ενέργειας — θερμότητας — ψύξης). Τέλος, θα πρέπει να αναφερθεί ότι ο τίτλος της τέταρτης εφαρμογής της δράσης αυτής θα πρέπει να αλλάξει σε «Οικονομικά αποδοτικές τεχνολογίες μείωσης των ρυπαντών που δημιουργούνται στην αλιευτική βιομηχανία». Δεν έχει νόημα να αποκλεισθεί από το πεδίο της το υπόλοιπο των ενεργειακών βιομηχανιών με προβλήματα εξάλειψης των ρυπαντών του ίδιου επιπέδου πράγμα που μπορεί να έχει η βιομηχανία παραγωγής ηλεκτρικής ενέργειας, όπως είναι η βιομηχανία διύλισης του πετρελαίου. Επίσης δεν θα πρέπει να υπάρξει περιορισμός μόνο στην ατμοσφαιρική ρύπανση, αλλά και επέκταση στα στερεά και υγρά κατάλοιπα και κυρίως στα επικίνδυνα καθώς και στα εδάφη.

3.4.3.6.2. Επισημαίνεται η αναγκαιότητα να συμπεριληφθεί στο πρόγραμμα τμήμα τεχνολογίας των καυσίμων. Οι σημερινές και μελλοντικές νομοθεσίες επιδιώκουν να είναι τα ενεργειακά προϊόντα όλο και πιο απαλλαγμένα από ρυπαντές, ωστόσο σε ορισμένες περιπτώσεις οι τεχνολογικές βελτιώσεις

που υπάρχουν δεν αυξάνουν το αναγκαίο επίπεδο ή είναι οικονομικά αδύνατο να εφαρμοσθούν.

3.4.3.7. Ο στόχος της 6ης κύριας δράσης, που συμπληρώνει το τμήμα της ενέργειας, αποβλέπει στο να αποβλέπει να εξοπλίσει την Ευρώπη με την παροχή αξιόπιστης καθαρής αποτελεσματικής σίγουρης και οικονομικής ενέργειας.

3.4.3.7.1. Μία οικονομική ενέργεια δεν μπορεί να αποτελέσει στόχο της ΕΕ. Η ενέργεια πρέπει να κοστίζει την πραγματική της αξία, που περιλαμβάνει τόσο τις δαπάνες για την απόκτησή της όσο και τις δαπάνες που προκύπτουν από το σύνολο του κύκλου ζωής της.

3.4.3.7.2. Μολονότι η συγκρότηση της κατανάλωσης εξετάζεται με σαφήνεια στη στρωτή εφαρμογή αυτής της κύριας δράσης η ΟΚΕ ωστόσο, θεωρεί ότι τα προγράμματα εξοικονόμησης ενέργειας σε όλα τα επίπεδα, βιομηχανικό, οικιακό, μεταφορές, κλπ. θα πρέπει να εξετασθούν με πιο σαφή και περιεκτικό τρόπο. Στα πλαίσια του πεδίου αυτού, και λαμβάνοντας υπόψη την τεράστια αύξηση της κοινωνίας της πληροφορίας, θα πρέπει να ενταθεί η μελέτη τεχνολογιών που θα επιτρέψουν άμεσα ή έμμεσα τη μείωση της κατανάλωσης που συνδέεται με το φαινόμενο αυτό.

3.4.3.7.3. Επίσης, θα πρέπει να ενσωματωθεί η ανταγωνιστικότητα των ανανεώσιμων πηγών με τρόπο πιο στενό με την ανάπτυξη των νέων τεχνολογιών. Κατά την άποψη της ΟΚΕ, είναι πιο επιτακτικό να αναζητηθεί η ανταγωνιστικότητα των σημερινών τεχνολογιών παρά η ανάπτυξη νέων τεχνολογιών λαμπρών από επιστημονική άποψη οι οποίες όμως στερούνται οικονομικής δυνατότητας βραχυπρόθεσμα ή μεσοπρόθεσμα.

3.4.3.7.4. Η έρευνα νέων θερμομονωτικών υλικών θα πρέπει να υπεισέλθει στις προτεραιότητες αυτής της δράσης. Θεωρούμε, από την άλλη μεριά, την εξωτερική εξάρτηση του εφοδιασμού ως τον πιο σημαντικό παράγοντα από αυτούς που χαρακτηρίζουν την κύρια δράση, αν θέλουμε να πετύχουμε το σύνολο του στόχου. Ωστόσο, δεν της δίνεται η πρέπουσα βαρύτητα τα πλαίσια των εφαρμογών που συγκροτούν τη δράση. Για όλους αυτούς τους λόγους, θεωρούμε ότι ο τίτλος της δράσης θα πρέπει να αλλάξει σε «σίγουρη και αποτελεσματική ενέργεια».

3.4.4. Ανάλυση των δραστηριοτήτων έρευνας και τεχνολογικής ανάπτυξης γενικού χαρακτήρα

— Στα πλαίσια της πρώτης δράσης «Καταπολέμηση των μεγάλων φυσικών και τεχνικών κινδύνων» θα πρέπει να αντιμετωπισθεί η δημιουργία μίας μεγάλης βάσης δεδομένων για τα ατυχήματα, τόσο από την άποψη της ασφάλειας, όσο και του περιβάλλοντος, στο επίπεδο όλης της Ευρωπαϊκής Κοινότητας.

— Η ΟΚΕ υποστηρίζει τη δημιουργία μίας νέας δράσης στην οποία θα συμπεριληφθεί η έρευνα που είναι αναγκαία για την παραγωγή υποκατάστατων προϊόντων αυτών που είναι άκρως επικίνδυνα για το περιβάλλον, όπως είναι τα PCB, PCT, CFC, ο αμίαντος, κ.λπ.

— Επιπλέον υποδεικνύεται η θέσπιση ενός συστήματος υποστήριξης και έγκρισης, σε ευρωπαϊκό πλαίσιο, των συστημάτων καταμέτρησης των ρυπαντών και των μεθόδων δοκιμών.

3.4.5. Ανάλυση των δραστηριοτήτων υποστήριξης στις υποδομές έρευνας

Οι τροποποιήσεις που θα πρέπει να γίνουν είναι:

3.4.5.1. Θα πρέπει να ενσωματωθεί η αναφορά στο δίκτυο των κέντρων έρευνας, που υφίστανται σήμερα, ανάπτυξη των ανανεώσιμων πηγών καθώς και της ερημοποίησης, όπως επίσης και η ενσωμάτωση των εργαστηρίων των ιδιωτικών επιχειρήσεων στα θέματα της καθαρής χρήσης στερεών καυσίμων και στη μείωση των απωλειών κατά τη μεταφορά και διανομή της ενέργειας. Θα πρέπει, επίσης, να εξετασθεί η περίπτωση της δημιουργίας ενός δικτύου μελετών προωθημένης πολεοδομίας.

3.4.5.2. Η δημιουργία τράπεζας δεδομένων που θα ειδικευτεί στην ενσωμάτωση στο πρόγραμμα των νέων ειδικών και των ανανεώσιμων ενεργειών κατά την οικοδόμηση των νέων κτιρίων και της αναστύλωσης των ιστορικών κέντρων των πόλεων.

3.4.5.3. Συντονισμός των σημερινών ερευνητικών δραστηριοτήτων και των μελλοντικών, με τρόπο ώστε να είναι συμπληρωματικές και να μην υπάρχουν επικαλύψεις.

4. **Δεύτερη δράση: προώθηση της εργασίας στα θέματα της ΕΕΤΑ στις τρίτες χώρες και τις διεθνείς οργανώσεις**

Η ΟΚΕ επανειλημμένα υπογράμμισε τη σημασία της διεθνούς συνεργασίας κυρίως ενώπιον της συνεχούς αυξανόμενης παγκοσμιοποίησης των αγορών και του διεθνούς ανταγωνισμού που επικεντρώνεται στην ποιότητα και την καινοτομία των νέων προϊόντων και υπηρεσιών σε παγκόσμια κλίμακα και τονίζει συνεπώς τα ακόλουθα σημεία:

— το ειδικό πρόγραμμα «Επιβεβαίωση του διεθνούς ρόλου της κοινοτικής έρευνας» αποτελεί κατ' εξοχήν σημείο επαφής της κοινοτικής έρευνας με τον υπόλοιπο κόσμο είτε κατευθείαν είτε μέσω των δικών της κατευθύνσεων δράσης, είτε με συντονισμό των διεθνών πτυχών των δράσεων των άλλων ειδικών προγραμμάτων του προγράμματος-πλαίσιο: συνεπώς, είναι αναγκαίο να προσδιορισθούν λεπτομερώς οι διαδικασίες και τα πεδία συνεργασίας με τις διάφορες επιστημονικές και πολιτιστικές πραγματικότητες των γεωγραφικών περιοχών παρέμβασης, που θα χαρακτηρίζονται από τις ανάγκες και τις δυνατότητες συμμετοχής στα σχέδια διεθνών ΕΕΤΑ που είναι άκρως διαφοροποιημένα·

— είναι αναγκαίο κυρίως σε διεθνές επίπεδο να προωθηθούν ενέργειες τεχνολογικής και βιομηχανικής αξιολόγησης που θα προηγηθούν, συνοδεύσουν και ακολουθήσουν τα σχέδια που εφαρμόζονται σε κάθε περιοχή προκειμένου να υπάρξουν συγκεκριμένα οφέλη ως προς την επίλυση των πραγματικών προβλημάτων αμοιβαίου ενδιαφέροντος για όλους τους εταίρους κοινοτικούς και όχι·

— μία θεμελιώδης δράση του προγράμματος INCO θα πρέπει να είναι η εξασφάλιση στενού συντονισμού από την άποψη της συνοχής και των συνεργιών μεταξύ των διεθνών πτυχών των κυρίων δράσεων και των εθνικών και κοινοτικών πολιτικών επιστημονικής και τεχνολογικής συνεργασίας,

με μεγαλύτερη προσφυγή στο μέσο της συντονισμένης δράσης και σε κοινές πρωτοβουλίες όπως είναι η ευρωπαϊκή πρωτοβουλία για την αγρονομική έρευνα στην υπηρεσία της ανάπτυξης·

— θα πρέπει, επίσης, να προωθηθούν, ταυτόχρονα με την προώθηση των ειδικών προγραμμάτων του 5ου προγράμματος-πλαίσιο, επίσημα πλαίσια συνεργασίας με άλλους οργανισμούς και μη κοινοτικές ευρωπαϊκές πρωτοβουλίες που δραστηριοποιούνται στο πεδίο της έρευνας και ειδικότερα με την πρωτοβουλία Eureka και το COST, δίδοντας έτσι συνέχεια στις πρωτοβουλίες που προωθούνται για τη συστηματική ενεργοποίηση συνεργιών μεταξύ των διαφόρων πλαισίων, και ειδικότερα με την ομάδα υψηλού επιπέδου του Eureka·

— θα πρέπει να διατηρηθεί ένα επίπεδο κοινοτικών πόρων που θα δοθεί στο ειδικό πρόγραμμα INCO πολύ μεγαλύτερο από αυτό που προτάθηκε αρχικά από την Επιτροπή, δηλαδή 491 εκατ. Ecu, και τα οποία η κοινή θέση του Συμβουλίου μείωσε περαιτέρω σε 458 εκατ. Ecu: εν πάση περιπτώσει χρειάζεται να διατηρηθεί το κατώτερο όριο πόρων του προγράμματος πάνω από το 3,5 % των συνολικών πιστώσεων, προκειμένου να διατηρηθεί επίσης η ορατότητα και αυτός χαρακτήρας μίας βέλτιστης δραστηριότητας συντονισμού που συμπληρώνει και υποστηρίζει τις ίδιες δραστηριότητες των θεματικών προγραμμάτων σε μία οπτική ολοκληρωμένης προσέγγισης.

4.1. *Δεύτερη οριζόντια δράση: «Επιβεβαίωση του διεθνούς ρόλου της κοινοτικής έρευνας»*

4.1.1. Γενικό πλαίσιο του προγράμματος

4.1.1.1. Προκειμένου να είναι αποτελεσματικοί οι φιλόδοξοι στόχοι του προγράμματος, που πρέπει να αποτελεί το κατ' εξοχήν σημείο επαφής της κοινοτικής έρευνας με τον υπόλοιπο κόσμο, απαιτείται να καθοριστούν λεπτομερώς οι όροι και τα πεδία συνεργασίας με τους διάφορους επιστημονικούς και πολιτιστικούς φορείς των γεωγραφικών ζωνών παρέμβασης που έχουν ανάγκη και δυνατότητες συμμετοχής στα διάφορα διεθνή σχέδια E&TA.

4.1.1.2. Η ΟΚΕ υπογραμμίζει τη σημασία μιας τεχνολογικής και βιομηχανικής «αξιολόγησης» η οποία να προηγείται, να συνοδεύει και να έπεται των σχεδίων που εφαρμόζονται σε κάθε ζώνη προκειμένου τα συγκεκριμένα οφέλη που θα προκύψουν να προσανατολιστούν στην επίλυση των πραγματικών προβλημάτων τόσο για τους κοινοτικούς όσο και για τους μη κοινοτικούς εταίρους.

4.1.1.3. Ταυτόχρονα, πρέπει να οργανωθούν οι ενιαίες θυρίδες πρόσβασης για κάθε περιοχή σύμφωνα με το πρότυπο KIT (Keep in touch) προκειμένου να διασφαλιστεί η ενημέρωση και η κατάρτιση επί τόπου.

4.1.1.4. Για κάθε γεωγραφική ζώνη, οι υπεύθυνοι της διαχείρισης του προγράμματος πρέπει, με βάση ένα διάλογο με τους οικονομικούς και κοινωνικούς εταίρους του κόσμου της έρευνας και με τους τελικούς χρήστες, να καθορίσουν βραχυπρόθεσμους, μεσοπρόθεσμους και μακροπρόθεσμους στόχους. Εξάλλου, αυτοί θα πρέπει να προβούν σε μια εκ των προτέρων αξιολόγηση τόσο των αναμενόμενων συνεπειών της περιγραφόμενης κοινοτικής δράσης στις προθεσμίες που έχουν οριστεί για την επίλυση των κοινών προβλημάτων, όσο και των επιπτώσεων όσον αφορά τη δημιουργία θέσεων απασχόλησης, νέων επιχειρήσεων και συμπράξεων την υλοποίηση των οποίων οι ίδιοι θεωρούν εφικτή από το ίδιο το σχέδιο.

4.1.1.5. Το σύνολο των δράσεων σε μια συγκεκριμένη γεωγραφική ζώνη πρέπει να συνεχιστεί προκειμένου να διασφαλιστεί η συνοχή με την κεντρική δράση συνεργασίας και τεχνικής βοήθειας της Κοινότητας, καθώς και η απαραίτητη συγκέντρωση και διαφάνεια. Ως προς αυτό, θα πρέπει επίσης να προβλεφτούν δράσης επίδειξης και καινοτομίας και συνοδευτικά μέτρα που να εξασφαλίζουν την αξιολόγηση, τη διάδοση και την αξιοποίηση των αποτελεσμάτων.

4.1.1.6. Τέλος, το πρόγραμμα INCO πρέπει να έχει ως βασικό στόχο την εξασφάλιση στενού συντονισμού όσον αφορά τη συνάφεια και την συνέργια που ήδη υπάρχει μεταξύ των διεθνών πτυχών των καθοριστικής σημασίας δράσεων και εθνικών και κοινοτικών πολιτικών σε θέματα επιστημονικής και τεχνολογικής συνεργασίας για τα οποία η ΟΚΕ υποδείκνυε μεγαλύτερη προσφυγή στο μέσο της συνεννοημένης δράσης με κοινές πρωτοβουλίες, όπως η «Ευρωπαϊκή πρωτοβουλία γεωργικής έρευνας στην υπηρεσία της ανάπτυξης».

4.1.1.7. Κατά την άποψη της ΟΚΕ, οι δύο μορφές συμμετοχής των τρίτων χωρών στα ειδικά προγράμματα, η μια βασιζόμενη στην πλήρη σύνδεση και η άλλη στη συμμετοχή ανά σχέδιο, πρέπει να καθοριστούν με σαφήνεια, διαφάνεια και ομοφωνία σύμφωνα με τα όσα προβλέπονται στο άρθρο 130 Ι, προκειμένου να εξασφαλιστούν ασφαλείς κανόνες πρόσβασης και άμεση κατανόηση των κανόνων λειτουργίας από όλους τους φορείς των ενδιαφερόμενων τρίτων χωρών. Η ΟΚΕ υπογραμμίζει τη θεμελιώδη σημασία μιας δράσης ενημέρωσης και κατάρτισης στον τομέα αυτό για τη διασφάλιση μιας θετικής εικόνας της ΕΕ.

4.1.2. Γεωγραφικές ζώνες συνεργασίας

4.1.2.1. Υποψήφιες προς ένταξη χώρες

4.1.2.1.1. Η κοινοτική δράση E&TA πρέπει να αποσκοπεί, αφενός, στη συμβολή και επιτάχυνση της μεταρρύθμισης των επιστημονικών διαρθρώσεων, με την αποφυγή διαρροής επιστημονικού προσωπικού υψηλού επιπέδου πράγμα θα έθετε σε κίνδυνο τις ιδιαίτερα ειδικευμένες υποδομές E&TA, και αφετέρου, στη μετατροπή των προγραμμάτων και των δομών των χωρών αυτών προς την επιστημονική και την εφηρμοσμένη έρευνα ικανής να συμβάλει στην επίλυση των προβλημάτων που θέτει η μετάβαση στην οικονομία της αγοράς και η απαίτηση ικανοποίησης των αυξανόμενων αναγκών όσον αφορά την απασχόληση και την αγορά κατανάλωσης.

4.1.2.1.2. Η στρατηγική αυτή θα επιβεβαιωθεί από την έγκριση της Agenda 2000, για την οποία η ΟΚΕ έχει ήδη

εκφράσει τη γνώμη της. Η εστίαση της προσοχής στα κέντρα αριστείας για τη σύνδεση της τοπικής εμπειρογνωμοσύνης με τη διεθνή αριστεία και για την κατάρτιση των νέων ενόψει της πλήρους ένταξης στην ευρωπαϊκή οικονομία πρέπει να συνοδεύεται από τη σύνδεσή τους σε περιφερειακά και διαπεριφερειακά δίκτυα καθώς και με τα αντίστοιχα της ΕΕ πράγμα που θα συμβάλει στην ενίσχυση των μέτρων στήριξης της ερευνητικής δράσης.

4.1.2.1.3. Απαιτείται ιδιαίτερη προσοχή και προσπάθεια όσον αφορά την ανάπτυξη και τη διάδοση πανευρωπαϊκών προτύπων τεχνικής τυποποίησης που επιτρέπουν να δοθεί άμεση συνέχεια στα αποτελέσματα της έρευνας όσον αφορά την καινοτομία και την επίδειξη με την πραγματοποίηση οικονομιών σε κλίμακα μιας ευρωπαϊκής ολοκληρωμένης αγοράς.

Εξάλλου, θα πρέπει να προβλεφτούν συνοδευτικά μέτρα σε περιπτώσεις όπου η ένταξη των χωρών αυτών στα ειδικά προγράμματα ή στις ιδιαίτερα σημαντικές κεντρικές δράσεις δημιουργήσει προβλήματα, κυρίως σε τομείς όπως το περιβάλλον, η διατροφή, και η δημόσια υγεία.

4.1.2.2. Μη συνδεδεμένα ΝΑΚ και ΧΚΑΕ υποψήφιες προς ένταξη

4.1.2.2.1. Στον τομέα αυτό θα πρέπει να εφαρμοστούν σχέδια κοινής έρευνας καθώς και κοινές δράσεις στους τομείς που δεν καλύπτονται από τα άλλα ειδικά προγράμματα. Οι σε κοινοτικό επίπεδο υπεύθυνοι θα πρέπει, σε συνεργασία με τους οικονομικούς και κοινωνικούς φορείς του τομέα της έρευνας των ενδιαφερόμενων χωρών, να εντοπίσουν τα κοινά προβλήματα που απαιτούν άμεση λύση όπως η ερήμωση, η επεξεργασία των λυμάτων, η ορθολογική χρήση της ενέργειας, η διαχείριση του περιβάλλοντος, η πρόληψη και η καταπολέμηση ασθενειών ή τα βιομηχανικά προβλήματα μετατροπής.

4.1.2.2.2. Από την άλλη πλευρά πρέπει να διατηρηθεί το τεράστιο δυναμικό έρευνας των ΝΑΚ, με την ενίσχυση της αποτελεσματικότητας και της προβολής της συνεργασίας με τις χώρες αυτές, με τον προσδιορισμό σαφών και διαφανών κριτηρίων για την επιλογή των σχεδίων, με την ανάληψη έντονης δράσης κατάρτισης των ερευνητών και των πανεπιστημιακών προκειμένου να αναπτυχθεί μια νέα επιστημονική κουλτούρα και σχέδια που να προσανατολίζονται στη συνεργασία έρευνας και βιομηχανίας σε εσωτερικό και διεθνές επίπεδο, σε συνεργασία με το Ευρωπαϊκό Ίδρυμα για την Κατάρτιση του Τορίνο και το Διεθνές Κέντρο Επιστήμης και Τεχνολογίας (Cist) της Μόσχας.

4.1.2.2.3. Πρέπει να επεκταθούν και ενισχυθούν τα δίκτυα Cordis, Cosine και EIMS στα ΝΑΚ καθώς και η εμπειρία των κέντρων Relais, ιδιαίτερα για την αναζήτηση εταίρων και για την ανάπτυξη των δυνατοτήτων των συμπράξεων τεχνολογικής και βιομηχανικής συνεργασίας με τις κοινοτικές χώρες και τη δημιουργία επιχειρήσεων νέας τεχνολογίας στα ΝΑΚ.

4.1.2.3. Μεσογειακές χώρες εταίροι ώρες

4.1.2.3.1. Η Ευρωμεσογειακή επιστημονική και τεχνολογική συνεργασία πρέπει να συμβαδίζει με την δημιουργία του ευρωμεσογειακού κοινωνικού οικονομικού χώρου. Τούτο απαιτεί σαφή θέσπιση ειδικών όρων συνεργασίας καθώς και τον προσδιορισμό των τομέων και των πεδίων δράσης κοινής Ε& ΤΑ που προωθούν τη δημιουργία κοινών επιχειρήσεων και συμπράξεων ακόμη και μέσω της επιτροπής ευρωμεσογειακού ελέγχου για την Ε&ΤΑ.

4.1.2.3.2. Με βάση τον ευρωμεσογειακό διάλογο και τη συνέχεια που δόθηκε στη δήλωση της Βαρκελώνης πρέπει να αναληφθούν συντονισμένες και εμφανείς δράσεις ιδιαίτερα όσον αφορά τη διαχείριση των υδάτων, την ενέργεια, την υγεία, τη διαχείριση των φυσικών πόρων στο γενικό πλαίσιο της αειφόρου ανάπτυξης, τις καινοτόμες μεθόδους διαχείρισης του τουρισμού, τη διατήρηση και την αποκατάσταση της πολιτιστικής κληρονομιάς, τις μεταφορές και τη στήριξη της ανάπτυξης της ευρωμεσογειακής κοινωνίας των πληροφοριών.

4.1.2.3.3. Ιδιαίτερη προσπάθεια πρέπει να καταβληθεί για την κατάρτιση του επιστημονικού προσωπικού το οποίο σήμερα είναι δέκα φορές κατώτερο από το αντίστοιχο της ΕΕ. Από την άλλη πλευρά, πρέπει να συνεχιστεί η σημαντική προσπάθεια που καταβάλλεται όσον αφορά την υποχρεωτική εκπαίδευση τα τελευταία χρόνια με την προώθηση της κατάρτισης των εκπαιδευτών και των διδασκόντων. Ενδείκνυται η ανάπτυξη δικτύων τραπεζών δεδομένων στους εταίρους της Μεσογείου καθώς και η ενίσχυση των περιφερειακών υποδομών ανάπτυξης και μεταφοράς της τεχνολογίας. Παράλληλα πρέπει να διασφαλιστεί η συνοχή μεταξύ του προγράμματος MEDA και των δράσεων συνεργασίας σε θέματα Ε&ΤΑ που προβλέπονται στο οριζόντιο πρόγραμμα.

4.1.2.4. Αναπτυσσόμενες χώρες

4.1.2.4.1. Και γι'αυτές τις χώρες προέχει η από κοινού ανάλυση των προβλημάτων, ο προσδιορισμός των τομέων αμοιβαίου ενδιαφέροντος, ο αριθμός και ο επίκαιρος χαρακτήρας των δράσεων που πρέπει να αναληφθούν. Με βάση μια εκ των προτέρων αξιολόγηση των επιπτώσεων, θα μπορούσαν να επισημανθούν τομείς όπως η αειφόρος ανάπτυξη, η αξιοποίηση της γεωργικής παραγωγής, η βελτίωση των υγειονομικών συστημάτων, η ορθολογική χρήση της ενέργειας, η στήριξη και η βελτίωση των δυνατοτήτων έρευνας και τεχνολογικής ανάπτυξης, συμπεριλαμβανομένων και των ανθρώπινων πόρων, καθώς και ο σεβασμός της πολιτικής υποχρέωσης που έχει αναλάβει η ΕΕ όσον αφορά την αειφόρο ανάπτυξη και ιδιαίτερα τις συστάσεις της Διάσκεψης του Ρίο για την έρευνα στις αναπτυσσόμενες χώρες.

4.1.2.4.2. Εξάλλου, θα πρέπει να συνεχιστούν οι πρωτοβουλίες SDT (Επιστήμη και τεχνολογία στην υπηρεσία της ανάπτυξης) για τις χώρες ΑΚΕ και η Apas (Δράση για την προώθηση της βοήθειας και υποστήριξη) για τις χώρες της Λατινικής Αμερικής και της Ασίας, σε συνεργασία με την περιφερειακή

δράση Alpha ακαδημαϊκής κατάρτισης για την Λατινική Αμερική και ανταλλαγής διπλωματούχων και δικτύων προγραμμάτων κατάρτισης. Για ιδιαίτερα θέματα μεγάλης σημασίας για τις αναπτυσσόμενες χώρες θα πρέπει να αναπτυχθούν κατάλληλες αναφορές στις κεντρικές δράσεις που αφορούν κυρίως τη διατροφή, την υγεία, τη γεωργία και τα δάση, σε σχέση επίσης και με την Ευρωπαϊκή Πρωτοβουλία για την Έρευνα στο γεωργικό τομέα υπέρ της ανάπτυξης.

4.1.2.4.3. Ιδιαίτερη σημασία αποδίδεται στην επιστημονική και τεχνολογική συνεργασία με την Κίνα, η οποία έχει προβλέψει ότι έως το 2000 θα διαθέσει το 1,5 % του ετήσιου ΑΕγχΠ της στην Ε&ΤΑ, και με την Ινδία όπου έχουν ήδη αναληφθεί σημαντικές πρωτοβουλίες στον τομέα των αγροτοβιομηχανικών τεχνολογιών, των τηλεπικοινωνιών και της μεταποίησης. Πρέπει επίσης να ενισχυθεί ο συντονισμός των πρωτοβουλιών συνεργασίας σε θέματα Ε&ΤΑ που έχουν αναπτύξει στις χώρες αυτές ορισμένα κράτη μέλη, ιδιαίτερα δε το Ηνωμένο Βασίλειο, η Γαλλία και η Γερμανία.

4.1.2.5. Χώρες αναδυόμενης οικονομίας και βιομηχανικές χώρες

4.1.2.5.1. Δεδομένου ότι πάνω από τα δύο τρίτα των επιστημονικών ανακαλύψεων και της καινοτομίας πραγματοποιούνται εκτός Ευρώπης, προέχει για την ΕΕ να προωθήσει περαιτέρω τη συνεργασία με τις πιο αναπτυγμένες στον τομέα της έρευνας χώρες με βάση το αμοιβαίο συμφέρον και την αμφίδρομη πρόσβαση στις επιστημονικές δραστηριότητες.

4.1.2.5.2. Στο πλαίσιο του διμερούς και πολυμερούς πολιτικού διαλόγου και ιδιαίτερα των πρωτοβουλιών της Ομάδας των 7 και του ΟΟΣΑ θα πρέπει να ενισχυθούν οι πρωτοβουλίες συνεργασίας στον τομέα της έρευνας με τον καθορισμό προτεραιοτήτων αμοιβαίου συμφέροντος και πρόσβασης στην τεχνογνωσία, ακόμη και με τον επιμερισμό του κόστους και των ωφελειών των δράσεων έρευνας που πραγματοποιούνται σε παγκόσμια κλίμακα υπέρ της κοινωνίας των πληροφοριών, της καταπολέμησης των σοβαρών ασθενειών του αιώνα μας, του ανθρώπινου γονιδιώματος των ευφυών συστημάτων παραγωγής, καθώς με τη συνεργασία για την επίλυση παγκόσμιων προβλημάτων όπως οι κλιματικές μεταβολές, ιδιαίτερα στον τομέα του περιβάλλοντος.

4.1.2.5.3. Κατά την άποψη της ΟΚΕ θα πρέπει να συναφθούν συμφωνίες επιστημονικής συνεργασίας με τις τρίτες βιομηχανικές χώρες καθώς και με τις χώρες αναδυόμενης οικονομίας στους επιστημονικούς και ειδικούς τεχνικούς τομείς, προκειμένου να επιτευχθεί μια σωστή ισορροπία μεταξύ συνεργασίας και ανταγωνισμού. Όσον αφορά τις ανταλλαγές ερευνητών και τις σχέσεις που δημιουργούνται στο πλαίσιο διασκέψεων και σεμιναρίων υψηλού επιπέδου μεταξύ της διεθνούς επιστημονικής κοινότητας, η ΕΕ θα πρέπει να προβλέψει συνοδευτικά μέτρα και συντονισμού, καθώς και συστήματα υποτροφιών για να μπορέσουν οι νέοι ερευνητές της ΕΕ να πραγματοποιήσουν στις χώρες αυτές έρευνες και διδακτορικές διατριβές σε τομείς που παρουσιάζουν ιδιαίτερο ενδιαφέρον για την Κοινότητα.

4.1.3. Επιμόρφωση των ερευνητών

4.1.3.1. Το σύστημα υποτροφιών συνίσταται στη συνέχιση της δράσης που προέβλεπε το 4ο πρόγραμμα πλαίσιο με στόχο, αφενός, να παρέχει στους νέους ερευνητές των αναπτυσσόμενων χωρών, των μεσογειακών χωρών και των χωρών αναδυόμενης οικονομίας τη δυνατότητα να συμμετέχουν στην εκπόνηση ειδικών σχεδίων στα εργαστήρια της ΕΕ, και, αφετέρου, να παρέχει στους ερευνητές της Κοινότητας την δυνατότητα να εργάζονται σε εργαστήρια βιομηχανικής κατεύθυνσης τα οποία βρίσκονται σε τρίτες χώρες, σε τομείς που παρουσιάζουν ιδιαίτερο ενδιαφέρον.

4.1.3.2. Η ΟΚΕ υποστηρίζει ότι μια παρόμοια δράση ανταποκρίνεται στα ενδιαφέροντα μιας ανοιχτής Κοινότητας και τονώνει τη δημιουργία μιας επιστημονικής κοινότητας που χαρακτηρίζεται από τη συνεργασία σε διεθνές επίπεδο. Συστήνει, ωστόσο, ότι πρέπει, αφενός, να καθοριστούν σαφώς και να γίνουν γνωστά τα κριτήρια αποδοχής και να είναι διαφανής η διαδικασία επιλογής, και αφετέρου, να πραγματοποιείται συστηματικός έλεγχος της δράσης που εφαρμόζεται και των αποτελεσμάτων που επιτυγχάνονται, τα οποία θα πρέπει να δημοσιεύονται σε ολόκληρη την Κοινότητα.

4.1.4. Δράσεις συντονισμού

4.1.4.1. Η ΟΚΕ θεωρεί ότι αυτή η άμεση δραστηριότητα του προγράμματος είναι ιδιαίτερα σημαντική για την διασφάλιση της ολοκλήρωσης, με τον παράλληλο σεβασμό του διαχωρισμού των ρόλων μεταξύ του προγράμματος πλαισίου και των πλαισίων μη κοινοτικής ευρωπαϊκής συνεργασίας, ιδιαίτερα Eureka και COST, και συνιστά θερμά τη σύναψη, το συντομότερο δυνατό, των πρωτοκόλλων συμφωνιών που θα εξασφαλίζουν μια εύκολη προσβάσιμη, ασφαλή και διαρκή συνεργασία ακολουθώντας το παράδειγμα που προωθήθηκε στις σχέσεις ESA-ΕΕ, στο Συμβούλιο Έρευνας στις 22 Ιουνίου 1998.

4.1.4.2. Όσον αφορά τις πρωτοβουλίες σε διεθνές επίπεδο, όπως το σύνολο του τομέα «big science», το πρόγραμμα ITER ή ακόμη το πρόγραμμα IMS για τα ευφυή συστήματα παραγωγής που θα έπρεπε να είναι ανοιχτά στη συμμετοχή των ΜΜΕ με τα κατάλληλα συνοδευτικά μέτρα, η ΟΚΕ υπογραμμίζει τη σημασία που έχει η ενεργός συμμετοχή της Κοινότητας στην επεξεργασία των πλαισίων συνεργασίας και στο συντονισμό των δράσεων των κρατών μελών σε διμερές και πολυμερές επίπεδο.

4.1.4.3. Όσον αφορά το σύστημα των τακτικών συνεδριάσεων σε επίπεδο γενικών διευθυντών των κρατών μελών και των υπευθύνων των ΓΔ της Επιτροπής, η ΟΚΕ θεωρεί σκόπιμη την εφαρμογή των διατάξεων του άρθρου 130 Η της Συνθήκης και την εξασφάλιση της αμοιβαίας συνοχής πολιτικών και πρωτοβουλιών.

4.1.5. Οι οικονομικές προβλέψεις

4.1.5.1. Κατά την άποψη της ΟΚΕ, η σπουδαιότητα των δράσεων συνεργασίας σε μια παγκόσμια αγορά ΕΕ και τρίτων χωρών καθώς και η στενή αλληλεπίδραση με τα πλαίσια μη κοινοτικής ευρωπαϊκής και διεθνούς συνεργασίας απαιτούν μια χρηματοδοτική προσπάθεια ανώτερη από τα 491 εκατ. Ecu

που είχε προτείνει αρχικά η Επιτροπή και που το Συμβούλιο, κατά τη διάρκεια της νομοθετικής διαδικασίας μείωσε στα 458 εκατ. Ecu στην κοινή του θέση της 12ης Φεβρουαρίου 1998.

4.1.5.2. Η ΟΚΕ υπογραμμίζει ωστόσο την ανάγκη διατήρησης του ανωτάτου ορίου των πόρων που πρέπει να διατεθούν στο ειδικό πρόγραμμα INCO πάνω από το 3,5 % των συνολικών πόρων, προκειμένου να διατηρηθεί ο βέλτιστος δυνατός συντονισμός που συνοδεύει και στηρίζει τις ειδικές δράσεις των θεματικών προγραμμάτων ενόψει μιας ολοκληρωμένης προσέγγισης.

4.1.5.3. Επίσης, η ΟΚΕ θεωρεί σκόπιμο να πραγματοποιηθεί από τώρα η κατανομή των πόρων στις διάφορες δράσεις, προκειμένου να εξασφαλιστεί το κατάλληλο ποσοστό στη συνεργασία με πέντε γεωγραφικές ζώνες παρέμβασης (χώρες στη φάση προένταξης, άλλες ΧΚΑΕ και ΝΑΚ, χώρες εταίροι της Μεσογείου, αναπτυσσόμενες χώρες, χώρες με αναδυόμενη οικονομία και βιομηχανικές χώρες) στο 70 % τουλάχιστον των πόρων.

4.1.5.4. Πρέπει επίσης να διατηρηθεί για το πλαίσιο μη κοινοτικής ευρωπαϊκής συνεργασίας το μεγαλύτερο τμήμα του υπόλοιπου 15 % των πόρων, προκειμένου να τεθούν οι βάσεις για στενότερη συνεργασία με το Eureka και το COST σε ένα πλαίσιο διαμορφωμένο από πρωτόκολλα συμφωνίας όπως αυτό CERN/ΕΕ. Οι πόροι αυτοί πρέπει επίσης να συμβάλλουν στη δημιουργία των κατάλληλων αλληλεπιδράσεων με τα άλλα ευρωπαϊκά [1] και διεθνή [2] πλαίσια συνεργασίας Ε&ΤΑ.

4.1.5.5. Ο συντονισμός της διεθνούς συνεργασίας πρέπει να καλύπτει επίσης και τις διεθνείς δράσεις των άλλων προγραμμάτων του προγράμματος πλαισίου, σε συνάφεια και σε πλήρη συμφωνία με τα προγράμματα Phare, Tacis και MEDA και τις δράσεις συνεργασίας των κρατών μελών.

Όσον αφορά τη δράση «επιμόρφωση των ερευνητών» θα πρέπει να είναι συναφής με τις δράσεις που προβλέπονται στις διάφορες γεωγραφικές ζώνες και να διατεθούν σε αυτή πόροι ίσοι με το 15 % του συνολικού προϋπολογισμού του προγράμματος, με ιδιαίτερη προσοχή στην κινητικότητα στη Λεκάνη της Μεσογείου, προς τις χώρες με δυνατή οικονομία της Ασίας, της Λατινικής Αμερικής και τις βιομηχανικές χώρες.

5. **Τρίτη δράση: «Διάδοση και αξιοποίηση των αποτελεσμάτων των κοινωνικών ερευνών Ε&ΤΑ»**

Η τρίτη δράση αποκτά καθοριστική σημασία για την επιτυχία του 5ου προγράμματος-πλαίσιο, ειδικά από την άποψη που έχει ο αντίκτυπος στην ανταγωνιστικότητα, στην ανάπτυξη, και στην απασχόληση της Ευρωπαϊκής Ένωσης.

Η ΟΚΕ τονίζει ειδικότερα τα ακόλουθα σημεία:

— υπογραμμίζει το ενδιαφέρον των προγραμμάτων τεχνολογικής ανάπτυξης που επιβάλλονται στο κάθε ένα σχέδιο και κρίνει ότι η συνέχισή τους θα πρέπει να αποτελέσει τον άξονα θεμελιώδους παρέμβασης της Ένωσης στα θέματα της αξιοποίησης·

— εκφράζει την ικανοποίησή της για το γεγονός ότι συμπεριλήφθησαν οι οικονομικές πληροφορίες μεταξύ των στόχων της τρίτης δράσης. Κατά την άποψή της το θέμα του ελέγχου, της περισυλλογής και της διάδοσης των πληροφοριών τεχνολογικού χαρακτήρα θα πρέπει να υπεισέλθει στην πολιτική υποστήριξης στην καινοτομία και να προβλέψει αποφασιστική δράση υπέρ του ανοίγματος των εθνικών πρωτοβουλιών·

— προτείνει να καθορισθεί ειδικά ο ρόλος των «πυρήνων καινοτομίας» καθορίζοντας τη λειτουργία τους σε σχέση με κάθε κύρια δράση, και ενσωματώνοντάς τους σε μια πραγματική διάταξη οριζόντιου συντονισμού και παρουσιάζοντας τον αντίκτυπό τους σε ένα ετήσιο πλαίσιο·

— η ΟΚΕ κρίνει ότι για να ενθαρρυνθεί πραγματικά η συμμετοχή των ΜΜΕ, θα πρέπει να υπάρξει παρέμβαση με καινοτομίες στις διαδικασίες διαχείρισης και στους κανόνες συμμετοχής, συγκεκριμένα:

  • αποκέντρωση των συνοδευτικών διαδικασιών και της προεπιλογής·

  • ριζική απλοποίηση των διαδικασιών με γενίκευση των μεταγενέστερων ελέγχων·

  • επέκταση των κανόνων συμμετοχής με τρόπο ώστε να επιτραπεί στους οργανισμούς υποστήριξης και εκπροσώπησης των επιχειρήσεων, ειδικά τη στιγμή της πρόσκλησης, εκδήλωσης ενδιαφέροντος, να παρουσιάζονται κατευθείαν δίπλα στις επιχειρήσεις, ειδικότερα όσον αφορά τον καθορισμό των αναγκών·

— προτείνει την ενίσχυση στα πλαίσια της τρίτης δράσης, ως νέας προτεραιότητας, της υποστήριξης στα δίκτυα μεσολάβησης, την κινητικότητα των ερευνητών στις επιχειρήσεις, ένα δίκτυο «επιχειρηματικότητας στην Ευρώπη» που θα αποβλέπει στην υποστήριξη των πρωτοβουλιών δημιουργίας και ανάπτυξης επιχειρήσεων και τέλος πρωτοβουλία «JET-Καινοτομία» για τη διευκόλυνση των κοινών σχεδίων που προωθούνται από τις ευρωπαϊκές ΜΜΕ·

— θεωρεί πρωταρχικούς στόχους τις «προκαταλαμβάνουσες» ΜΜΕ που έχουν ένα μη χρησιμοποιημένο ακόμη καινοτόμο δυναμικό·

— κρίνει ότι χρειάζεται να επιδιωχθεί συμπληρωματικότητα με τις δράσεις των κρατών μελών και την πρωτοβουλία Eureka, που θα αποβλέπει όλο και περισσότερο στις καινοτόμες ΜΜΕ, προκειμένου να δημιουργηθεί διαπραγματική ευρωπαϊκή αγορά της καινοτομίας και να εκφρασθούν τα αποτελέσματα της κοινής ερευνητικής δέσμευσης σε βιομηχανικές και εμπορικές επιτυχίες·

— επιμένει προκειμένου να προσδιορισθούν οι προτεραιότητες που θα λαμβάνουν υπόψη τις μεγάλες ευρωπαϊκές στρατηγικές στα θέματα της ανταγωνιστικότητας, της απασχόλησης και της κοινωνικοοικονομικής συνοχής·

---

(1) CERN, ESA, EMBO, ESO, ESF, ILL, Eiscat ...
(2) ITER, IMS ...

— υποστηρίζει την πρόταση να επιτραπεί στη δραστηριότητα «συνεργατική έρευνα» να μπορεί να υλοποιηθεί μέσω της συμμετοχής τουλάχιστον δύο ανεξάρτητων ΜΜΕ διαφορετικών κρατών μελών δίνοντας τη δυνατότητα να αναθέτουν την επίλυση των κοινών τεχνολογικών προβλημάτων σε άλλους φορείς ή να αναπτύσσουν οι ίδιες την ερευνητική δραστηριότητα ένα έχουν τις δυνατότητες.

5.1. *Ειδικό οριζόντιο πρόγραμμα: «Προώθηση της καινοτομίας και ενθάρρυνση της συμμετοχής των ΜΜΕ»*

5.1.1. Εισαγωγή στην προβληματική «Καινοτομία και συμμετοχή των ΜΜΕ»

5.1.1.1. Το 5ο πρόγραμμα-πλαίσιο έχει καταρτισθεί για να αποτελέσει μια ρωγμή με το παρελθόν, με στόχο να:

— εκφρασθούν σε συγκεκριμένους όρους οι μηχανισμοί καινοτομίας και εκμετάλλευσης των επιστημονικών αποτελεσμάτων·

— να τεθούν στο κέντρο της δυναμικής έρευνα-καινοτομία-αγορά ο καινοτόμος ιστός των διαφόρων τύπων επιχείρησης και ειδικότερα των ΜΜΕ, για την υλοποίηση των κύριων δράσεων.

5.1.1.2. Το οριζόντιο πρόγραμμα «Καινοτομία και συμμετοχή των ΜΜΕ» είναι για το λόγο αυτό ουσιαστικό για τη θετική κατάληξη του 5ου προγράμματος-πλαίσιο τη στιγμή κατά την οποία παρά τις πολυάριθμες προσπάθειες που έγιναν στο παρελθόν, η Επιτροπή δεν μπόρεσε ποτέ να επιτρέψει στις ΜΜΕ να συμμετέχουν με τρόπο ικανοποιητικό στα ερευνητικά προγράμματα και να εκφρασθούν έτσι, για την κατηγορία αυτή επιχειρήσεων, τα αποτελέσματα της Ε&ΤΑ σε βιομηχανική και εμπορική επιτυχία.

5.1.1.3. Η ΟΚΕ, έχοντας επίγνωση της καθοριστικής σημασίας που έχει η τεχνική και χρηματοδοτική πλαισίωση της βιομηχανικής Ε&ΤΑ ειδικότερα όσον αφορά την καινοτομία και τη συμμετοχή των ΜΜΕ, όπως επίσης τον επακόλουθο αντίκτυπο στην ανάπτυξη και την απασχόληση στην Ευρώπη, διατύπωσε ορισμένες προτάσεις στις ακόλουθες γνωμοδοτήσεις της:

— «Ο αντίκτυπος στις ΜΜΕ της συνεχούς και γενικευμένης μείωσης των πόρων που προορίζονται για την Ε&ΤΑ στην ΕΕ (σε κοινοτικό επίπεδο και στο επίπεδο των κρατών μελών)» (γνωμοδότηση πρωτοβουλίας)[1]·

— «Πρόταση απόφασης του Συμβουλίου σχετικά με τους κανόνες για τη συμμετοχή των επιχειρήσεων των ερευνητικών κέντρων και των πανεπιστημίων στην εφαρμογή του 5ου προγράμματος-πλαίσιο της Ευρωπαϊκής Κοινότητας (1998-2002) καθώς και στους κανόνες στα θέματα της διάδοσης των αποτελεσμάτων της έρευνας»[2]·

— «Προς ένα πρόγραμμα-πλαίσιο: οι επιστημονικοί και τεχνολογικοί στόχοι»[3].

5.1.2. Συντονισμός των δραστηριοτήτων και εσωτερική συνοχή

5.1.2.1. Εξετάζοντας τη θεμελιώδη πτυχή της εφαρμογής της οριζόντιας δράσης στα ειδικά προγράμματα, το έγγραφο της Επιτροπής αναφέρεται στους «πυρήνες καινοτομίας» που θα συγκροτηθούν στα πλαίσια των θεματικών προγραμμάτων.

5.1.2.1.1. Η ΟΚΕ υποδεικνύει να αποσαφηνισθεί ο σφαιρικός χαρακτήρας των λειτουργικών δεδομένων σχετικά με τους εν λόγω «πυρήνες καινοτομίας»: οργάνωση, διαδικασίες παρέμβασης, συγκρότηση, ρόλος, κ.λπ. Υποδεικνύει, επίσης, να προβλεφθεί η άμεση ευθύνη των διατάξεων αυτών πέρα από το θεματικό πρόγραμμα έως το επίπεδο των κύριων δράσεων, προβλέποντας σε κάθε περίπτωση συγκεκριμένες διαδικασίες σύνδεσης με τις ΜΜΕ και τους αντίστοιχους εκπροσώπους τους στη λειτουργία των πυρήνων.

5.1.2.1.2. Χρειάζεται επίσης να προσδιορισθούν οι διαδικασίες συντονισμού των διαφόρων «πυρήνων καινοτομίας» μεταξύ τους. Η ΟΚΕ εκφράζεται υπέρ μίας διάρθρωσης του τύπου «ομάδα γενικών διευθυντών» για να αποφευχθεί το ενδεχόμενο ότι οι πτυχές σχετικά με τις ΜΜΕ και την καινοτομία παραμένουν απομονωμένες σε μια περιφερειακή υπηρεσία στα πλαίσια της ΓΔ XII ή της ΓΔ XIII. Αναφέρεται επίσης σε ένα συνοπτικό πλαίσιο που θα επιτρέψει μια πραγματική επαλήθευση για κάθε κύρια δράση, της συμμετοχής των ΜΜΕ και του αντίκτυπου από την άποψη της καινοτομίας που θα έχουν τα ειδικά προγράμματα.

5.1.2.2. Στο 4ο πρόγραμμα-πλαίσιο έχει εμφανισθεί σημαντικός αντίκτυπος από την άποψη συμμετοχής των ΜΜΕ, της εφαρμογής των μέτρων τεχνολογικής ενθάρρυνσης των ΜΜΕ: επιδόματα δυνατότητας εφαρμογής και διαδικασίες Craft συνεταιριστικής έρευνας. Αυτά όλα έχουν συμπεριληφθεί στο νέο πρόγραμμα-πλαίσιο που ωστόσο δεν αναφέρει επέκταση του πεδίου δραστηριότητάς τους. Σε προηγούμενη γνωμοδότηση με τίτλο «προς το 5ο πρόγραμμα-πλαίσιο: οι επιστημονικοί και τεχνολογικοί στόχοι» η ΟΚΕ, μολονότι θεωρεί αναγκαία τα μέσα αυτού του είδους, υποδείκνυε μια πιο στοχοθετημένη προσέγγιση σχετικά με τον κοινοτικό προσδιορισμό των ΜΜΕ.

5.1.2.2.1. Στη γνωμοδότηση με θέμα «Ο αντίκτυπος στις ΜΜΕ της συνεχούς μείωσης των πόρων που προορίζονται για την Ε&ΤΑ στην ΕΕ»[1], η ΟΚΕ είχε προτείνει να επικεντρωθούν οι προσπάθειες του 5ου προγράμματος-πλαίσιο στους «προπομπούς» μεταξύ των οποίων σύμφωνα με τους υπολογισμούς υπολογίζονται από 1 έως 1,5 εκατ. οι επιχειρήσεις στην Ευρώπη που διαθέτουν ικανότητα τεχνολογικής ανάπτυξης που δεν τις εκμεταλλεύεται κανείς. Η εκμετάλλευση αυτών των ικανοτήτων χάρη στις συνοδευτικές προσπάθειες ενημέρωσης και παρακολούθησης μπορεί να οδηγήσει σε πραγματικό αντίκτυπο στην ευρωπαϊκή ανταγωνιστικότητα.

5.1.2.3. Εκφράζοντας το ενδεχόμενο περιορισμένων πόρων που διατίθενται στις οριζόντιες ζώνες γενικότερα και στην 3η δράση ειδικότερα, το πρόβλημα του εσωτερικού συντονισμού μεταξύ των διαφόρων δράσεων του προγράμματος-πλαίσιο είναι για το λόγο αυτό πρόβλημα εφαρμογής των αναγκαίων συνεργιών για την ολοκληρωμένη προσέγγιση που σε μεγάλο βαθμό θα καθορίσει την ενδεχόμενη επίτευξη των προκαθορισμένων τρόπων εκ μέρους του προγράμματος. Η δημιουργία

(1) ΕΕ C 355 της 21.11.1997, σ. 31.
(2) ΕΕ C 214 της 10.7.1998.
(3) ΕΕ C 355 της 21.11.1997, σ. 38.

των «πυρήνων καινοτομίας» δεν καθησυχάζει πλήρως την ΟΚΕ σχετικά με αυτό. Μία πιο ρητή δήλωση των προτεραιοτήτων καινοτομία — ΜΜΕ σε σχέση με κάθε κύρια δράση, με πιο δυναμική περιγραφή του ρόλου των «πυρήνων καινοτομίας» με δυνατότητα αξιόπιστου εσωτερικού συντονισμού όπως, επίσης, και η επικέντρωση των προσπαθειών στα προγράμματα τεχνολογικής ανάπτυξης θα επιτρέψει μια πιο κατάλληλη απάντηση.

5.1.3. Ειδικές δραστηριότητες της οριζόντιας δράσης

5.1.3.1. Η καινοτομία

5.1.3.1.1. Όσον αφορά την καινοτομία, σε ευθυγράμμιση με παλαιότερες γνωμοδοτήσεις η ΟΚΕ προτείνει να προσανατολισθεί βάσει μίας ανάλυσης των αναγκών και των προσδοκιών των ΜΜΕ. Αυτό θα επιφέρει τη συγκεκριμένη αναδιάρθρωση της προσφοράς υπηρεσιών στα θέματα της καινοτομίας, σε συνάρτηση με τις απαιτήσεις του τομέα, αντί να συνεχίσει να λειτουργεί βάσει των χαρακτηριστικών της λειτουργίας της καινοτομίας, όπου προτείνεται αδιάφορα και χωρίς κανένα συγκεκριμένο στόχο.

5.1.3.1.2. Μια από τις καινοτομίες του 5ου προγράμματος-πλαίσιο έγκειται στην υποχρέωση για τους προωθητές των σχεδίων να προβλέψουν «τεχνολογικά προγράμματα εφαρμογής». Η ΟΚΕ, μολονότι εγκρίνει την πρωτοβουλία, εκφράζει τη λύπη της για το γεγονός ότι δεν δίδεται κεντρική σημασία στη διάταξη της οριζόντιας μελλοντικής τρίτης δράσης. Ζητεί, συνεπώς, η διάταξη «Καινοτομία» να επικεντρωθεί στην εφαρμογή των προγραμμάτων αυτών, με στόχο να παρέχεται ενίσχυση στα θέματα: έρευνα των βιομηχανικών συμμαχιών, παραχωρήσεις κεφαλαίου κινδύνου, ευκαιρίες αγοράς, κ.λπ.

5.1.3.1.3. Επιπλέον, το σχέδιο της Επιτροπής δεν παρουσιάζει σαφήνεια ως προς τις αναγκαίες ενέργειες μεταξύ του 5ου προγράμματος-πλαίσιο, της κοινοτικής πολιτικής για τις επιχειρήσεις και τους κοινοτικούς προσανατολισμούς χρηματοδοτικής μηχανικής με ιδιαίτερο τρόπο το strrumento JEV.

5.1.3.2. Η συμμετοχή των ΜΜΕ

5.1.3.2.1. Με εξαίρεση την πρωτοβουλία σχετικά με τη δημιουργία «ενιαίας θυρίδας» για όλα τα προγράμματα έρευνας στα πλαίσια των υπηρεσιών της Επιτροπής (για τις προτάσεις σχεδίων που εφαρμόζονται ειδικά από τις ΜΜΕ) το πρόγραμμα εμφανίζεται αρκετά εμπνευσμένο από το 4ο πρόγραμμα-πλαίσιο Ε&ΤΑ. Θα ήταν συνεπώς σκόπιμο να διευκρινισθούν οι αρμοδιότητες και ο ρόλος αυτής της «ενιαίας θυρίδας» όπως επίσης και ο συγκεκριμένος αντίκτυπός του στην ανταπόκριση στα ερωτήματα και τις ανάγκες των χρηστών. Στη σημερινή φάση των προτάσεων, η ΟΚΕ εκφράζει αμφιβολίες ως προς την πραγματική αποτελεσματικότητα του μέτρου αυτού.

5.1.3.2.2. Για να συμμετάσχουν στο πρόγραμμα-πλαίσιο Ε&ΤΑ οι ΜΜΕ απαιτούν νέα μέτρα που θα πρέπει να εμφανισθούν στις προτάσεις του προγράμματος.

5.1.3.2.2.1. Υπό τη μορφή δύο κανόνων που θα επιτρέψουν στους ενδιάμεσους να προσφεύγουν στο πρόγραμμα-πλαίσιο Ε&ΤΑ ως «τεχνολογικοί μεσολαβητές» δίπλα στις επιχειρήσεις με σκοπό να συμβάλουν στην κατάρτιση και διατύπωση των ειδικών αναγκών των ΜΜΕ στα πλαίσια των στρατηγικών σχετικά με τα προϊόντα στις αγορές και τις τεχνολογίες.

5.1.3.2.2.2. Ενισχύοντας το συμβουλευτικό και συνοδευτικό ρόλο των επιτόπιων δικτύων πληροφορίας, με σκοπό κυρίως να ευνοηθούν οι ΜΜΕ να εξακριβώσουν το πραγματικό ενδιαφέρον τους να συμμετέχουν σε κοινοτικές δράσεις Ε&ΤΑ· για το λόγο αυτό η Επιτροπή προτείνει την καθιέρωση «ενιαίων θυρίδων» η συμβολή των οποίων από την άποψη της και της συμπληρωματικότητας σε σχέση με τα άλλα πολυάριθμα δίκτυα (κέντρα Euro-Info, σημεία επαφής Craft, κ.λπ.) δεν είναι σαφής· σε γνωμοδότηση πρωτοβουλίας για το θέμα αυτό[1], η ΟΚΕ προτείνει την ενσωμάτωση του συντονισμού στα δίκτυα αυτά με βάση την ιδέα των ειδικευμένων δικτύων και του προσανατολισμού «one stop shop» που θα δοθεί στα κέντρα Euro-Info· η ΟΚΕ προτείνει επίσης τη δημιουργία «επιτροπής χρηστών» που θα επιβλέπει την ορθή λειτουργία των δικτύων αυτών και την καταλληλότητά τους έναντι των απαιτήσεων.

5.1.3.2.2.3. Απλοποιώντας και αποκεντρώνοντας πραγματικά τις διαδικασίες προεπιλογής και ελαφρύνοντας πραγματικά τις διατυπώσεις· προς το σκοπό αυτό η ΟΚΕ παρεμβαίνει υπέρ της ουσιαστικής απλοποίησης των προκαταρκτικών διατυπώσεων για την προώθηση της σύμβασης, συχνά από την άποψη των εγγυήσεων (τραπεζιτικές, κλπ)· υποστηρίζει αντιθέτως μία πιο προσεκτική εξέταση των υπό υλοποίηση σχεδίων, παρακολούθηση των προγραμμάτων τεχνολογικής ανάπτυξης και χρηματοδοτικό έλεγχο εκ των υστέρων· ζητεί, επιπλέον, τον απόλυτο σεβασμό των όρων πληρωμής που η ίδια η Επιτροπή θέλει να επιβάλει σε ευρωπαϊκό επίπεδο, δηλαδή μέγιστο όριο 60 ημερών και αυτόματη εφαρμογή τόκων υπερημερίας που ισοδυναμούν με τα επιτόκια της Ευρωπαϊκής Κεντρικής Τράπεζας συν οκτώ σημεία.

5.1.4. Κοινές δράσεις καινοτομίας/συμμετοχής των ΜΜΕ

5.1.4.1. Όσον αφορά την πρωτοβουλία για την επανεκτίμηση των τεχνολογικών απαιτήσεων, η ΟΚΕ παραπέμπει στον προγραμματισμό της που πραγματοποιείται στο έγγραφο «Διαδικασίες και μέσα για την ενίσχυση των δικτύων ενημέρωσης και αξιοποίησης των προγραμμάτων Ε&ΤΑ που εφαρμόζονται στην Ευρώπη»[1] στα πλαίσια της οποίας κατά την κατάληξη διαβουλεύσεων με όλα τα δίκτυα των διαφόρων υπηρεσιών της Επιτροπής, υποδεικνύει κυρίως την εξασφάλιση του ανοίγματος των εθνικών και περιφερειακών δικτύων.

5.1.4.2. Η τεχνολογική ανάπτυξη της μεγάλης ευρωπαϊκής αγοράς διέρχεται αναγκαστικά από μία στρατηγική συμμαχιών που θα έχει ως προοπτική τη στρατηγική των επιχειρήσεων. Η ευρωπαϊκή επιχείρηση, ειδικά η ΜΜΕ, που διαθέτει ανεκμετάλλευτες ικανότητες καινοτομίας, είναι ιδιαίτερα ευαίσθητη στην έρευνα αυτή των αρμοδιοτήτων και των εξωτερικών

[1] Γνωμοδότηση πρωτοβουλίας με θέμα «Διαδικασίες και μέσα για την ενίσχυση των ενημερωτικών δικτύων και των δικτύων αξιοποίησης των προγραμμάτων Ε&ΤΑ που εφαρμόζονται στην Ευρώπη», ΕΕ C 284 της 14.9.1998.

συμπληρωματικοτήτων, προκειμένου να αποφευχθούν οι κίνδυνοι μιας υπέρμετρα βοηθούμενης εσωτερικής ανάπτυξης: απώλεια ελέγχου εκ μέρους του δημιουργού της επιχείρησης, ενσωμάτωση, υπερβολική ανάπτυξη και κακοί έλεγχοι, κ.λπ. Επιπλέον οι επιχειρήσεις που μεγαλώνουν τείνουν να βρουν ειδικό προσωπικό και αυτό αποτελεί σήμερα σύμφωνα με όλες τις έρευνες το πρώτο μειονέκτημα για την ανάπτυξη. Η ΟΚΕ επιθυμεί συνεπώς την ενσωμάτωση στην τρίτη δράση της έννοιας των «clusters επιχειρήσεων» υποστηρίζοντας τα δίκτυα μεσολαβητών συνεργασίας και ενισχύοντας τις καλύτερες πρακτικές.

5.1.4.3. Όσον αφορά την καινοτομία, οι επιχειρήσεις και ιδιαίτερα οι χρήστες της τεχνολογίας, έχουν ανάγκη την εξακρίβωση των καινοτομιών που μπορούν να τους βοηθήσουν να κατακτήσουν αγορές και να πετύχουν αυξήσεις ανταγωνιστικότητας, και σ' αυτό έγκεινται οι οικονομικές πληροφορίες και ο τεχνολογικός έλεγχος. Το θέμα αυτό σκόπιμα έχει συμπεριληφθεί στο 5ο πρόγραμμα-πλαίσιο, αλλά όμως κατά περίεργο τρόπο στα πλαίσια της συμμετοχής των ΜΜΕ ενώ ουσιαστικά αφορά την καινοτομία. Σύμφωνα με την ΟΚΕ, το θέμα αυτό πρέπει να βρεθεί στο κέντρο μιας γενικής δράσης και προγραμμάτων που θα αποβλέπουν στο άνοιγμα και την ενίσχυση των δραστηριοτήτων που σήμερα παραμένουν περιορισμένες σε γενικό ή τοπικό επίπεδο. Η ΟΚΕ προτείνει τη διασύνδεση μεταξύ του 5ου προγράμματος-πλαίσιο και των τομεακών προγραμμάτων ανταγωνιστικότητας που εφαρμόζονται από τη ΓΔ ΙΙΙ: χημική βιομηχανία, κατασκευές, κλωστοϋφαντουργία/ένδυση, κ.λπ.

5.1.4.4. Από τη στιγμή που οι επιχειρήσεις, και ειδικά οι ΜΜΕ διαθέτουν δυναμικό καινοτομίας που παραμένει ανεκμετάλλευτο, λείπουν οι ανθρώπινοι πόροι για την ανάπτυξη και την προσαρμογή τεχνολογιών, η ΟΚΕ υποδεικνύει την ενσωμάτωση στη τρίτη δράση της αναζήτησης ερευνητών και μηχανικών καινοτομίας για τις ΜΜΕ.

5.1.4.5. Η ΟΚΕ εγκρίνει το γεγονός ότι αναφέρεται το σύστημα της πρόσβασης στη χρηματοδότηση. Προτείνει τις ακόλουθες πιο συγκεκριμένες ενέργειες από αυτές που υπάρχουν στο σχέδιο.

5.1.4.5.1. Ειδική κοινοτική δράση που θα ενισχύσει τις ΜΜΕ να εκμεταλλευθούν από κοινού τα αποτελέσματα των ερευνών που έχουν πραγματοποιηθεί από τις επιχειρήσεις ή τις καινοτομίες που αναπτύχθηκαν στα πλαίσια του προγράμματος «JEV-Καινοτομία».

5.1.4.5.2. Η υλοποίηση στα πλαίσια των διαφόρων πρωτοβουλιών της ΕΕ και των άλλων οργανισμών, ειδικά των ιδιωτικών, στις οποίες περιλαμβάνονται και οι μεγάλες επιχειρήσεις, ενός ευρωπαϊκού δικτύου υποστήριξης στην καινοτομία «Επιχειρηματικότητα στην Ευρώπη» που θα συνδέσει τα τραπεζικά και επαγγελματικά δίκτυα με σκοπό να δημιουργηθεί σε ευρωπαϊκό επίπεδο ένα σύστημα προώθησης των πρωτοβουλιών. Η πρωτοβουλία αυτή θα εγγραφεί στα πλαίσια της ανακοίνωσης «Προώθηση του επιχειρηματικού πνεύματος στην Ευρώπη: προτεραιότητα για το μέλλον» ([1]), που υιοθετήθηκε πρόσφατα από την Ευρωπαϊκή Επιτροπή και για την οποία η ΟΚΕ εξέφρασε τη γνωμοδότησή της στις 27 Μαΐου 1998 ([2]).

5.1.5. Συνοχή της τρίτης οριζόντιας δράσης με τα άλλα προγράμματα και προτεραιότητες της ΕΕ

5.1.5.1. Η ΟΚΕ υπογραμμίζει την απόλυτη αναγκαιότητα να υπάρξει συνοχή μεταξύ της τρίτης δράσης και των βασικών πολιτικών προσανατολισμών της ΕΕ, τόσο ως προς το περιεχόμενο όσο και ως προς τις διοικητικές και διαχειριστικές διαδικασίες.

5.1.5.2. Όσον αφορά την απασχόληση η ΟΚΕ υποδεικνύει ότι τα προγράμματα τεχνολογικής εφαρμογής που αποτελούν την θετική καινοτομία του 5ου προγράμματος-πλαίσιο θα πρέπει να παρουσιάζουν υποχρεωτικά αναφορά στις μακροπρόθεσμες προοπτικές απασχόλησης. Από την άλλη πλευρά υποδεικνύει την προώθηση μιας πραγματικής συνεργίας με τα προγράμματα επιμόρφωσης και κατάρτισης (ΕΚΤ, Λεονάρντο, κ.λπ.) με σκοπό να βελτιωθεί η επαγγελματική κατάρτιση του προσωπικού των ΜΜΕ και να αναπτυχθούν τα επαγγελματικά χαρακτηριστικά του τεχνολογικού μεσολαβητή καθώς και του μεσολαβητή συμμαχιών.

5.1.5.3. Όσον αφορά την οικονομική και κοινωνική συνοχή, η ΟΚΕ υπογραμμίζει τη σκοπιμότητα μεγαλύτερης δέσμευσης των ευρωπαϊκών διαρθρωτικών ταμείων για την ενίσχυση της υποδομής υποστήριξης στην καινοτομία στις λιγότερο ευνοημένες περιοχές και χώρες: ερευνητικά κέντρα, τεχνικά κέντρα και οργανισμοί υποστήριξης των ΜΜΕ και στην καινοτομία και περιφερειακά προγράμματα υποστήριξης της καινοτομίας. Οι παρεμβάσεις αυτές είναι προτιμότερες από τις άμεσες ενισχύσεις στις επιχειρήσεις, οι οποίες μπορούν να επιφέρουν νοθεύσεις στον ανταγωνισμό.

5.1.5.4. Σύμφωνα με την ΟΚΕ η ανταγωνιστικότητα ως κριτήριο επιλογής των σχεδίων θα πρέπει να έχει απόλυτη προτεραιότητα. Συνεπώς, είναι αναγκαίο να δοθεί προσοχή στους μεγάλους βιομηχανικούς τομείς που διαθέτουν ισχυρό δυναμικό ανάπτυξης για την Ευρωπαϊκή Ένωση, στους οποίους περιλαμβάνονται ορισμένοι παραδοσιακοί τομείς (αυτοκινητοβιομηχανία, κατασκευές, χημική βιομηχανία, κλωστοϋφαντουργία και ένδυση, αγροτική βιομηχανία, κ.λπ.) για τις οποίες η καινοτομία, η δημιουργία, η επαγγελματική κατάρτιση προσωπικού και η έρευνα αποτελούν τα καλύτερα επιχειρήματα για την Ευρώπη, τη στιγμή που ο διεθνής ανταγωνισμός προέρχεται από χώρες χαμηλών μισθών.

5.1.5.5. Όσον αφορά τις διεθνείς σχέσεις, η ΟΚΕ επισημαίνει ότι η Ένωση θα πρέπει να διατάξει ιεραρχικά τις προτεραιότητές της. Θα χρειασθεί κυρίως να επεκταθεί στη δράση στις υποψήφιες χώρες χρησιμοποιώντας τα μέσα κοινοπραξίας για την ένταξη. Επίσης, προτεραιότητα θα πρέπει επίσης να δοθεί στις άλλες ευρωπαϊκές χώρες και στο ευρωμεσογειακό πλαίσιο με σκοπό να εξακριβωθούν οι συμπληρωματικότητες και να προωθηθούν κοινωνικοί και περιβαλλοντικοί κανόνες της Ένωσης. Στις χώρες αυτές μπορούν επίσης να αναπτυχθούν τομεακά μέσα του τύπου «Interpise» είτε κέντρα βιομηχανικής συνεργασίας με την υποστήριξη των ευρωπαϊκών επαγγελματικών οργανώσεων.

5.1.5.6. Σε μία πιο επικεντρωμένη στην ανάπτυξη προοπτική, η ΟΚΕ έχει ήδη προτείνει στην γνωμοδότηση σχετικά

([1]) COM(98) 222 τελικό.
([2]) ΕΕ C 235 της 27.7.1998.

με το μέλλον της Σύμβασης Λομέ([1]), τη δημιουργία ad hoc μέσων για την αποκεντρωμένη συνεργασία που θα είναι άμεσα προσβάσιμες από τους φορείς της ΕΕ και τις χώρες ΑΚΕ με σκοπό να βοηθηθούν οι εν λόγω χώρες να προσαρμοσθούν στις νέες τεχνολογίες, και ειδικότερα να διευκολύνουν την ανάπτυξη των ΜΜΕ και της βιοτεχνίας.

5.1.5.7. Η ανάπτυξη, για την οποία εκφράζεται σχετική επιθυμία, σχεδίων συνεργασίας με τις αναπτυγμένες χώρες θα πρέπει να βασίζεται στην αμοιβαιότητα και στο κοινό ενδιαφέρον.

5.1.6. Συντονισμός με τις πολιτικές και τις ερευνητικές δράσεις των κρατών μελών

5.1.6.1. Η ΟΚΕ προτείνει για το λόγο αυτό να επικεντρωθούν οι προσπάθειες του 5ου προγράμματος-πλαίσιο από την άποψη της καινοτομίας στο στόχο του ανοίγματος και όχι στη δημιουργία νέων διατάξεων που θα επικαλύψουν τις προηγούμενες. Η προσπάθεια αυτή θα πρέπει να επικεντρωθεί στον τομέα του τεχνολογικού ελέγχου, πρωταρχικό τομέα που έχει προστεθεί στο 5ο πρόγραμμα-πλαίσιο από το Συμβούλιο Υπουργών.

5.1.6.2. Η αναγκαιότητα προώθησης της συμπληρωματικότητας ισχύει επίσης και για τις διασυνδέσεις που θα πρέπει να αποκατασταθούν με το Euruka ή τις άλλες διεθνείς δράσεις, όπως είναι το πρόγραμμα του ΟΟΣΑ στα θέματα της καινοτομίας.

6. **Τέταρτη δράση: «Προώθηση της επιμόρφωσης και της κινητικότητας των ερευνητών της Κοινότητας»**

Η γνωμοδότηση συμφωνεί με τους γενικούς στόχους του ειδικού προγράμματος «Ανάπτυξη του ανθρώπινου δυναμικού της έρευνας και της βάσης των κοινωνικοοικονομικών γνώσεων» που ανταποκρίνονται στην αναγκαιότητα επιτάχυνσης των επενδύσεων στην έρευνα και την κατάρτιση ως κύριο παράγοντα της ανταγωνιστικότητας του ευρωπαϊκού συστήματος και των προοπτικών απασχόλησης της ηπείρου μας, η ΟΚΕ υπογραμμίζει τα ακόλουθα:

— η απαίτηση να στραφούν οι δράσεις που προβλέπονται σε στενή σχέση με τις κύριες δράσεις που προωθούνται στο πλαίσιο των θεματικών προγραμμάτων, χωρίς τις οποίες οι πόροι μπορούν να διανέμονται σε ένα αρκετά αχανές φάσμα που έρχεται σε αντίθεση με την επικέντρωση των πόρων και την αναγκαία επιδίωξη επίτευξης μάζας για τη δημιουργία πρόσθετης ευρωπαϊκής αξίας στην κοινοτική δράση·

— η ανάγκη βαθύτατου επαναπροσανατολισμού που θα αναπτύξει στενές σχέσεις ολοκλήρωσης μεταξύ του ακαδημαϊκού κόσμου και της βιομηχανίας και θα επιτρέψει την επιμόρφωση των τεχνικών και των επαγγελματικών στους οποίους περιλαμβάνονται οι μηχανικοί που συμμετέχουν στις παραγωγικές διαδικασίες στην απόκτηση νέων τεχνολογιών, με έμφαση του ρόλου της διάδοσης των καλύτερων πρακτικών μεταξύ του ακαδημαϊκού κόστους και των επιχειρήσεων, ειδικότερα των ΜΜΕ·

— την αναγκαιότητα να στραφεί η κύρια δράση «Βελτίωση των κοινωνικοοικονομικών γνώσεων» σε συγκεκριμένους στόχους υποστήριξης προβληματικών και θεματικών που έχουν σαφέστατα προσδιορισθεί από άλλες κύριες δράσεις, για να επιτευχθούν από τη μία μεριά οι αξιολογήσεις του αντίκτυπου και να εξακριβωθούν οι δείκτες απόδοσης που θα πρέπει να συνοδεύουν την ανάπτυξη των πρωταρχικών δράσεων και από την άλλη να προσδιορισθούν οι συνέπειες των τεχνολογικών ερευνών και της εφαρμογής των αποτελεσμάτων τους από την άποψη της αξιολόγησης των συνθηκών προκειμένου να υλοποιηθούν θετικοί αντίκτυποι από την άποψη ανταγωνιστικότητας απασχόλησης και ανάπτυξης·

— την αναγκαιότητα να προσδιορισθεί ένα καθεστώς ευρωπαίου ερευνητή-μαθητευόμενου που θα διευκολύνει την κινητικότητά τους στα δίκτυα ανταλλαγής εμπειριών αίροντας τα φορολογικά διοικητικά και κοινωνικά εμπόδια που υφίστανται σήμερα·

— τη σκοπιμότητα πειραματισμού αποκεντρωμένης διαχείρισης των υποτροφιών κατάρτισης μέσω της έρευνας «Marie Curie» με επιλογή των τοπικών ιδρυμάτων υποδοχής που είναι σε θέση να αξιολογήσουν καλύτερα τις ανάγκες και να προσδιορίσουν τις συνθήκες εργασίας των υποτρόφων με μεγαλύτερη ευελιξία από αυτή που μπορεί να προσφέρει η καθιέρωση του νέου προγράμματος, στην οποία θα πρέπει να ανταποκρίνεται ο καλύτερος έλεγχος των στόχων των δραστηριοτήτων και των αποτελεσμάτων από την άποψη των συγκεκριμένων συμβολών στην επίλυση προβλημάτων των σημαντικών κύριων δράσεων· μόνο έτσι είναι δυνατόν να δικαιολογηθούν οι παρεμβάσεις δαπανών αρκετά σημαντικών, που κυμαίνονται περίπου στο 10 % του συνολικού προγράμματος-πλαίσιο το οποίο έτσι θα παύσει να ανταποκρίνεται σε απλές λογικές «ορθής επιστροφής» με στόχο την πολιτική αποδοχή.

6.1. *Οριζόντιο ειδικό πρόγραμμα «Αύξηση του ανθρώπινου δυναμικού της έρευνας και η βάση των κοινωνικοοικονομικών γνώσεων»*

6.1.1. Εισαγωγή

6.1.1.1. Το ειδικό πρόγραμμα «Αύξηση του ανθρώπινου δυναμικού της έρευνας και η βάση των κοινωνικοοικονομικών γνώσεων» αναφέρει 5 γενικούς στόχους:

— ανάπτυξη του ανθρώπινου δυναμικού έρευνας της Κοινότητας, ειδικότερα με προώθηση της ισότητας πρόσβασης και καλύτερη ισορροπία ανδρών γυναικών, με στόχο επίσης να «συμβάλει μεταξύ άλλων και στη δημιουργία νέων θέσεων εργασίας»·

— βελτίωση στην πρόσβαση υποδομών έρευνας·

([1]) ΕΕ C 296 της 29.9.1997.

— υποστήριξη της ανάπτυξης της Κοινότητας ως κέντρου έλξης ερευνητών και προώθηση της ευρωπαϊκής έρευνας και της ιδιαιτερότητάς της στη διεθνή σκηνή·

— ενίσχυση μέσω ειδικής κύριας δράσης της βάσης των κοινωνικοοικονομικών γνώσεων προκειμένου να υπάρξει ανταπόκριση στα ουσιαστικά προβλήματα της Ευρωπαϊκής Κοινότητας·

— συμβολή στον προσδιορισμό της επιστημονικής και τεχνολογικής πολιτικής της Κοινότητας, όπως επίσης και στον προσδιορισμό των άλλων κοινοτικών πολιτικών.

6.1.1.2. Οι στόχοι αυτοί θα πρέπει να επιδιωχθούν μέσω τριών ειδικών δραστηριοτήτων (υποστήριξη στην επιμόρφωση και στην κινητικότητα των ερευνητών, βελτίωση της πρόσβασης στις υποδομές έρευνας, προώθηση της επιστημονικής και τεχνολογικής ικανότητας) μιας κύριας δράσης (βελτίωση της δράσης των κοινωνικοοικονομικών γνώσεων) και των δράσεων για συμβολή στην ανάπτυξη των επιστημονικών και τεχνολογικών πολιτικών στην Ευρώπη.

6.1.1.3. Με εξαίρεση τις γενικές και ειδικές παρατηρήσεις που ακολουθούν, η ΟΚΕ κρίνει ότι οι στόχοι που εξαγγέλλονται είναι απόλυτα δεκτοί.

6.1.2. Γενικές παρατηρήσεις

6.1.2.1. Η σχέση μεταξύ του προγράμματος αυτού και του συνόλου του 4ου προγράμματος-πλαίσιο δεν φαίνεται να έχει επαρκώς τονισθεί και επίσης η προτεραιότητα του ειδικού προγράμματος θα πρέπει να είναι πιο οργανικά συνδεδεμένη τόσο με τους στόχους όσο και με τους διαφόρους μηχανισμούς εφαρμογής των προβλεπόμενων δράσεων: η ανάγνωση του κειμένου θα διευκολυνθεί περισσότερο αν και το ίδιο το κείμενο θα αποκτήσει μεγαλύτερη στρατηγική σαφήνεια.

6.1.2.2. Η προώθηση των δυνατοτήτων της συνοχής της ευρωπαϊκής επιστημονικής κοινότητας οδηγεί στην αναγκαιότητα αύξησης όχι μόνο της ποιότητας, αλλά και του αριθμού των ερευνητών που τη συγκροτούν, τόσο για να αναπτυχθεί μια υψηλή ποιοτική ανταγωνιστικότητα της ευρωπαϊκής έρευνας έναντι της αντίστοιχης έρευνας στις ΗΠΑ και την Ιαπωνία, όσο και για να διευκολυνθεί η καλύτερη ισορροπία μεταξύ των διαφόρων περιοχών της ΕΕ. Υπενθυμίζεται, πράγματι, ότι οι εργαζόμενοι στις προωθημένες τεχνολογίες [1], αντιπροσωπεύουν άνω του 9 % των απασχολούμενων σε μόνο δέκα περιοχές (τις πιο βιομηχανικά αναπτυγμένες), ενώ στις υπόλοιπες περιοχές το ποσοστό αυτό μειώνεται σε κάτω από 6 %, και σε πολλές περιοχές της Κοινότητας μειώνεται και κάτω από το 3 %.

6.1.2.3. Προκύπτει συνεπώς ένα γενικό ερώτημα ως προς την επάρκεια των πόρων που προορίζονται για το εν λόγω πρόγραμμα, και ως προς το εάν οι μηχανισμοί του είναι σε θέση να επιτρέπουν την κατάλληλη διάθεση των πόρων και τις εγγυήσεις ότι η διάθεση αυτή θα επιτρέψει οπωσδήποτε την επικέντρωση τους, στις διάφορες περιοχές, προκειμένου να δημιουργηθεί η αναγκαία κρίσιμη μάζα για να αυξηθεί η προστιθέμενη αξία της κοινοτικής έρευνας με απελευθέρωση του δυναμικού των ανθρώπινων πόρων που συμμετέχουν σ'αυτή.

6.1.2.4. Μια από τις στρατηγικές προτεραιότητες του προγράμματος αυτού θα πρέπει να είναι η συνοδεία των άλλων προγραμμάτων με στόχο τη συμβολή στη δημιουργία νέων επαγγελματικών χαρακτηριστικών, (για παράδειγμα, μια ενδιαφέρουσα περίπτωση είναι η τεχνολογικοί διαμεσολαβητές για τις ΜΜΕ) που θα δώσει στρατηγικό περιεχόμενο επίσης στο πρόγραμμα «Ανθρώπινοι πόροι» και θα επηρεάσει σαφέστερα τη δημιουργία απασχόλησης.

6.1.2.5. Στο μεθοδολογικό επίπεδο, θα ήταν χρήσιμο να προστεθούν ενδείξεις που θα καταστήσουν ορατή τη στρατηγική συνοχή μεταξύ του ειδικού αυτού προγράμματος και των προγραμμάτων κοινοτικής επιμόρφωσης που διαχειρίζεται η ΓΔ XXII.

6.1.3. Γενικές Παρατηρήσεις

6.1.3.1. Υποστήριξη της επιμόρφωσης και της κινητικότητας των ερευνητών

6.1.3.1.1. Δίκτυα επιμόρφωση μέσω της έρευνας: οι διαδικασίες εργασίες σε ένα δίκτυο είναι πάντα αναγκαίες σε οποιοδήποτε πλαίσιο δραστηριότητας. Η εκ νέου πρόταση του μέσου αυτού για την επιμόρφωση των ερευνητών είναι σίγουρα σημαντική, αλλά θα πρέπει να συνοδευτεί από ενδείξεις σχετικά με τους πόρους (κάθε είδους) που επιδιώκουν να δραστηριοποιήσουν καθώς και τις διαδικασίες προώθησης του δικτύου.

6.1.3.1.2. Σύστημα υποτροφιών «Marie Curie»: είναι ένα σύστημα ατομικών υποτροφιών για νέους ερευνητές υψηλής ποιότητας που το πρόγραμμα-πλαίσιο επιλέγει από προηγούμενα προγράμματα, με πρόθεση επίσης να χρησιμοποιηθούν πιο αποτελεσματικά οι κοινοτικοί πόροι.

Η πρόταση της Επιτροπής δεν αναφέρει ωστόσο καμία προτεραιότητα ούτε την επιλογή των ερευνητικών τομέων, ούτε τις τυπολογίες που αναφέρονται για τους ερευνητές που μπορούν να υπεισέλθουν στο σύστημα. Χωρίς τον καθορισμό των προτεραιοτήτων αυτών, είναι δύσκολο να συνδεθεί το πρόγραμμα με μια πιο αποτελεσματική χρήση των κοινοτικών πόρων. Θα πρέπει να αναρωτηθεί κανείς εάν είναι δυνατός επιπλέον για τους νεαρούς επιστήμονες (πρώτη τυπολογία), ο προσδιορισμός ως «ερευνητές υψηλής ποιότητας». Μολονότι η τυπολογία των υποτροφιών δεν είναι σαφής, δεν προσδιορίζονται επίσης η κατανομή των χρηματοδοτήσεων μεταξύ των διαφόρων τυπολογιών ούτε οι προτεραιότητες δράσης και οι θεματικές: ειδικότερα δεν είναι σαφές εάν το σύστημα εντάσσεται εντός ή εκτός των θεματικών προγραμμάτων.

6.1.3.1.3. Η τυπολογία των ατομικών υποτροφιών είναι αρκετά ενδιαφέρουσα για να αξιοποιήσει τις δυνατότητες εκείνων των ερευνητών που δεν μπορούν πάντοτε να βρουν διεξόδους κατάλληλων δραστηριοτήτων στα πανεπιστήμια που σπούδασαν. Ωστόσο, στην περίπτωση των ατομικών υποτροφιών «επιστροφής» για τους ερευνητές που προέρχονται από κοινοτικές περιοχές, παραμένει δύσκολο να φανταστεί κανείς ότι ένας νεαρός ερευνητής μπορεί να είναι χρήσιμος

[1] Στοιχεία Eurostat, κατηγορίες NACE 24 και NACE από 29 έως 34.

στην περιοχή του, μόνο και μόνο επειδή παρέμεινε σε ένα ερευνητικό σύστημα στο εσωτερικό: θα πρέπει στην περίπτωση αυτή να αξιοποιηθεί το σύνολο της εμπειρίας του εν λόγω ατόμου και να επαληθευθεί, για παράδειγμα, εάν μπόρεσε να αναπτύξει στην περιοχή προέλευσης εργασιακές εμπειρίες (έστω και μη ερευνητικές) προηγούμενα.

6.1.3.1.4. Όσον αφορά τις υποτροφίες φιλοξενίας στις επιχειρήσεις, θα ήταν σκόπιμο να διευκρινισθούν οι εξής προϋποθέσεις:

— οι φιλοξενούσες επιχειρήσεις θα πρέπει να αποδεικνύουν την ικανότητα έρευνας σε ειδικά προκαθορισμένα προγράμματα·

— ο ερευνητής θα πρέπει να απασχοληθεί στο πρόγραμμα έρευνας που συμφωνήθηκε και να έχει όλα τα ελάχιστα δικαιώματα που προέρχονται για τους ερευνητές που εργάζονται ήδη στην επιχείρηση (υγειονομική προστασία, ασφαλιστικές εισφορές, κανόνες υγιεινής και ασφάλειας, κ.λπ.)·

— για τις ΜΜΕ θα πρέπει να είναι αμέσως ξεκάθαρο τι τύπος διευκολύνσεων μπορούν να έχουν, ειδικότερα θα ήταν σκόπιμο να επιδιωχθεί ειδικά η ποιοτική ανταπόκριση στις ανάγκες των ΜΜΕ (υποστήριξη στον προγραμματισμό, διευκολύνσεις αγοράς ή χρονοενοικίασης μηχανών, διευκολυμένη πρόσβαση σε τράπεζες δεδομένων και δίκτυα κ.λπ.), παρά σε απλή διανομή χρηματοδοτικών πόρων.

6.1.3.1.5. Επίσης, και ο τύπος υποτροφιών φιλοξενίας για την ανάπτυξη φαίνεται να έχει μεγάλο ενδιαφέρον. Ωστόσο, χρειάζεται να διευκρινισθεί τι εννοείται με την έκφραση «νέοι ερευνητές που έχουν την απαιτούμενη εμπειρία»: για να μπορέσουν πράγματι τα ερευνητικά κέντρα των μειονεκτικών περιοχών να βοηθηθούν να αναπτυχθούν και μαζί τους η επιστημονική τεχνολογική συνοχή της Κοινότητας, τόσο η ποιότητα όσο και η διάρκεια της εμπειρίας ενός ερευνητή έχουν μεγάλη σημασία. Η ΟΚΕ εκφράζει την ελπίδα ότι θα διευκρινισθούν τα κριτήρια αυτά. Θα πρέπει, επίσης, να διευκρινισθεί εάν γίνεται λόγος μόνο για δημόσια ιδρύματα ή και για ιδιωτικά.

6.1.3.1.6. Υπάρχει πλήρης συμφωνία τόσο με το στόχο όσο και με τις διαδικασίες που αναφέρονται σχετικά με τους επιβεβαιωμένους ερευνητές, θα πρέπει να προστεθεί και ένα πλαίσιο ενδείξεων ούτως ώστε οι εθνικοί κανόνες να μπορούν να διευκρινίσουν τις ανταλλαγές βιομηχανίας/πανεπιστημίων, ειδικά για τις ΜΜΕ.

6.1.3.1.7. Για όλες τις πρωτοβουλίες που σχετίζονται με την κινητικότητα, θα πρέπει να υπογραμμισθεί η αναγκαιότητα εξασφάλισης στους ερευνητές ισοδύναμης φορολογίας: σε πολλές περιπτώσεις αντιθέτως η εθνική φορολογία τείνει να πλήξει περισσότερο τους ερευνητές σε κινητικότητα και να τους αποθαρρύνει από την ανάληψη εμπειρίας στο εξωτερικό.

6.1.3.2. Βελτίωση της πρόσβασης σε υποδομές έρευνας

6.1.3.2.1. Η εν λόγω δραστηριότητα έχει μεγάλη σημασία, ο ορισμός όμως που δίδεται των υποδομών έρευνας είναι πολύ ευρύς.

6.1.3.2.2. Χρειάζεται επιπλέον να αναφερθούν σαφώς οι αναγκαιότητες υπερεθνικής συνεργασίας μεταξύ των υποδομών μεγάλης σημασίας ως προϋπόθεση για την πρόσβαση στις διευκολύνσεις που προβλέπονται για την ανταλλαγή ερευνητών.

6.1.3.2.3. Τα δίκτυα συνεργασίας μεταξύ των υποδομών θα πρέπει να έχουν την κοινοτική υποστήριξη ως διαχειριστές των σχεδίων E&TA κοινοτικής σημασίας όχι μόνο με σκοπό «πιο αποτελεσματική χρήση και διαχείριση των σημερινών υποδομών», αλλά επίσης επειδή στην περίπτωση αυτή υπάρχει ο κίνδυνος μόνο απώλειας πόρων και κεφαλαίων.

6.1.3.3. Προώθηση της επιστημονικής και τεχνολογικής αριστείας

6.1.3.3.1. Περισσότερο από δραστηριότητα, η προώθηση της επιστημονικής αριστείας θα πρέπει να θεωρηθεί ως ένας από τους πρωταρχικούς στόχους κάθε κοινοτικής δράσης στα θέματα E&TA. Εκτός από τις επιστημονικές συναντήσεις υψηλού επιπέδου, έχουν μεγάλη σημασία, ειδικότερα εάν διαδίδονται καταλλήλως, οι διακρίσεις για ερευνητικές εργασίες — βραβείο Descartes και ευρωπαϊκός διαγωνισμός νέων επιστημόνων — φαίνεται να είναι κατώτερες από το στόχο της προώθησης της επιστημονικής αριστείας. Κυρίως, ο ευρωπαϊκός διαγωνισμός για νέους επιστήμονες (από 15 έως 20 ετών) δημιουργεί πολλές αμφιβολίες, δεδομένου ότι η αναζήτηση των υποψηφίων έχει ανατεθεί στα σημερινά σχολικά συστήματα που χαρακτηρίζονται από μια γενικότερη κατεύθυνση, και δεν είναι ποτέ ικανά να κατανοούν τις ικανότητες και το δυναμικό αριστείας ορισμένων νέων, που σπάνια ανοίγονται προς τα έξω και ακόμα πιο σπάνια επικοινωνούν μεταξύ τους. Μια δραστηριότητα «Talent scout» μπορεί ενδεχομένως να αποτελέσει αντικείμενο ενός μικρού, αλλά στρατηγικού προγράμματος ad hoc έρευνας.

6.1.3.3.2. Οι προτάσεις επίσης για την ευαισθητοποίηση του κοινού δεν ικανοποιούν στο βαθμό που είναι αρκετά γενικές επιχειρήσεις διαμόρφωσης εικόνας, παρά πραγματικές πρωτοβουλίες διάδοσης και προώθησης του διαλόγου μεταξύ διαφόρων φορέων.

6.1.3.4. Κύρια δράση για τη βελτίωση της δράσης των κοινωνικοοικονομικών γνώσεων

6.1.3.4.1. Είναι χρήσιμο να κατανοηθεί η δράση αυτή λαμβάνοντας υπόψη ορισμένες αξιολογήσεις της εξωτερικής ομάδας παρακολούθησης, ειδικότερα όταν αναφέρει [1], ότι επιτυχία της κοινωνικοοικονομικής έρευνας εξαρτάται σε τελευταία ανάλυση από την ικανότητά της να προσδιορίσει τα πιο μεγάλα κοινωνικοοικονομικά προβλήματα και να υποδεικνύει τις κατάλληλες λύσεις σε όσους λαμβάνουν τις αποφάσεις.

[1] 1997 External Monitoring Report on the Specific Programme for Research and Technological Development in the Field of Targeted Socio-economic Research.

6.1.3.4.2. Μολονότι είναι αλήθεια ότι η έρευνα θα πρέπει να έχει χαρακτήρα «problem solving» και ότι λείπει από το ευρωπαϊκό πνεύμα η ικανότητα έρευνας και πρόβλεψης της πορείας του ίδιου του ευρωπαϊκού κοινωνικοοικονομικού προτύπου είναι, επίσης, ωστόσο αναγκαίο να μπορέσει η κύρια δράση για την κοινωνικοοικονομική έρευνα να διοχετευθεί σε ορισμένες προτεραιότητες και μεθοδολογίες που θα την καταστήσουν ειδική και ίσως πιο αποτελεσματική: για παράδειγμα θα μπορούσε να συνδεθεί με την επαλήθευση των δεικτών απόδοσης της έρευνας, σε σχέση με την εξέλιξη της ικανότητάς τους ως διαδικασία κοινωνικού «problem solving».

6.1.3.4.3. Πράγματι, η κύρια δράση όπως προτείνεται καλύπτει ένα αχανές πεδίο της κοινωνικοοικονομικής προβληματικής και είναι δύσκολο να φανταστεί κανείς την κατάλληλη επικέντρωση της προσοχής και ακόμη περισσότερο των πόρων σε βασικές πτυχές των ευρωπαϊκών κοινωνικών δυσκολιών, όπως είναι η κοινωνική διάσπαση στα δύο (το θέμα αυτό που η έκθεση της ομάδας εξωτερικής παρακολούθησης υποδεικνύει ότι πρέπει να εξετασθεί πολύ πιο εμπεριστατωμένα).

6.1.3.4.4. Θα ήταν συνεπώς χρήσιμο να προσδιορισθούν θεματικές προτεραιότητες (για παράδειγμα το δημογραφικό πρόβλημα και η γήρανση του πληθυσμού) σε ένα πλαίσιο στο οποίο τουλάχιστον δύο στρατηγικοί παράγοντες επηρεάζουν μεσοπρόθεσμα την ολοκλήρωση κοινωνική και ανθρώπινη της Κοινότητας: η υλοποίηση της ΟΝΕ (και τα αποτελέσματά της στη σχέση μεταξύ πολιτών και κράτους) και η διεύρυνση (και τα αποτελέσματά της σε όλες τις κοινοτικές πολιτικές, αλλά κυρίως στο ευρωπαϊκό κοινωνικοοικονομικό πρότυπο ανάπτυξης). Αυτές οι δύο διαδικασίες θέτουν αμέσως το πρόβλημα της αναγκαιότητας προβληματισμού και έρευνας στις θεσμικές εξελίξεις της ΕΕ και την ικανότητά της να συνδεθεί με την ευρωπαϊκή κοινωνία (σε περίπτωση που τα προβλήματα εξετάζονται πράγματι υπό τον τίτλο «Διακυβέρνηση και ιθαγένεια», αλλά εξετάζονται με το κριτήριο όλων των άλλων τίτλων και εξετάζονται αποσπασματικά σε μια ποσότητα επιμέρους προσεγγίσεων).

6.1.3.4.5. Από την άλλη πλευρά και ακριβώς χάρη σε μια ορισμένη γενικότητα των προτεινόμενων θεμάτων αυτή η κύρια δράση προσφέρεται για την πρωτοβουλία των ενδιαφερόμενων φορέων όπως επίσης προσφέρει και ένα ευρύ πεδίο προσέλκυσης «bottom up» στην οποία μπορεί να ασκηθεί η πρωτοβουλία και η δραστηριότητά τους. Αυτό μπορεί να είναι πολύ θετικό υπό την προϋπόθεση ότι υφίσταται ένα συνεχής διάλογος σε όλα τα επίπεδα μεταξύ «χρηστών» και «εμπειρογνωμόνων» και ότι η έρευνα παρουσιάζεται ως συμβολή σε μια υψηλού επιπέδου μεσολάβηση μεταξύ πολιτικών και πολιτών, κυρίως στην περίπτωση πολυσύνθετων προβλημάτων και αποφάσεων.

6.1.3.5. Ενέργειες για τη συμβολή στην ανάπτυξη των επιστημονικών και τεχνολογικών πολιτικών στην Ευρώπη

6.1.3.5.1. Η Επιτροπή υπογραμμίζει την αναγκαιότητα ενίσχυσης των ικανοτήτων στρατηγικής πρόβλεψης των επόμενων επιστημονικών και τεχνολογικών προκλήσεων τις οποίες θα αντιμετωπίσει η Ευρώπη καθώς και των δυσκολιών για την επίτευξη του στόχου αυτού, σε ένα κατακερματισμένο πλαίσιο εθνικών ερευνητικών πρωτοβουλιών, ενώ το πλαίσιο των προβλημάτων έχει ένα περίπλοκο χαρακτήρα και συνεχώς πιο υπερεθνικές διαστάσεις. Η επίλυση θα πρέπει αναγκαστικά να επιδιωχθεί μέσω της ανάπτυξης δικτύων πληροφοριών και στοιχείων. Προς το σκοπό αυτό προβλέπονται δύο δραστηριότητες: η ανάλυση καθορισμένων πολιτικών συστημάτων και η κοινή βάση δεικτών για την επιστήμη, την καινοτομία και την τεχνολογία.

6.1.3.5.2. Η ΟΚΕ κρίνει ότι οι προτάσεις αυτές είναι ευρύτατα αποδεκτές. Ειδικότερα η ΟΚΕ υποστηρίζει την προσπάθεια εξακρίβωσης στο μέλλον όλων των κοινωνικά σημαντικών επιπτώσεων από τις μελλοντικές επιστημονικές εξελίξεις (προσπάθεια για την οποία το ΚΚΕρ καλείται να δώσει ιδιαίτερη συμβολή) και κρίνει θεμελιώδη τη δημιουργία μίας κοινής βάσης δεικτών, συνεκτικών και πληρέστατων, προσιτών σε όλους τους υπεύθυνους πολιτικούς, όσο και στους διάφορους χρήστες και τους πολίτες.

6.1.3.6. Αλληλεπιδράσεις με τις δραστηριότητες που πραγματοποιούνται σε άλλες δράσεις του προγράμματος-πλαίσιο

6.1.3.6.1. Αυτό το ειδικό πρόγραμμα θα διαδραματίσει πρωταρχικό ρόλο στο συντονισμό και την εγγύηση συνοχής στις δραστηριότητες που είναι κοινωνικά σημαντικές των άλλων δραστηριοτήτων του 5ου προγράμματος-πλαίσιο. ΗΟΚΕ συμφωνεί με το μεθοδολογικό αυτό στόχο, κρίνει όμως ότι δεν αρκούν οι προσπάθειες της Επιτροπής να εξασφαλισθεί ένα αποτέλεσμα: μόνο μέσω μιας ισχυρής και διάφανης συμμετοχής όλων των ενδιαφερόμενων φορέων, των κοινών αρχών των κρατών μελών, των ερευνητικών κέντρων των επιμέρους ερευνητών, των επιχειρήσεων και των κοινωνικοοικονομικών οργανώσεων μπορεί να επιτευχθεί εκείνη η ισορροπία συμφερόντων και ευθύνης που αποτελεί αναπόσπαστο τμήμα του προτύπου ευρωπαϊκής κοινωνικοοικονομικής ανάπτυξης.

ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ-ΠΛΑΙΣΙΟ ΕΡΕΥΝΑΣ ΚΑΙ ΕΠΙΜΟΡΦΩΤΙΚΩΝ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΩΝ (ΕΥΡΑΤΟΜ)

Εισαγωγή

— Το πρόγραμμα για την πυρηνική έρευνα υπάγεται στο λήμμα του προϋπολογισμού για τη «Διατήρηση του οικοσυστήματος» και καλύπτει έρευνες τόσο υπό το λήμμα της πυρηνικής σύντηξης όσο υπό το λήμμα και της πυρηνικής σχάσης. Για πρώτη φορά θα υπάρξει ενιαία επιτροπή διαχείρισης για όλο το πρόγραμμα της έμμεσης έρευνας.

— Στην εισαγωγή των προτάσεών της, η Επιτροπή γράφει:

> «Με δεδομένη την αναμενόμενη αύξηση της ζήτησης ενέργειας, θα πρέπει να γίνεται συνεχής εκμετάλλευση όλων των δυνητικών πηγών. Οι στρατηγικοί προβλημα-

τισμοί θα ευνοήσουν όμως την εκμετάλλευση πηγών ενέργειας που προσφέρουν μεγαλύτερη αειφορία και έχουν λιγότερες επιπτώσεις στην υγεία και στο περιβάλλον. Η πυρηνική ενέργεια έχει τη δυνατότητα να εξασφαλίσει στην Ευρώπη ασφαλή και πλήρως αειφόρο παροχή ηλεκτρικής ενέργειας σε ανταγωνιστική τιμή και με μικρότερες επιπτώσεις στην υγεία και στο περιβάλλον από εκείνες των ορυκτών καυσίμων [1].»

— Η ΟΚΕ λαμβάνει γνώση της άποψης της Επιτροπής. Οι απόψεις της ΟΚΕ για την πυρηνική ενέργεια αναφέρονται στη σχετική γνωμοδότησή της [2].

Χρηματοδότηση

— Όσον αφορά το γενικό προϋπολογισμό τα χρηματικά ποσά που θα διατεθούν για το Πρόγραμμα Ευρατόμ δεν αποφασίσθηκαν ακόμα. Τα ποσά που διατίθενται με την υιοθέτηση της κοινής θέσης της συνεδρίασης του Φεβρουαρίου ήταν συνολικά 1 260 εκατ. Ecu. Αν τελικά αυτό υιοθετηθεί, θα αποτελεί περικοπή σε πραγματικές τιμές.

— Έναντι αυτού η Επιτροπή διατηρεί την πρότασή της για συνολικό ποσό στο Ευρατόμ 1 467 εκατ. Ecu. Προσφέροντας επίσης τις τιμές για τις έμμεσες και άμεσες χορηγήσεις για την έρευνα της σχάσης το ποσό ανέρχεται σε 9 348 εκατ. Ecu, δηλαδή 12 % αύξηση στο συνολικό αρχικό ποσό για τη σχάση που παρέχονταν στα πλαίσια του 4ου προγράμματος-πλαίσιο (840 εκατ. Ecu). Οι αριθμητικές τιμές της Επιτροπής για τις συνδυασμένες άμεσες και έμμεσες χορηγήσεις στο πρόβλημα σύντηξης ανέρχονται σε 529 εκατ. Ecu. Αυτό αντιπροσωπεύει αύξηση 27 % έναντι του αρχικού ποσού που παρέχονταν για τη σύντηξη στα πλαίσια του 4ου προγράμματος-πλαίσιο (414 εκατ. Ecu).

— Θα υπάρξει συνεπώς πραγματική αύξηση των ποσών που παρέχονται στην έρευνα για τη σύντηξη στα πλαίσια των προτάσεων της Επιτροπής κυρίως επειδή μια πραγματική ουσιαστική αύξηση προτείνεται στο ποσό που προορίζεται για τις εργασίες πυρηνικής προστασίας (από 87 εκατ. Ecu το 4ο πρόγραμμα-πλαίσιο σε 142 εκατ. Ecu στο σημερινό πρόγραμμα). Ωστόσο, καμία από τις τιμές αυτές δεν έχει ακόμη συμφωνηθεί. Οι προβλέψεις για το Ευρατόμ παραμένουν στο 9 % των συνολικών κονδυλίων, όπως ήταν στο 4ο πρόγραμμα-πλαίσιο, τόσο στην πρόταση του Συμβουλίου όσο και στην πρόταση της Επιτροπής.

— Είναι λυπηρό φυσικά το γεγονός ότι ούτε οι συνολικές ούτε οι λεπτομερείς προτάσεις χρηματοδότησης των ερευνητικών δραστηριοτήτων στην Ευρατόμ, καθώς και το υπόλοιπο του προγράμματος δεν έχουν συμφωνηθεί ακόμη μεταξύ της Επιτροπής και του Συμβουλίου σε αυτή τη διαδικασία του προγραμματισμού.

— Θα ήταν προτιμότερο εάν για λόγους παρουσίασης η διάκριση μεταξύ άμεσων και έμμεσων ερευνητικών δράσεων είχε εγκαταλειφθεί. Αυτό θα επέτρεπε να γίνουν πιο εύκολα προσιτές στο κοινό οι συνολικές προτάσεις της Επιτροπής για τη χρηματοδότηση του ερευνητικού προγράμματος. Η σημερινή διάκριση μεταξύ των «ενδοϋπηρεσιακών» (δηλαδή του ΚΚΕρ) και των εξωτερικών ερευνών δεν έχει σημασία για το συνολικό πρόγραμμα ερευνών. Όλα αυτά είναι προγράμματα της Επιτροπής. Ένα μεγάλο μέρος από αυτά διατίθεται προς τα έξω άλλα όμως όχι. Άμεσες και έμμεσες δράσεις έχουν κοινό και συντονισμένο περιεχόμενο. Δεν υπάρχει καμία βασική διαφορά ούτε στην ποιότητα ούτε στα αποτελέσματα αυτών των δύο ερευνητικών πηγών που θα πρέπει να παρουσιάζονται ως τμήμα ενός ενιαίου και συγκροτημένου προγράμματος.

7. **Ειδικό πρόγραμμα: «Διατήρηση του οικοσυστήματος (Ευρατόμ)»**

7.1. *Οι προτάσεις για έρευνα στον τομέα της πυρηνικής σχάσης*

7.1.1. Ο στόχος της Κεντρικής Δράσης [3], είναι «να συμβάλει στην εγγύηση της ασφάλειας των πυρηνικών εγκαταστάσεων της Ευρώπης και στη βελτίωση της ανταγωνιστικότητας της ευρωπαϊκής βιομηχανίας, να διασφαλίσει την προστασία των εργαζομένων και του κοινού από την ακτινοβολία, να υποστηρίξει την εφαρμογή των διεθνών μέτρων διασφάλισης για τα πυρηνικά υλικά και να συμβάλει στην επίτευξη ασφαλούς και αποτελεσματικής διαχείρισης και οριστικής διάθεσης των ραδιενεργών αποβλήτων».

7.1.2. Το κύριο τμήμα του σημερινού ερευνητικού προγράμματος θα συνεχίσει και στο προτεινόμενο πρόγραμμα. Θα επικεντρωθεί στους ακόλουθους κύριους τομείς έρευνας — στη λειτουργική ασφάλεια των σημερινών εγκαταστάσεων, στην ασφάλεια του κύκλου καυσίμου (που περιλαμβάνει την επεξεργασία των πυρηνικών αποβλήτων), στην ασφάλεια και την αποτελεσματικότητα των μελλοντικών συστημάτων, στην ασφάλεια του πυρηνικού υλικού, την προστασία από την ακτινοβολία. Οι δραστηριότητες γενικής φύσεως θα επικεντρωθούν στην προστασία από την ακτινοβολία για την υγεία, στην περιβαλλοντική μεταφορά της ραδιενέργειας, στην ενίσχυση της ασφάλειας και της αποτελεσματικότητας των ιατρικών και βιομηχανικών χρήσεων της ραδιενέργειας, τις βελτιώσεις στην εξωτερική και εσωτερική δοσιμετρία.

7.1.3. Σε σύγκριση με τις έρευνες που προβλέπονταν στο 4ο πρόγραμμα-πλαίσιο, δεν υπάρχει πλέον η αδικαιολόγητη έμφαση στην έρευνα για τα σοβαρά ατυχήματα, την οποία η ΟΚΕ είχε χαρακτηρίσει εσφαλμένη στη γνωμοδότησή της [4]. Μια άλλη παρατήρηση που είχε διατυπώσει η ΟΚΕ για το πρόγραμμα ελήφθη επίσης υπόψη· αυτή τη φορά, συγκεκριμένα,

---

(1) COM(97) 553 τελικό, της 5ης Νοεμβρίου 1997, σ. 48 του ελληνικού κειμένου — Έγγραφο εργασίας της Επιτροπής για το Πέμπτο Πρόγραμμα-πλαίσιο (1998-2002). Το κείμενο είναι ταυτόσημο με το κείμενο της εισαγωγής στο ειδικό πρόγραμμα της Επιτροπής.

(2) Γνωμοδότηση της Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής για τις πυρηνικές βιομηχανίες στην ΕΕ (ένα ενδεικτικό πυρηνικό πρόγραμμα σύμφωνα με το άρθρο 40 της Συνθήκης Euratom) — ΕΕ C 206 της 7.7.1997.

(3) Όπως παρατίθεται στην Κοινή Θέση που υιοθέτησε το Συμβούλιο Έρευνας στις 23.3.1998.

(4) ΕΕ C 393 της 31.12.1994.

η πυρηνική βιομηχανία είναι γενικά ικανοποιημένη από την έκταση της προηγούμενης διαβούλευσης της, την οποία προβλέπει η Επιτροπή.

7.1.4. Ένα νέο στοιχείο στο πρόγραμμα είναι η καθιέρωση μίας προσέγγισης «problem solving». Με αυτό εννοείται ότι εστιάζεται περισσότερο στην επίλυση προβλημάτων ενός πιο πρακτικού και επιτακτικού χαρακτήρα στα πλαίσια της οποίας απορρέουν και τα τέσσερα έτη εμβέλειας του προγράμματος. Τι σημαίνει αυτό βέβαια στην πράξη για το ερευνητικό πρόγραμμα σύντηξης, ένα τμήμα του οποίου δεν μπορεί να κατατμηθεί με τον τρόπο αυτό, θα είναι δύσκολο να καθορισθεί, αλλά η Επιτροπή εκφράζει την ικανοποίησή της για την προσέγγιση αυτή υπό την προϋπόθεση ότι θα εφαρμοσθεί με αίσθηση και ισορροπία.

7.1.5. Υπάρχουν τρεις ευρύτεροι τομείς στους οποίους αυτή η πιο πρακτική προσέγγιση του προγράμματος είναι ήδη ορατή. Η πρώτη δίνει τη μεγάλη έμφαση στην έρευνα των δυνατοτήτων προώθησης της λειτουργικής ζωής των σημερινών αποθεμάτων αντιδραστήρων στην ΕΕ. Αυτό συνδέεται με τα περιβαλλοντικά προβλήματα CO_2 και με τη μακροπρόθεσμη ασφάλεια εφοδιασμού της ΕΕ. Η ασφαλής παράταση της ζωής των πυρηνικών σταθμών της ΕΕ θα αποτελέσει υλική βοήθεια και με τις δύο αυτές έννοιες.

7.1.6. Ο δεύτερος και τρίτος τομέας είναι ο τομέας της καινοτομίας και ο τομέας της ανταγωνιστικότητας. Και οι δύο αφορούν τη βοήθεια που μπορεί να δοθεί στην πυρηνική βιομηχανία της Ένωσης ώστε να ανταγωνισθεί πιο αποτελεσματικά στις παγκόσμιες αγορές. Πυρηνικές εγκαταστάσεις έχουν παραγγελθεί από υπερπόντιες χώρες και συνεπώς τα οφέλη από την άποψη της οικονομίας και της ασφάλειας που μπορεί να έχει η πυρηνική βιομηχανία της ΕΕ είναι ό,τι καλύτερο για την ανταγωνιστικότητά της. Η ανάπτυξη καινοτόμων εννοιών που μπορούν να βελτιώσουν το σχεδιασμό, την απόδοση, και τα χαρακτηριστικά ασφαλείας ή τη χρησιμότητα των ευρωπαϊκών αντιδραστήρων έχουν μεγάλη σημασία για τη βελτίωση της ανταγωνιστικότητας. Η ΟΚΕ δεν επιδιώκει να έρθει σε αντίθεση με την Επιτροπή για τα θέματα αυτά, αλλά θα αναμένει πως θα λειτουργήσουν όλα αυτά στην πράξη.

7.1.7. Η ΟΚΕ χαίρεται διότι η ασφάλεια του κύκλου του καυσίμου θα εξακολουθήσει να αποτελεί βασικό τομέα συνεχιζόμενων ερευνών. Αυτό περιλαμβάνει τη συνεχιζόμενη προσοχή στη δυνατότητα και αποτελεσματικότητα της μεταστοιχείωσης μακρόβιων ισοτόπων σε βραχύβια. Η διάθεση των ραδιενεργών αποβλήτων είναι ίσως η πηγή της μεγαλύτερης ανησυχίας του κοινού σε σχέση με την πυρηνική βιομηχανία. Στην πρότασή της για ειδικό πρόγραμμα η Επιτροπή αναφέρει ότι: «Η έρευνα θα επικεντρωθεί στην ανάπτυξη μιας επιστημονικά θεμελιωμένης προσέγγισης στη διαχείριση και διάθεση των ραδιενεργών καταλοίπων που θα είναι τόσο αποτελεσματική ως προς το κόστος όσο και αποδεκτή σε ευρύτερη κοινωνική βάση» ([1]).

7.1.8. Η Επιτροπή συνεχίζει αναφέροντας ότι μία προτεραιότητα ΕΑ θα είναι να αναπτυχθεί μια κοινή κατανόηση και ομοφωνία στο ζήτημα της διαχείρισης και της διάθεσης των ραδιενεργών καταλοίπων. Κεντρική ερευνητική πρόταση είναι «να τεθούν σε δοκιμασία και να επιδειχθούν οι τεχνικές δυνατότητες μίας βαθιάς εναπόθεσης σε υπόγεια εργαστήρια που θα περιλαμβάνουν την καταμέτρηση των επιδόσεων κατάθεσης και μακροπρόθεσμης συμπεριφοράς των εξαρτημάτων κατάθεσης».

7.1.9. Στο θέμα αυτό η Επιτροπή δίνει την εντύπωση ότι έχει καταλήξει σε αδιέξοδο. Οι λέξεις που αναφέρονται πιο πάνω μοιάζουν επακριβώς με τις λέξεις που η Επιτροπή χρησιμοποίησε κατά την εισαγωγή του τρίτου ερευνητικού προγράμματος το 1987. Τι πρόοδος έχει συντελεσθεί από τότε; Δεν υπάρχει αμφιβολία ότι οι ενημερωμένοι επιστημονικοί κύκλοι θεωρούν όπως η σε βάθος τελική διάθεση αποτελεί την καλύτερη μέθοδο εναποθήκευσης μακρόβιων πυρηνικών αποβλήτων, αλλά όπως έχει τονίσει η ΟΚΕ επανειλημμένα, η κοινή γνώμη δεν έχει πεισθεί ακόμη για τη λύση αυτή. Η κοινή γνώμη επιθυμεί την εναποθήκευση μακρόβιων πυρηνικών αποβλήτων σε ανακτήσιμες περιοχές και να συνδέεται με την επιλογή ενδεχόμενης μακρόβιας επιφανειακής εναπόθεσης. Αυτό μπορεί να αλλάξει τις επόμενες δεκαετίες, αλλά προς το παρόν παραμένει έτσι.

7.1.10. Έχει ουσιαστική σημασία να μπορεί να εφησυχασθεί η κοινή γνώμη για το θέμα αυτό και να συνεχίσουν τα ερευνητικά προγράμματα για τα πυρηνικά απόβλητα να διαμορφώνονται κατάλληλα. Η Επιτροπή αναφέρει ότι επιδιώκει να εργασθεί σε «ευρύτερο κοινωνικό πλαίσιο». Η Επιτροπή θα πρέπει να επανεξετάσει τις απόψεις της για τα πυρηνικά απόβλητα.

7.1.11. Είναι σαφές ότι θα εξακολουθήσει να πραγματοποιείται και ένας σημαντικός όγκος εργασιών σχετικά με την προστασία από τη ραδιενέργεια. Αυτό είναι γενικά ευχάριστο. Πρόκειται για ένα πολύ ευρύ ερευνητικό πεδίο. Είναι ωστόσο ατυχές το γεγονός ότι όλες οι εργασίες για τη ραδιενέργεια έχουν τεθεί κάτω από τον τίτλο Ευρατόμ. Αυτό καθιστά αξιόπιστη την αίσθηση εκ μέρους του κοινού ότι όλα σχεδόν τα προβλήματα ραδιενέργειας προκύπτουν από τις δραστηριότητες της πυρηνικής βιομηχανίας, ενώ ο είναι γεγονός ότι ο κύριος όγκος της ακτινοβολίας που υφίστανται οι άνθρωποι προέρχεται από φυσικές πηγές και όταν πρόκειται για τεχνητή ακτινοβολία από τις υγειονομικές υπηρεσίες και τη βιομηχανία.

7.1.12. Είναι εξαιρετικά σημαντικό να υπάρχει ευρεία επαγγελματική και συχνή ενημέρωση του κοινού για το ερευνητικό έργο της ΕΕ σε σχέση με τη χρήση της πυρηνικής ενέργειας (που περιλαμβάνει την έρευνα τόσο για τη σύντηξη όσο και για την πυρηνική σχάση). Προς το παρόν το κοινό πολύ λίγα πράγματα γνωρίζει γύρω από όλα αυτά.

7.2. *Οι προτάσεις για έρευνα στον τομέα της πυρηνικής σύντηξης*

7.2.1. Η Κεντρική Δράση των ερευνών στον τομέα της σύντηξης όπως αναφέρεται στην κοινή θέση του Συμβουλίου το Φεβρουάριο ([2]), είναι η εξής:

> «Ο μακροπρόθεσμος στόχος ... είναι η από κοινού κατασκευή πρωτότυπων αντιδραστήρων για σταθμούς ηλεκτροπαραγωγής που θα ικανοποιούν τις κοινωνικές ανάγκες. ...

([1]) Πρόταση απόφασης του Συμβουλίου για υιοθέτηση ειδικού προγράμματος (Ευρατόμ) για την έρευνα και κατάρτιση με θέμα «Διατήρηση του οικοσυστήματος» (1988-2002) — COM(98) 306.

([2]) Όπως παρατίθεται στην κοινή θέση που υιοθέτησε το Συμβούλιο Έρευνας στις 23.3.1998.

Η προτεινόμενη στρατηγική ... περιλαμβάνει την κατασκευή πειραματικού αντιδραστήρα ... και στη συνέχεια την κατασκευή αντιδραστήρα επίδειξης. ... Η κατασκευή πειραματικού αντιδραστήρα φαίνεται τεχνικώς εφικτή μέσα στην επόμενη δεκαετία και θα πρέπει να πραγματοποιηθεί στο πλαίσιο ενός σχεδίου διεθνούς συνεργασίας, όπως ο ITER (International Thermonuclear Experimental Reactor — Διεθνής Θερμοπυρηνικός Πειραματικός Αντιδραστήρας).

Σκοπός αυτής της Κεντρικής Δράσης είναι η περαιτέρω ανάπτυξη της απαραίτητης βάσης για την κατασκευή ενός πειραματικού αντιδραστήρα. Κατ' αυτόν τον τρόπο, η Κεντρική Δράση αναμένεται ότι θα αυξήσει την ετοιμότητα της Κοινότητας, από επιστημονική άποψη, να αποφασίσει και να υποστηρίξει έναν τέτοιο μελλοντικό πειραματικό αντιδραστήρα.»

7.2.2. Η εντύπωση που δίδεται από τις λέξεις αυτές είναι ότι η εργασία στο ITER, το κεντρικό τμήμα του προγράμματος σύντηξης, προωθείται προσεκτικά και συνεπώς με την προϋπόθεση ότι θα επιλυθούν τα εναπομένοντα τεχνικά προβλήματα θα είναι δυνατόν να αρχίσει η κατασκευή τις επόμενες δεκαετίες.

Όμως αυτό είναι απατηλό. Όπως είχε διαπιστώσει η ΟΚΕ όταν εξέταζε το 4ο πρόγραμμα-πλαίσιο, πρόθεση της Επιτροπής επί ορισμένα χρόνια ήταν να ξεκινήσει την κατασκευή του ITER κατά τη διάρκεια της περιόδου του 5ου προγράμματος-πλαίσιο. Αυτό βέβαια εξαρτιόταν από την ολοκλήρωση ενός ικανοποιητικού σχεδιασμού, όμως ο σχεδιασμός αυτός ολοκληρώθηκε στα ουσιαστικά του στοιχεία μόλις πριν 18 μήνες. Η επιτροπής αξιολόγησης σύντηξης που συγκροτήθηκε για να συμβουλεύει την Επιτροπή στο αν θα πρέπει να συνεχίσει ή όχι με το ITER, αφού είχε πρόσβαση στο σχεδιασμό υπέβαλε έκθεση στα τέλη του 1996 και κατέληξε στο συμπέρασμα ότι «Η έναρξη της κατασκευής του ITER ... υποδεικνύεται ως πρώτη προτεραιότητα της Κοινότητας στα πλαίσια του πέμπτου ερευνητικού προγράμματος»(1).

7.2.3. Αυτό που συνέβη είναι το εξής: στη συνεδρίαση του Συμβουλίου Έρευνας τον Ιούνιο 1997 αποφασίσθηκε ότι η κατασκευή του ITER δεν μπορεί τελικά να γίνει και ότι δεν είναι δυνατόν προς το παρόν να διαπιστωθεί ο χρόνος στον οποίο μπορεί να επιχειρηθεί. Οι περιστάσεις έχουν αλλάξει από την αρχή που έγιναν οι πρώτες εργασίες για το ITER στις αρχές της δεκαετίας. Το πρόβλημα είναι ότι το όλο πρόγραμμα της σύντηξης έχει υποστεί ένα ορισμένο πλήγμα και ότι η κεντρική δράση για τη σύντηξη περιγράφει περισσότερο την αντίθετη διαδικασία παρά τις μελλοντικές προοδους.

Ιστορικό

7.2.4. Στο σημείο αυτό μια μικρή ιστορική ενημέρωση είναι αναγκαία, δεδομένου ότι το ITER δεν ήταν ένας απλός πειραματικός αντιδραστήρας, και η καθυστέρηση στην κατασκευή του δεν είναι μία απλή χρονική δυσκολία. Το ITER σχεδιάσθηκε να αποδείξει ότι η ισχύς της σύντηξης μπορεί να αποτελέσει κεντρική ανακάλυψη που θα δικαιολογήσει την πρόθεσή της να προσφέρει μία τεχνολογία, όχι ακριβώς μία επιστήμη, ικανή να προσφέρει την ηλεκτρική ενέργεια ευρύτερα σε βιώσιμη και εμπορική βάση. Η έναρξή της περιγράφεται στους κύκλους της σχάσης ως «πυροδότηση».

7.2.5. Έως τώρα το καλύτερο τμήμα του προγράμματος σύντηξης επιτεύχθηκε όταν το JET (Joint European Torus) πέτυχε απόδοση 17 MW (θερμικών) για περίοδο ενός δευτερολέπτου και — στη ίδια σειρά πειραμάτων — απόδοση 5 MW σε περίοδο τεσσάρων δευτερολέπτων. Αυτά τα αποτελέσματα είναι τα «πρώτα» στην έρευνα σύντηξης και απαιτούν την επίτευξη θερμοκρασιών πάνω από 100 εκατ. βαθμούς. Αποτέλεσαν μεγάλο επίτευγμα.

7.2.6. Παρουσιάζουν όμως ένα σοβαρό όριο. Το επίτευγμα αυτό απαιτεί πολύ μεγαλύτερη εισροή ενέργειας από αυτή που αποδίδεται. Η κατάσταση αυτή όχι μόνο θα πρέπει να ανατραπεί, αλλά ο στόχος είναι η επίτευξη ενός αυτοσυντηρούμενου αντιδραστήρα που δεν θα απαιτεί πλέον οποιαδήποτε εισροή θερμοκρασίας από εξωτερικές πηγές. Αυτή είναι η κατάσταση των πραγμάτων που περιγράφεται με το όρο «πυροδότηση». Το JET δεν είναι ικανό να πετύχει την πυροδότηση. Ειδικοί επιστήμονες εκτιμούν ότι για να επιτευχθεί αυτός ο στόχος και να διατηρηθεί, θα χρειασθεί να κατασκευασθεί μία μηχανή ικανή να παράγει περίπου εκατονταπλάσια ισχύ σε σχέση με το JET. Αυτό υποτίθεται ότι ήταν ο στόχος του ITER (αυτού που έχει ήδη κατασκευασθεί). Εάν δεν μπορεί να επιτευχθεί, ο κεντρικός στόχος του συνολικού προγράμματος σύντηξης που έχει πίσω του ιστορία 40 ετών, δεν μπορεί να επιτευχθεί.

Το κόστος είναι το πρόβλημα

7.2.7. Η εξήγηση της κατάστασης είναι πολύ απλή. Το κόστος του ITER που έχει σχεδιαστεί είναι πολύ μεγάλο — ή, για να διευκρινίσουμε αυτή τη δήλωση, ήταν πολύ μεγάλο στις περιστάσεις υπό τις οποίες έπρεπε να ληφθεί η τελική απόφαση (να ξεκινήσει η κατασκευή του ITER).

7.2.8. Οι εκτιμήσεις ήταν ότι ο ITER θα κόστιζε 700 εκατ. Ecu ετησίως για τα δέκα έτη που θα χρειαζόταν για να ολοκληρωθεί. Το μέγεθος αυτό πρέπει να συγκριθεί με την τρέχουσα ετήσια δαπάνη για το πρόγραμμα σύντηξης, που είναι γύρω στα 500 εκατ. Ecu, εκ των οποίων περίπου 225 εκατ. Ecu καταβάλλονται από την Ευρωπαϊκή Ένωση από τα κονδύλια του πλαισίου. 700 εκατ. Ecu επιπλέον ήταν, φυσικά, ποσό σημαντικά μεγαλύτερο από ό,τι θα αναμενόταν από τα κράτη μέλη της ΕΕ να πληρώσουν, ενδεχομένως σε οποιαδήποτε περιστάσεις, αλλά οπωσδήποτε όχι κατά τα πρώτα έτη της νομισματικής ένωσης, όταν τα δημόσια οικονομικά αναπόφευκτα θα εξακολουθούν να τελούν υπό σημαντική ένταση.

7.2.9. Ωστόσο, η ΕΕ ποτέ δεν είχε την πρόθεση να καλύψει όλο το κόστος του ITER. Ο ITER επινοήθηκε και σχεδιάστηκε ως κοινή επιχείρηση της Ευρώπης, της Ιαπωνίας, της Ρωσίας (αρχικά της Σοβιετικής Ένωσης) και των ΗΠΑ. Λόγω μιας

(1) Έκθεση της επιτροπής αξιολόγησης παρακολούθησης σύντηξης του 1996 υπό την προεδρία του καθηγητού Barabaschi, που δημοσιεύθηκε από την Επιτροπή το Δεκέμβριο του 1996.

απροσδόκητης συγκυρίας γεγονότων, κανένας από αυτούς τους εταίρους δεν μπορούσε (ή, σε μία περίπτωση, δεν ήθελε) να μοιραστεί το κόστος κατασκευής του ITER. Η Ιαπωνία επλήγη από ύφεση, αλλά παραμένει διατεθειμένη να πληρώσει το μερίδιό της (ή και περισσότερο από το μερίδιό της), όμως όχι ακόμα. Η Ρωσία δεν έχει τα μέσα να πληρώσει. Οι ΗΠΑ έχουν τα μέσα, αλλά η επιστημονική της κοινότητα που σχετίζεται με τη σύντηξη έχει αυτόν τον καιρό διιστάμενες απόψεις για τον ITER και η κυβέρνηση δεν έδειξε καμία διάθεση να συμμετάσχει στο κόστος της κατασκευής του([1]).

7.2.10. Υπό τις περιστάσεις αυτές το Συμβούλιο δεν είχε άλλη εναλλακτική λύση παρά να εγκαταλείψει την κατασκευή του ITER σε ό,τι είχε ήδη μόνο ολοκληρωθεί. Αντίθετα, κάθε νέα προσπάθεια επανεξέτασης του ITER είναι πιθανόν να αφεθεί στο άμεσο μέλλον (με τη συνεχή συμμετοχή των τεσσάρων μεγάλων εταίρων) στη βάση ότι ένα σχέδιο που θα κοστίζει το μισό από το αρχικό σχέδιο μπορεί να γίνει αποδεκτό στο μέλλον, ενδεχομένως στην επόμενη δεκαετία όταν θα πρέπει να ληφθεί εκ νέου απόφαση. Αυτή η είναι η σημασία της διατύπωσης της κεντρικής δράσης.

Νέα ερωτήματα

7.2.11. Κανείς δεν κατηγορεί την Επιτροπή ή οποιονδήποτε άλλον για αυτήν την εξέλιξη. Όμως, οι επιπτώσεις είναι παρόλα αυτά σοβαρές. Διότι οι ειδικοί στη σύντηξη επιστήμονες δεν πιστεύουν ότι ένας ITER με το μισό μέγεθος του αρχικού θα μπορέσει να επιτύχει ανάφλεξη. Θα μπορέσει να φθάσει πολύ κοντύτερα σ' αυτή από ό,τι το JET, αλλά δεν θα μπορέσει να την επιτύχει.

7.2.12. Αν είναι έτσι, τίθεται το ερώτημα αν ένας μικρότερος ITER θα ήταν αξιόλογη πρόταση. Αν υποτεθεί ότι το κόστος του θα είναι 350 εκατ. Ecu ετησίως, ίσως να θεωρηθεί πολύ μεγάλη δαπάνη, όταν μάλιστα εξακολουθεί να μην είναι ικανός να δείξει ότι μπορεί να επιτευχθεί ανάφλεξη. Από την άλλη πλευρά, υποστηρίζεται ότι ένας ITER με το μισό μέγεθος θα είναι λογικά ικανός να επιδείξει (αντίθετα από το πείραμα JET) καθαρή απόδοση ισχύος σημαντικά μεγαλύτερη από την εισροή. Θα μπορούσε από αυτό να συναχθεί ότι δεν είναι απαραίτητο να δειχθεί, με άλλον πειραματικό αντιδραστήρα, ότι μπορεί να παραχθεί ανάφλεξη. Θα ήταν ίσως δυνατό να συναχθεί απλώς, από την πείρα που θα έχει αποκτηθεί μέχρι τότε, ότι η παραγωγή ανάφλεξης είναι δυνατή και να κατασκευασθεί κατευθείαν ένας αντιδραστήρας επίδειξης (ή πρωτότυπος).

7.2.13. Τα ερωτήματα αυτά δεν μπορούν να απαντηθούν επί του παρόντος. Όμως, το πρόγραμμα σύντηξης αντιμετωπίζει σήμερα ένα μέλλον ορισμένων ετών, κατά τα οποία θα υπάρξουν σοβαρά πολιτικά και οικονομικά προβλήματα, σοβαρότερα ίσως από τα επιστημονικά. Εδώ και χρόνια, αντλεί και διατηρεί την ορμή του από τη φιλοδοξία της κατασκευής μιας μηχανής αρκετά μεγάλης ώστε να μπορεί να αποδείξει τη δυνατότητα επίτευξης ανάφλεξης τόσο από θεωρητική όσο και από μηχανολογική άποψη· και μέχρι πριν από 12 περίπου μήνες, η κοινότητα των επιστημόνων του τομέα προσέβλεπε στο 5ο πρόγραμμα-πλαίσιο ως εξέδρα εκτόξευσης για αυτό το εγχείρημα. Θα μπορέσει άραγε να διατηρήσει την υποστήριξη του κοινού και των πολιτικών αφού φαίνεται να μην παρουσιάζει πλέον πρόοδο;

7.2.14. Ένα σοβαρό πρόβλημα επίσης θα είναι τα αποτελέσματα στο ηθικό και στην αφοσίωση των επιστημόνων που εργάσθηκαν γι'αυτό. Πολλοί από αυτούς διέθεσαν τους εαυτούς τους στο πρόγραμμα σύντηξης για περισσότερο από την εργασιακή τους ζωή και τώρα βλέπουν ότι το κεντρικό σχέδιο για την επόμενη σημαντική φάση του προγράμματος σύντηξης περιορίζεται. Η έλξη του προγράμματος σύντηξης στους νέους επιστήμονες θα περιορισθεί αρκετά. Αυτά αποτελούν σημαντικά προβλήματα διαχείρισης από μόνα τους, για τα οποία δεν μπορεί να υπάρξουν εύκολες απαντήσεις.

Η ευθύνη του Συμβουλίου και της Επιτροπής

7.2.15. Τόσο το Συμβούλιο όσο και η Επιτροπή χρειάζεται να αντιμετωπίσουν το προεξέχον πολιτικό πρόβλημα. Μολονότι εξέφραζε από καιρό σε καιρό επιφυλάξεις για την κλίμακα της χρηματοδότησης η ΟΚΕ πάντοτε υποστήριζε το πρόγραμμα σύντηξης και συνεχίζει να το υποστηρίζει. Αντιλαμβάνεται τη μακροπρόθεσμη ανάγκη νέων πηγών ενέργειας για τους λαούς του κόσμου τον επόμενο αιώνα και μετά. Πιστεύει ακράδαντα ότι η πυρηνική σύντηξη έχει το δυναμικό να αποτελέσει αυτήν την πηγή εφοδιασμού ενέργειας αλλά η επιστημονική και τεχνολογική σκοπιμότητά του πρέπει να αποδειχθεί. Ωστόσο, παρά τη δύσκολη φάση στην οποία βρίσκεται σήμερα το πρόγραμμα σύντηξης, το Συμβούλιο και η Επιτροπή καλούνται να το υποστηρίξουν.

8. **Άμεσες δράσεις Ε&ΤΑ — Κοινό Κέντρο Ερευνών**

8.1. *Εισαγωγή*

8.1.1. Βάσει των προσανατολισμών του Συμβουλίου της 26ης Απριλίου 1994 σχετικά με το ρόλο του ΚΚΕρ, οι στόχοι του εν λόγω κέντρου προσδιορίσθηκαν με πολύ πιο σαφή τρόπο. Συνεπώς, είναι τώρα πιο ανοικτό και προσιτό σε τρίτους και έχει ενισχύσει τις δραστηριότητες για την υποστήριξη υπηρεσιών της Επιτροπής και πολιτικών της Ένωσης.

([1]) Πρέπει ωστόσο να αναφερθεί ότι στη Συνάντηση των Επικεφαλής των Κυβερνήσεων των 68 στο Μπέρμπιγχαμ το Μάιο, οι κυβερνήσεις της Ιαπωνίας, της Ρωσίας, των ΗΠΑ και της ΕΕ θεώρησαν «επιθυμητή τη συνέχιση της διεθνούς συνεργασίας για την ανάπτυξη της συνεργασίας στα θέματα της πυρηνικής σύντηξης για πολιτικούς λόγους» και στη συνεδρίαση του Ιουνίου 1998 του Συμβουλίου Έρευνας η Επιτροπή εξουσιοδοτήθηκε να υπογράψει τροποποίηση της τετραμερούς συμφωνίας μεταξύ Euratom, ΗΠΑ, Ρωσίας και Ιαπωνίας, την Engineering Design Activites (DEA) για το ITER, επεκτείνοντας έτσι τις δραστηριότητες συνεργασίας ως προς το σχέδιο αυτό (στην περίπτωση αυτή, πιθανόν ένα αναθεωρημένο σχέδιο ITER) για 3 έτη ακόμα.

Έχει ακόμη επεκτείνει τα δίκτυα συνεργασίας του όχι μόνο με τους ερευνητικούς οργανισμούς και τις αρχές αλλά, όλο και περισσότερο, με τη βιομηχανία, μέσω της δημιουργίας κοινών επιχειρήσεων, προβάλλοντας με εντονότερο τρόπο και καθιστώντας πιο διαφανείς και κατανοητές τις επιστημονικές και τεχνικές δραστηριότητές του.

8.1.2. Στις θεσμικές δραστηριότητες του ΚΚΕρ προστέθηκαν δραστηριότητες στον τομέα του ανταγωνισμού, τόσο από την άποψη της συμμετοχής σε κοινοτικά προγράμματα έρευνας, υποστήριξης και συνεργασίας όσο και από την άποψη της ενίσχυσης των συμβατικών δραστηριοτήτων του. Οι τελευταίες αντιπροσωπεύουν το 15 % του προϋπολογισμού του ΚΚΕρ και η ΟΚΕ κρίνει ότι το ποσοστό αυτό αποτελεί την ανώτατη δυνατή αναλογία βιώσιμων εξωτερικών δράσεων, ώστε να μην αλλοιωθεί η φύση της ίδιας της αποστολής του ΚΚΕρ από την άποψη της ανεξαρτησίας και της ουδετερότητάς του.

8.1.3. Παρά τα επιτευχθέντα αποτελέσματα, τα οποία επιβεβαίωσαν ιδίως εξωτερικές εκτιμήσεις που πραγματοποίησαν ανεξάρτητοι εμπειρογνώμονες ([1]), η ΟΚΕ τονίζει εκ νέου τη σημασία και την ανάγκη να αναλάβει το ΚΚΕρ ένα νέο και συγκεκριμένο διοργανικό ρόλο με σκοπό την παροχή στρατηγικής και επιστημονικής υποστήριξης για την υλοποίηση τόσο της πολιτικής για την έρευνα όσο και άλλων πολιτικών της Ένωσης. Η υποστήριξη αυτή πρέπει να συνίσταται ιδίως στην ενίσχυση της διαδικασίας λήψης αποφάσεων σε κοινοτική κλίμακα, στην παροχή βοήθειας για την ανάπτυξη της ευρωπαϊκής και της διεθνούς διάστασης της δράσης E&TA, στην εξασφάλιση κατάλληλων προτύπων ποιότητας, που θα αποτελέσουν τη βάση των κοινοτικών πολιτικών, ιδίως μέσω της ενίσχυσης των δράσεων που συνδέονται με μετρήσεις και δοκιμές, πανευρωπαϊκών τεχνικών προτύπων, καθώς και μέτρων για την καταπολέμηση της απάτης και την προστασία και την ασφάλεια του πολίτη.

8.1.4. Εξάλλου, κατά την άποψη της ΟΚΕ, το ΚΚΕρ δεν πρέπει να ασχολείται με έναν υπερβολικά μεγάλο αριθμό θεμάτων· βάσει της φιλοσοφίας του 5ου προγράμματος-πλαισίου, οφείλει να εστιάζεται σε εμφανείς δράσεις ευρωπαϊκής και διεθνούς σημασίας, και σε συμφωνία με την αρχή της επικουρικότητας, να μην παρεμβαίνει σε τομείς, τους οποίους οι εθνικές δομές μπορούν να χειρισθούν καλύτερα.

8.1.5. Επιπλέον, η ΟΚΕ εκτιμά ότι είναι σκόπιμο να επανεξετασθεί η διάρθρωση των διαφόρων ιδρυμάτων που αποτελούν αυτή τη στιγμή το ΚΚΕρ και να ενθαρρυνθούν οι συγχωνεύσεις μεταξύ ορισμένων εξ αυτών καθώς και η σύσταση, ενδεχομένως, νέων ιδρυμάτων, προκειμένου να αποφευχθούν οι κίνδυνοι μιας διαιώνισης δραστηριοτήτων, οι οποίες είτε δεν συμβαδίζουν πλέον με τους νέους προσανατολισμούς του προγράμματος-πλαισίου είτε αφορούν τομείς που είναι πλέον τετριμμένοι.

8.1.6. Σύμφωνα με τις ανωτέρω προτάσεις, η ΟΚΕ συνιστά οι δραστηριότητες που αναλαμβάνει το ΚΚΕρ να υπόκεινται σε έναν έλεγχο ποιότητας, υπό το φως των νέων γενικών προσανατολισμών του πέμπτου προγράμματος-πλαισίου και το ΚΚΕρ να είναι περισσότερο επιδεκτικό σε εξωτερικές συναλλαγές, ιδίως μέσω της χρησιμοποίησης των συστημάτων δικτύων και της ανάπτυξης της ευρωπαϊκής και διεθνούς διάστασης των δράσεων E&TA που υλοποιεί.

8.1.7. Πράγματι, το ΚΚΕρ οφείλει να ενισχύσει την ικανότητά του να συνδυάζει τις καλύτερες υφιστάμενες ειδικότητες στα εθνικά κέντρα έρευνας ενόψει μιας ευρωπαϊκής προστιθέμενης αξίας, ενθαρρύνοντας τους ευρωπαίους ερευνητές να παρακολουθούν, στους κόλπους των δομών του, περιόδους κατάρτισης οι οποίες είναι βασικές για τη σταδιοδρομία τους.

8.2. *Οι ερευνητικές δραστηριότητες του ΚΚΕρ βάσει του 5ου προγράμματος-πλαίσιο*

8.2.1. Η ΟΚΕ συμφωνεί με την αποστολή και τους γενικούς στόχους που η Επιτροπή προτίθεται να αναθέσει στο ΚΚΕρ, βάσει του 5ου προγράμματος-πλαίσιο, σχετικά με την παροχή επιστημονικής και τεχνολογικής στήριξης κατά τον προσδιορισμό, την εφαρμογή και την παρακολούθηση των πολιτικών της ΕΕ. Πράγματι, το ΚΚΕρ χρειάζεται να μεταβληθεί σε κατ'εξοχήν παρατηρητήριο της Κοινότητας, το οποίο θα είναι σε θέση να προβλέπει τις επιστημονικές και τεχνολογικές προτεραιότητες. Συγκεκριμένα, το ΚΚΕρ χρειάζεται να εστιάσει τη δραστηριότητά του στις προτεραιότητες που θέτει το 5ο πρόγραμμα-πλαίσιο και να συμβάλει στην υλοποίηση των στόχων στους οποίους αποβλέπουν οι κεντρικές δράσεις και οι δραστηριότητες γενικής έρευνας.

8.2.2. Πράγματι, για να διατηρήσει την επιστημονική του υπεροχή το ΚΚΕρ πρέπει να αποφύγει μια ανεξέλεγκτη διαφοροποίηση των δραστηριοτήτων E&TA που αναλαμβάνει και να εστιασθεί σε ένα περιορισμένο αριθμό τομέων, στο πλαίσιο των οποίων θα ενεργεί ως κινητήρια δύναμη και θα συντονίζει τις δράσεις έρευνας σε όλα τα επίπεδα. Το ΚΚΕρ οφείλει να προσδιορίσει ακριβώς το ρόλο του σε σχέση με εκείνο που διαδραματίζουν τα εθνικά ερευνητικά κέντρα, επιλέγοντας τους τομείς έρευνας, στους οποίους θα εστιασθεί, σύμφωνα με την αρχή της επικουρικότητας και την απαίτηση μιας ευρωπαϊκής προστιθέμενης αξίας.

8.2.2.1. Για να ανταποκριθεί στις απαιτήσεις του κοινού και των οργάνων, το Διοικητικό Συμβούλιο του ΚΚΕρ πρέπει να συνδεθεί με ένα γνωμοδοτικό όργανο διοργανικού χαρακτήρα, που εξασφαλίζει την ίση εκπροσώπηση όλων των κοινοτικών οργάνων, ιδίως του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και της Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής, καθώς και των εκπροσώπων των χρηστών τόσο στον τομέα της βιομηχανίας, συμπεριλαμβανομένων των ΜΜΕ, όσο και των κέντρων και εργαστηρίων έρευνας.

8.2.3. Η πρόθεση της Επιτροπής να περιορίσει τις ερευνητικές δραστηριότητές της σε τρία βασικά θέματα φαίνεται να είναι σύμφωνη με τη νέα προσέγγιση που προβλέπεται στο 5ο πρόγραμμα-πλαίσιο. Τα εν λόγω θέματα έχουν ως εξής:

8.2.3.1. Εξυπηρέτηση του κοινού: δράσεις για την υποστήριξη της εφαρμογής πολιτικών που σχετίζονται με την υγεία και την προστασία του καταναλωτή, καθώς και δράσεις για την καταπολέμηση της απάτης. Οι εν λόγω δράσεις θα εφαρμόζονται σε συνδυασμό με τις κεντρικές δράσεις που προβλέπονται στο πρώτο και δεύτερο θεματικό πρόγραμμα του 5ου προγράμματος-πλαισίου.

8.2.3.2. Ενίσχυση της βιώσιμης ανάπτυξης: σύμφωνα με το 5ο πρόγραμμα κοινοτικής δράσης στον τομέα του περιβάλλοντος (1992-2000), το ΚΚΕρ θα συμβάλει στην ενσωμάτωση των περιβαλλοντικών προβληματικών σε άλλες κοινοτικές

([1]) COM(97) 149 της 16.4.1997.

πολιτικές, σε συνδυασμό με τις πρωτοβουλίες που προβλέπονται σύμφωνα με τις κεντρικές δράσεις, βάσει του τρίτου θεματικού προγράμματος. Συγκεκριμένα, θα συμβάλει στον καθορισμό ανεκτών ορίων περιβαλλοντικής ρύπανσης και στο σχεδιασμό συστημάτων επιτήρησης, στον προσδιορισμό των καλύτερων υφιστάμενων τεχνολογιών για τη βελτίωση των βιομηχανικών διεργασιών και τη μείωση της περιβαλλοντικής επιβάρυνσης που προκαλούν, καθώς και στην πραγματοποίηση μελετών σχετικά με τις κλιματικές αλλαγές. Η δραστηριότητά του θα εστιασθεί στους τομείς της ενέργειας και των μεταφορών.

8.2.3.3. Τόνωση της ευρωπαϊκής ανταγωνιστικότητας: στον τομέα αυτό, το ΚΚΕρ οφείλει να ενισχύσει τις δράσεις για την προώθηση και την καθιέρωση ευρωπαϊκών και διεθνών προτύπων, κανόνων και κωδικών ορθών πρακτικών. Η υποστήριξη πολιτικών που σχετίζονται με μεγάλες υποδομές της ΕΕ και των περιφερειών της Λεκάνης της Μεσογείου και της Ανατολικής Ευρώπης πρέπει να συνίσταται σε δράσεις για τη μεταφορά τεχνολογιών από το ΚΚΕρ προς τις βιομηχανίες της Ένωσης, ιδίως τις ΜΜΕ, και σε μέτρα για την τόνωση της ανταγωνιστικότητας των αναδυόμενων βιομηχανιών στις διεθνείς αγορές και την κατασκευή επιστημονικών υποδομών σε τρίτες χώρες της Μεσογείου. Η αποτελεσματικότητα των δράσεων αυτών θα εξακριβώνεται βάσει μελετών για την αξιολόγηση των τεχνολογιών που μεταφέρονται από την έρευνα στη βιομηχανία από ποιοτική και ποσοτική άποψη, καθώς και από την άποψη του αντίκτυπού τους στην απασχόληση.

8.2.4. Κατά τη γνώμη της ΟΚΕ, είναι σκόπιμο να προβλεφθεί ένας περιοδικός έλεγχος των θεμάτων έρευνας του ΚΚΕρ, με σκοπό τον αναπροσανατολισμό τους κατά τη διάρκεια του προγράμματος-πλαίσιο, σύμφωνα με την ιδιαίτερη αποστολή του ΚΚΕρ, η οποία συνίσταται στη συνεχή επανεξέταση των κοινοτικών προτεραιοτήτων Ε&ΤΑ.

8.2.5. Η ΟΚΕ έχει υπογραμμίσει επανειλημμένως την έλλειψη, σε ευρωπαϊκή κλίμακα, αποτελεσματικών μηχανισμών για την τεχνολογική και βιομηχανική εκτίμηση, που να επιτρέπουν τη διατύπωση υποθέσεων για την κοινή επιλογή προτεραιοτήτων σε περιφερειακή, εθνική και κοινοτική κλίμακα και, κατ'ακολουθίαν, την υιοθέτηση κατάλληλων στρατηγικών Ε&ΤΑ. Αν το ΚΚΕρ προικισθεί με τα κατάλληλα μέσα και διαδικασίες, είναι δυνατό να αποτελέσει ένα μέσο ανάλυσης των τεχνολογικών τάσεων σε σχέση με τις κοινωνικές και οικονομικές ανάγκες ανά την Κοινότητα, διαμέσου του ινστιτούτου μελετών επί της τεχνολογίας του μέλλοντος (Σεβίλλη).

8.2.6. Από την άποψη αυτή, πέρα από τα τρία κύρια θέματα στα οποία θα εστιασθεί η ερευνητική δραστηριότητα του ΚΚΕρ, κρίνεται σκόπιμο να δοθεί η ίδια σημασία σε δράσεις που σχετίζονται με τις τεχνικο-οικονομικές και στρατηγικές προβλέψεις και να διατεθούν τα κατάλληλα μέσα και πόροι στο σχετικό τομέα, σε συνάφεια με την κεντρική δράση για τη «βελτίωση της βάσης των κοινωνικο-οικονομικών γνώσεων». Τούτο θα προσφέρει στα όργανα της ΕΕ ενδείξεις πραγματικού χρόνου ως προς την ανάπτυξη νέων τεχνολογιών και την εμφάνιση νέων κοινωνικών προκλήσεων και θα τους επιτρέψει να προβούν σε κοινές επιλογές προτεραιοτήτων σε όλα επίπεδα.

8.2.7. Προς το σκοπό αυτό, το ΚΚΕρ χρειάζεται να καθιερώσει ένα δίκτυο ανταλλαγής συναφών και συγκρίσιμων πληροφοριών σε συστηματική βάση όσον αφορά τη δράση τεχνολογικής έρευνας και καινοτομίας της Ένωσης, και να προετοιμάσει ενδεικτικούς πίνακες, ανάλογους με εκείνους που υιοθέτησε το Ευρωπαϊκό Παρατηρητήριο για την Απασχόληση, σε συνάφεια με τις μονάδες καινοτομίας που περιλαμβάνει κάθε κεντρική δράση και το δίκτυο των μονάδων συντονισμού. Οι πίνακες αυτοί θα δώσουν μια συνοπτική και γενική εικόνα των μέτρων που λαμβάνουν τα κράτη μέλη και η ΕΕ, καθιστώντας δυνατή τη συστηματική σύγκρισή τους.

8.2.8. Κατ'αυτό τον τρόπο, η συμμετοχή του συνόλου των εθνικών αρχών στον προσδιορισμό στρατηγικών υποθέσεων θα διευκολύνει την επίτευξη συναίνεσης όσον αφορά τις κοινοτικές προτεραιότητες Ε&ΤΑ που αντιπροσωπεύουν μια πραγματική προστιθέμενη ευρωπαϊκή αξία. Τούτο θα επιτρέψει την επικέντρωση των κοινών ερευνών σε σταθερούς και συμφωνημένους στόχους και την προίκιση του 5ου προγράμματος-πλαισίου με ένα ευέλικτο και αποτελεσματικό μέσο για τον προσανατολισμό και αναπροσανατολισμό των προτεραιοτήτων έρευνας που παρουσιάζονται, σε συνάρτηση με τις μεταβαλλόμενες απαιτήσεις της κοινωνίας, των πολιτών και των επιχειρήσεων.

8.2.9. Η δράση του ΚΚΕρ στον πυρηνικό τομέα μειώνεται σαφώς, δεδομένου ότι η πυρηνική ενέργεια θεωρείται ως μια ώριμη τεχνολογία, όπως αναφέρεται στο ενδεικτικό πυρηνικό πρόγραμμα σχετικά με το οποίο η ΟΚΕ είχε την ευκαιρία να εκφράσει την άποψή της.

8.2.10. Πάντως, στον τομέα της πυρηνικής ενέργειας, το ΚΚΕρ πρέπει να εκπληρώνει συγκεκριμένες υποχρεώσεις που επιβάλλει η Συνθήκη στην Επιτροπή. Οι εργασίες για το πρόγραμμα σύντηξης πρέπει να μειωθούν και να επικεντρωθούν κυρίως στην έρευνα του υλικού. Όσον αφορά την πυρηνική σχάση πρέπει να δοθεί μεγαλύτερος χώρος στις δραστηριότητες που σχετίζονται με την ασφάλεια, την πρόληψη των ατυχημάτων, τις υποχρεώσεις που απορρέουν από τη Συνθήκη για τη μη διάδοση, και τη διαχείριση των πυρηνικών αποβλήτων.

8.2.11. Η ΟΚΕ συμφωνεί με την προσέγγιση αυτή, με την οποία συνιστά να συνδεθούν εθνικά και ιδιωτικά δίκτυα εργαστηρίων και ευρωπαϊκοί ερευνητικοί όμιλοι σε συνεργασία με τη βιομηχανία, ιδίως τις ΜΜΕ. Συνιστά ακόμη την ιδιαίτερη συνεργασία με ερευνητικά εργαστήρια και ιδρύματα των χωρών της Κεντρικής και Ανατολικής Ευρώπης και της πρώην Σοβιετικής Ένωσης.

8.3. *Η χρηματοοικονομική πτυχή*

8.3.1. Η ΟΚΕ συμμερίζεται τις έντονες ανησυχίες της Επιτροπής όσον αφορά την αισθητή μείωση της χρηματικής υποστήριξης που χορηγείται στο ΚΚΕρ δυνάμει της κοινής θέσης του Συμβουλίου [1], πράγμα που ενδέχεται να υπονομεύσει την πραγματική ικανότητά του όσον αφορά την εκπλήρωση των αποστολών που του ανατίθενται.

---

[1] Ανακοίνωση της Επιτροπής προς το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο σχετικά με την κοινή θέση του Συμβουλίου για την υιοθέτηση μιας απόφασης του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου σχετικά με το πέμπτο πρόγραμμα-πλαίσιο της Ευρωπαϊκής Κοινότητας (ΕΚ) για τις δράσεις έρευνας, τεχνολογικής ανάπτυξης και επίδειξης (1998-2002) [έγγρ. SEC(98) 540 final].

8.3.2. Το ποσό που προτείνει το Συμβούλιο για τη χρηματοδότηση των δράσεων του ΚΚΕρ ανέρχεται σε 688 εκατ. Ecu, δηλαδή είναι κατά πολύ χαμηλότερο από το ποσό των 815 εκατ. Ecu που είχε προτείνει η Επιτροπή. Σε σχέση με το πρόγραμμα-πλαίσιο Euratom, το Συμβούλιο αποφάσισε να μειώσει επίσης το ποσό που πρότεινε η Επιτροπή, από 326 εκατ. Ecu σε 281 εκατ. Ecu. Η ΟΚΕ είχε υποστηρίξει τους πόρους που πρότεινε η Επιτροπή, οι οποίοι θα επέτρεπαν στο ΚΚΕρ να ενισχύσει πραγματικά το διοργανικό στρατηγικό ρόλο του, από την άποψη της επιστημονικής και τεχνολογικής υποστήριξης που παρέχει για την εφαρμογή των πολιτικών της Ένωσης.

8.3.3. Η περικοπή αυτή ενδέχεται να υπονομεύσει το ρόλο του ΚΚΕρ ως αποτελεσματικού και ανεξάρτητου ερευνητικού κέντρου, το οποίο, ενόψει συχνά αντιφατικών απαιτήσεων εκ μέρους των κρατών μελών, είναι σε θέση να προσφέρει στην Επιτροπή, στο Κοινοβούλιο και στο Συμβούλιο υποστήριξη με τη μορφή ουδέτερων και υπερεθνικών αναλύσεων.

8.3.4. Αν το Συμβούλιο εμμείνει στη θέση του ως προς το σχετικό θέμα, η γνώμη της ΟΚΕ είναι ότι, για να δοθεί στις δραστηριότητες του ΚΚΕρ η κρίσιμη ώθηση που θα εξασφαλίσει την απήχηση και τη συνάφεια των αποτελεσμάτων, είναι απαραίτητο, σε συμφωνία με τη νέα προσέγγιση βάσει του 5ου προγράμματος-πλαισίου, οι δράσεις του εν λόγω κέντρου να εστιασθούν σε ορισμένους εξέχοντες τομείς, μέσω του εξορθολογισμού των ιδρυμάτων του. Ο διασκορπισμός περιορισμένων πόρων, ως αποτέλεσμα της χορήγησής τους σε μεγάλο αριθμό τομέων έρευνας, όχι μόνο θα εμποδίσει το ΚΚΕρ να περατώσει το έργο του αλλά ενδέχεται και να υπονομεύσει το κύρος και τη χρησιμότητά του στο κοινοτικό επίπεδο.

8.3.5. Αντιθέτως, η ΟΚΕ συμφωνεί με την άποψη του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου — η οποία όμως δεν συμπεριλαμβάνεται στην κοινή θέση του Συμβουλίου — σύμφωνα με την οποία, οι δραστηριότητες του ΚΚΕρ είναι ανάγκη να υποβάλλονται σε περιοδικές εκτιμήσεις με βάση ένα κατάλογο καθορισμένων κριτηρίων, προκειμένου να εξακριβώνεται η πραγματική συμβολή τους στους στόχους έρευνας της ΕΕ. Το ποσό που χορηγεί η Ένωση στο ΚΚΕρ και οι τομείς έρευνας για τους οποίους προορίζεται θα επανεξετάζονται κάθε δύο χρόνια, βάσει των εν λόγω εκτιμήσεων. Η διαδικασία αυτή επιτρέπει τη συνεχή προσαρμογή των δραστηριοτήτων E&TA του ΚΚΕρ στις νέες απαιτήσεις της ΕΕ από την άποψη της ανάπτυξης.

8.3.6. Η ΟΚΕ λαμβάνει μεν υπόψη τις απαιτήσεις για ευελιξία που χαρακτηρίζουν τη νέα κοινοτική προσέγγιση αλλά εκτιμά ότι χρειάζεται να διατηρηθεί μια ισορροπία μεταξύ των τριών θεμάτων έρευνας, δηλαδή την εξυπηρέτηση του πολίτη, την ενίσχυση της βιώσιμης ανάπτυξης και την τόνωση της ευρωπαϊκής ανταγωνιστικότητας. Σχετικά η ΟΚΕ τονίζει ότι οι δραστηριότητες για τη στήριξη της ανταγωνιστικότητας έχουν περιορισθεί έντονα, ενώ θα έπρεπε, αντιθέτως, να διατηρηθούν στο αναγκαίο επίπεδο (και στους κόλπους του ΚΚΕρ), λαμβάνοντας ιδίως υπόψη τις βασικές υποχρεώσεις της τεχνολογικής και βιομηχανικής αξιολόγησης, που αποτελεί τη βάση για τη λήψη αποφάσεων σε κοινοτική κλίμακα και στους κόλπους της ευρωπαϊκής βιομηχανίας, του προσδιορισμού τομέων για τη σύσταση κοινών επιχειρήσεων και της εφαρμογής των άρθρων 130 Κ, Λ και Ν της Συνθήκης για την ΕΕ, σε συμφωνία με τις διατάξεις που προβλέπονται στο άρθρο 3 της απόφασης για το 5ο πρόγραμμα-πλαίσιο.

8.3.7. Όσον αφορά το θέμα Euratom, σύμφωνα με τις απόψεις που εκφράσθηκαν στα σημεία 2.9 και επόμενα, η ΟΚΕ συμφωνεί με τη διάθεση του μεγαλύτερου μέρους των πόρων για την ασφάλεια της πυρηνικής σχάσης και τον έλεγχο των υλικών, την καταπολέμηση της παράνομης διακίνησης των τελευταίων, την αποκατάσταση των ζημιών που προκαλούν τα ραδιενεργά υλικά στο περιβάλλον, καθώς και την κατάρτιση επιθεωρητών και χειριστών, ενώ κρίνει ότι θα πρέπει να διατεθούν περισσότεροι πόροι (όχι λιγότερο από 10 % του συνολικού ποσού των 326 εκατομμυρίων Ecu που προτείνει η Επιτροπή) για την απολύμανση από τα ραδιενεργά απόβλητα και τη διαχείρισή τους.

Βρυξέλλες, 10 Σεπτεμβρίου 1998.

Ο Πρόεδρος

της Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής

Tom JENKINS